

NORDRE LAND
KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2022- 2025 med budsjett 2022

Nordre Land kommune

Innhold

1. Innledning	3
2. Kommuneplanens handlingsdel	4
2.1 Næringsutvikling og turisme	6
2.2 Oppvekst og utdanning	9
2.3 Helse, omsorg og velferd	11
2.4 Klima, miljø og areal.....	13
2.5 Bolig og nærmiljø	15
2.6 Kultur og frivillighet.....	17
2.7 Kommunen som organisasjon.....	19
3. Økonomiplan 2022-2025	21
3.1 Innledning	21
3.2 Ståstedsanalyse.....	22
3.3 Sentrale føringer	30
3.4 Økonomiske mål	31
3.5 Budsjett 2022	34
3.6 Investeringsprogram 2022-2025.....	48
4. Økonomiplan 2022-2025 med budsjett 2022 i tall	54
4.1 Bevilgningsoversikt – drift.....	54
4.2 Bevilgningsoversikt drift B-skjema	55
4.3 Bevilgningsoversikt – investering.....	56
4.4 Bevilgningsoversikt investering B-skjema.....	57
4.5 Økonomisk oversikt drift	58
4.6 Oversikt over gjeld og vesentlige forpliktelser.....	59
5. Gebyr og betalingssatser 2022	60

1. Innledning

2021 har vært et spesielt år preget av Covid-19 pandemien. I kriser ser en også hvor mange fantastiske ansatte Nordre Land kommune har. Ansatte har stått på dag og natt, endret og tilpasset seg for å sikre at alle innbyggerne i Nordre Land har fått de tjenestene de har krav på. Det er all grunn til å være stolt av de ansatte gjennom pandemien. Covid-19 pandemien koster og alle tiltak, innkjøp og endringer medfører store merkostnader og inntektstap for kommunen. Tydelige signaler fra nasjonale styresmakter innebærer at vi også i store deler av 2022 vil ha oppgaver med smittesporing, testing og vaksinerings.

Sist vedtatt planstrategi fra 2020 vedtok å videreføre Kommuneplanens samfunnsdel. Dette innebærer at handlingsplanen for 2022-2025 er en videreføring av rulleringen fra i fjor, kun med mindre oppdateringer og revideringer innenfor «Dette må gjøres 2022-2025» for det enkelte område.

I krisetider ser en også hvor viktig det er å ha et disposisjonsfond som gjør at kommunen er økonomisk robust til å stå igjennom kriser. Ingen vet hvor lenge vi vil være påvirket av pandemien, og da ha tilstrekkelig med økonomiske ressurser er helt nødvendig for å kunne opprettholde driften.

En sunn kommuneøkonomi er en forutsetning for god og framtidsrettet tjenesteproduksjon og krever at forholdet mellom inntekter og kostnader er bærekraftig over tid. Budsjett 2022 er lagt uten eventuelle merutgifter/mindreinntekter knyttet til korona. Det betyr at det ligger en forutsetning om at staten dekker kommunens merutgifter som følge av pandemien.

Arbeidet med budsjettet for 2022 og økonomiplan 2022-2025 har vært svært utfordrende. Det vil ikke være økonomisk bærekraftig å gå gjennom økonomiplanperioden 2022 -2025 uten å foreta strukturelle og organisatoriske grep samt utnytte inntekspotensialer. Strukturelle grep innenfor flere områder, blant annet oppvekst og omsorg må foretas i planperioden for å kunne legge kommende økonomiplaner i balanse. I tillegg må det vurderes reduksjoner av tjenestenivå og reduksjoner av tjenestetilbud utover i planperioden.

Selv om en budsjetthøst ofte har fokus på kutt, er det også viktig å minne oss selv på hva vi faktisk får til innenfor en økonomisk ramme på drøyt kr. 640 mill. Nordre Land kommune har en satsning på barn og unge med et digitaliseringsløft i skole og barnehage. Det er satsning på BTI – Bedre Tverrfaglig Innsats og Nordre Land er deltaker i pilot for programfinansiering for regjeringens satsning på 0-24 samarbeidet. Vi opprettholder kompetanseteam, som er en ressurs for alle som jobber med barn og unge som trenger litt ekstra støtte. Dette er et godt grunnlag for å møte utfordringene knyttet til oppvekstreformen. Vi har en av Norges beste ungdomsklubber og har et bredt utvalg av tilbud for barn og ungdom i både kulturskolen, kino, idrettsaktiviteter osv.

I tjenesteutvikling 24+ er vi med i et interkommunalt FACT-team, et fleksibelt oppsøkende tverrfaglig behandlingsteam til mennesker med alvorlig psykisk lidelser, alvorlig ruslidelse og disse kombinert. Vi har et ambulerende team som leverer gode resultater og vi satser på velferdsteknologi. Tjenester og løsninger som skal gjøre det mulig at de som ønsker det kan bo hjemme lengre. Vi har et innsatsteam som kartlegger og sikrer riktige individuelt tilpassede tjenester. Tjenesteområdet satser på tidlig innsats/hverdagsrehabilitering/forebyggende arbeid, også blant vokse og eldre.

Det er en satsning på Bolyst i Nordre Land. En storstilt satsning fra kommunen og flere samarbeidspartnere, gjør at det snart er full fiberdekning. Vi legger opp til et trivelig og fint sentrum med ny tumleplass.

Kommunen opplever at inntektene ikke strekker til for å fortsette å levere tjenester på den samme måten som vi har gjort eller på de samme stedene som tidligere. Befolkningsutviklingen viser at innbyggertallet totalt sett går ned, at vi blir færre barnehage- og skolebarn og at den eldste delen av befolkningen øker betraktelig i årene som kommer. Det vil derfor bli vesentlig at vi i løpet av økonomiplanperioden har en plan for å dreie ressursbruken fra 0-24 til 24+ for å møte eldrebølgen som statistisk slår til for fullt fra 2025. Som et ledd i dette må ressursbruken også dreies i retning av hjemmebasert omsorg, slik at innbyggerne gis mulighet til å kunne bo hjemme lenger.

2. Kommuneplanens handlingsdel

I følge Plan- og bygningsloven skal det utarbeides en handlingsdel knyttet til kommuneplanens samfunnsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig. Handlingsdelen er en mer konkret beskrivelse av hvordan mål og strategier fra kommuneplanens samfunnsdel skal følges opp i fireårsperioden, og den omhandler i første rekke kommunen som organisasjon og de kommunale sektorer som er underlagt kommunestyret.

Kommunestyret i Nordre Land vedtok samfunnsdelen til kommuneplanen i februar 2018. Det er viktig at innholdet i handlingsdelen er nært knyttet opp til samfunnsplanen for å klare å opprettholde retningen mot de langsiktige målene og strategiene. På den måten vil samfunnsdelen bli den overordnede ledetråden i arbeidet i kommunen. Kommuneplanens handlingsdel skisserer de strategiene som skal følges for å kunne nå målene. Disse strategiene er viktige verktøy i arbeidet med virksomhetsplaner og planer på det enkelte tjenesteområdet, for at Nordre Land kommune sammen skal jobbe mot det de langsiktige målene som er skissert i samfunnsdelen.

Handlingsdelen for 2022-2025 er en konkretisering og synliggjøring av de satsninger og tiltak som skal iverksettes i tjenesteområdene i denne planperioden for å nå de litt mer langsiktige og overordnede punktene under «Dette må gjøres». Høsten 2020 ble planstrategien for perioden 2020-2023 vedtatt. Det ble lagt opp til en videreføring av gjeldende kommuneplan, både areadelen og samfunnsdelen, men det ble vedtatt at det skal innarbeides et avsnitt i samfunnsdelen som omhandler samfunnssikkerhet og beredskap. På grunn covid-19-pandemien har dette arbeidet måtte vente, men når dette er på plass vil det da komme inn i handlingsplanen fra 2023-2026. I planstrategien ble det også gjort en prioritering av planbehovet i perioden, og det er derfor ingen planoversikt i denne handlingsdelen.

For planperioden 2022-2025 er handlingsplan bygget på samme lest som tidligere år. Forebygging og tidlig innsats er et viktig satsningsområde, både i forhold til barn og unge, men også blant voksne og eldre. Vridning mot forebygging er derfor et fokus i planperioden, sammen med en videreføring av Bolyst-prosjektet.

Bolyst

Vi satser på bolyst i Nordre Land. Bolystsatsningen skal gjøre oss mer attraktive for nye innbyggere, og bedrifter. Satsingen skal komme innbyggerne i Nordre Land kommune til gode, og legger grunnlag for bostedsattraktivitet og nye arbeidsplasser som igjen bidrar til styrking av framtidige inntekter til kommunen. Det er viktig å jobbe målrettet for å gjøre det attraktivt å leve, bo og besøke Nordre Land. 2020 og 2021 har vært preget av korona og det er usikkert hvordan dette har påvirket oss og vil prege oss framover. Flyttemønster er trolig påvirket med svært lav innvandring og mange studenter som har flyttet midlertidig til hjemkommunen. Flere kan ha sett fordelene med å bo utenfor byen, og hjemmekontor i kombinasjon med utstrakt fibersatsing kan gi oss nye muligheter til å være aktuelle som bosted for stadig flere. Vi vet at befolkningen eldes og at det vil være behov for helsefaglig kompetanse i framtiden.

Ut av koronadvalen skal vi jobbe aktivt for å framheve våre kvaliteter. Skal vi ha flere som ønsker å bo i Nordre Land, så må vi aktivt tilrettelegge for varierte og attraktive boliger og jobbe på lag med næringslivet for å bidra til flere arbeidsplasser.

Slik vil vi ha det:

- Vi vil ha en attraktiv aktivitetsplass i sentrum som stimulerer til lek, aktivitet og møter mellom generasjoner. Plassen skal være en magnet og en møteplass som gjør det attraktivt å være i Landsbyen Dokka
- Attraktive varierte boliger, byggeklare tomter og tilgang på utleieboliger
- Vi ønsker å vise fram alle mulighetene som finnes i kommunen, by på oss sjøl og friste andre til å ta del i *ekte landsbyliv og levende grender*. I Nordre Land kan du leve et godt og rikt liv, og det skal vi bli enda flinkere til å vise fram

Dette må gjøres:

- Jobbe konkret med hvor i Dokka sentrum vi legger til rette for aktivitetsplass og gå i gang med detaljplanlegging og realisering
- Regulere flere områder for boligbygging
- Legge til rette for initiativ som kommer i forhold til boligutvikling og boligbygging
- Jobbe målrettet med kommunikasjon og markedsføring av jobber, aktivitet og boliger i Nordre Land

For å sikre en god sammenheng i planene og bidra til at kommuneplanens samfunnsdel blir den ledestjernen som den skal være, vil rapporteringen på «Slik ser vi om vi er på rett vei» komme i årsmeldingen.

Overordnet visjon og mål for Nordre Land kommune:

Visjon

Ekte landsbyliv og levende grender

Overordna mål

Livskvalitet og bærekraftig utvikling

Livskvalitet i Nordre Land handler om å ha et godt liv; både det å ha et aktivt liv, å kunne realisere seg selv i arbeid og fritid, og å kunne oppleve en god helsetilstand og personlig trygghet.

Bærekraftig utvikling i Nordre Land handler om å styre utviklingen slik at vi ivaretar våre behov i dag, uten at det reduserer mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov. En utvikling og vekst som tillater at tilgjengelige ressurser kan brukes i dag, men med et langsiktig perspektiv til grunn.

De overordna målene om **livskvalitet og bærekraftig utvikling** skal ligge til grunn for all virksomhet i kommunen, og i utviklingen av samfunnet. Den samlede innsatsen innenfor de utvalgte samfunnsområdene, vil avgjøre om overordna mål, og mål innenfor samfunnsområdene oppnås.

Utvalgte samfunnsområder i Nordre Land:

- Næringsutvikling og turisme
- Oppvekst og utdanning
- Helse, omsorg og velferd
- Klima, miljø og areal
- Bolig og nærmiljø
- Kultur og frivillighet

2.1 Næringsutvikling og turisme

Næringslivet i kommunen er variert, og både industri, transport, handel og landbruk er viktige næringer. Kommunen tilhører Gjøvikregionen som bo- og arbeidsmarkedsregion, men også Lillehammer og Valdres er viktige regioner for kommunen. Næringslivet har, målt i antall arbeidsplasser, opplevd stabilitet de siste årene. Nyetableringer og gründere er mangelvare.

Handelsnæringen har generelt opplevd en utflating i omsetningen og landbruksnæringen er inne i en vedvarende omstilling. Handelsnæringen som resultat av endrede vaner, med bl.a. økt netthandel og landbruket som resultat av rasjonalisering og effektivisering.

Innlandet fylkeskommune har i regional plan for byer og tettsteder (2016), klassifisert Dokka som områdesenter. Landsbyen Dokka har gjennom arbeid med stedsutvikling og prosjektarbeid blitt en landsby kjent for en aktiv kultur- og handelsvirksomhet med Landsbymarked, Landsbyfest og Landsbykonferanse. Landsbyen skaper identitet og vil stå sentralt i videre utviklingsarbeid. Det vil være viktig å videreutvikle Landsbytankegangen og jobbe aktivt med bolyst og omdømmebygging.

Bioøkonomi er en spennende satsing for Nordre Land. Skog og biologisk materiale fra landbruket, naturgrunnet med utmarksressurser og rekreasjonsprodukter gir oss muligheter til å ta del i det grønne skiftet og utvikle ny næring. Kommunen har store arealer som er attraktive for grønt reiseliv/bærekraftig turisme. Det er behov for utvikling av løsninger og produkter til denne sektoren, basert på kortreiste og biologiske fornybare ressurser der dette er mulig.

Effektivt bredbånd er en vesentlig forutsetning i alle næringer. Dette er en infrastruktur som må være på plass i forhold til næringsutvikling og etableringer. Det må samarbeides med aktører innen bransjen, og sammen legge premisser for videre utbygging. Det må også legges et press på de som gir ut midler på området for å få en forgang i utbyggingen.

Veger med god standard er en viktig forutsetning for næringslivet, både når det gjelder varetransport og persontransport, og god tilgjengelighet til opplevelser og hytteområder. Kommunen er et kollektivknutepunkt, med øst/vest forbindelse, og har en stor transportnæring.

Kompetanse og rekruttering – tilgang på god kompetanse og videreutvikling av eksisterende er vesentlig for utvikling i alle næringer. Kommunen ligger lavt på både utdanningsnivå og «kompetansesarbeidsplasser». For å øke bevissthet hos unge om deres muligheter i lokalt næringsliv, og rekruttering generelt, er et tett samarbeid mellom skole, næringsliv og lokalsamfunn viktig. Samarbeid mellom næringslivet Dokka videregående skole, Høyskolen Innlandet, NTNU Gjøvik og andre utdanningsinstitusjoner i vårt distrikt blir viktig framover. Automatisering og digitalisering vil gjøre at mange arbeidsplasser vil få nye kompetansekrav. Omstilling og digital kompetanse er stikkord.

Synnfjellet har stort potensial for utvikling og det er gode muligheter for økt verdiskaping knyttet til reiselivsnæring i hele kommunen. Hytter, camping og våre naturkvaliteter gir muligheter for næringsutvikling.

For deler av næringslivet er det også viktig med bedre tilgang på areal. Kommunens overordnede ambisjon er å utvikle og legge til rette for et vekstkraftig næringsliv med høy verdiskaping. Nordre Land skal utvikle seg til en enda mer næringsvennlig kommune. Kjennetegn på dette er bl.a. å legge til rette for næringsutvikling gjennom positiv holdning til utviklingstiltak, kort saksbehandlingstid, oppdaterte arealplaner og gode støtteordninger.

2.1.1 Slik vil vi ha det

- Økt verdiskaping og flere arbeidsplasser
- Landsbyen Dokka skal utvikles videre som et attraktivt og levende handelssentrum
- Fortsatt høy produksjonen fra biobaserte næringer
- Et godt tilrettelagt utviklingsmiljø for etablering av biobasert næringsliv
- En bærekraftig hytte- og destinasjonsutvikling

2.1.2 Dette må gjøres 2022 - 2025

- Støtte videreutvikling av kommunens eksisterende bedrifter, blant annet innenfor næringer der kommunen har fortrinn; skog, landbruk og tre, industribedrifter innen metallbearbeiding, interiører, betong og bedrifter i entreprenørbransjen og transportbransjen.
- Bruke næringsfond til å få realisert gode prosjekter i bedriftene. Landsbyen Næringshage er en viktig pådriver i dette arbeidet.
- Sammen med næringslivet bruke etableringspakken som et virkemiddel for å stimulere til tilflytting og sikre nødvendig arbeidskraft med rett kompetanse. Aktiv markedsføring av Nordre Land som bo- og næringskommune. Videreutvikling av hjemmeside og aktiv bruk av sosiale media og tradisjonelle media vil være viktig for å bygge godt omdømme.
- Videreføre det 2-årige bolyst-prosjektet med mål om positiv nettoinnflytting, økt boligbygging og et enda mer positivt omdømme.
- Bolystprosjektet samkjøres med oppstart av områdereguleringsplan Dokka Sentrum, og skal legge grunnlaget for en bred og god medvirkningsprosess. Planen skal legge til rette for utvikling i tråd med bolyst-satsningen.
- Utvikle møteplasser i sentrum, herunder videreutvikle Dokka Kulturstasjon.
- Bidra til godt samarbeid mellom skole og næringsliv. Dette gjøres blant annet ved godt samarbeid med Ungt Entreprenørskap Oppland samt utplassering av elever fra studiespesialisering på Dokka videregående skole.
- Bidra til arenaer for kompetanseutvikling i næringslivet og økt samhandling mellom bedrifter som kan ha synergieffekter av samarbeid. Dette gjøres gjennom bedriftsfrokoster og nettverkssamlinger samt ved å koble bedrifter direkte.
- Bidra til samarbeid mellom næringsliv og forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Vi trekker inn NTNU og andre aktuelle aktører inn i bedriftsnettverket ved behov.
- Stimulere til nyskaping og etablerervirksomhet, gjennom veiledning og kompetansemegling, å støtte opp om Landsbyen Næringshage, forvalte Næringsfond og andre støtteordninger og samarbeid med Gjøvikregionen Utvikling. Dette følges opp kontinuerlig av næringsapparatet i kommunen og Landsbyen Næringshage.

- Støtte opp om utviklingstiltak, markedsføring og profilering som er viktig for å fremme Land som reiselivsdestinasjon. Samt å støtte opp om videreutviklingen av arrangementer både i Synnfjellet, ellers i kommunen. Legge til rette for at den enkelte hytte blir bruke flere døgn i året. Landsbylauget og næringslivet som f.eks. Dokka Camping er viktige i dette arbeidet. Spesielt interessant blir det å arbeide videre med rapporten «Reisemålsutvikling for Synnfjell», utarbeidet av Norsk Turistutvikling.
- Utvikle et samarbeid med kompetansemiljøer som NTNU, Raufossmiljøet og andre viktige aktører, som kan bistå bedrifter i Nordre Land i sitt utviklingsarbeid. Gjøvikregionen Utvikling i samarbeid med kommunens næringsrådgivere og Landsbyen Næringshage bistår bedriftene med å opprette kontakt mot de aktuelle miljøene.
- Sikre tilgang på tilstrekkelig og varierte næringsarealer. Det jobbes med å ferdigstille områderegeringsplanen Dokka vest. I tillegg støtter vi opp om private reguleringsplaner som legger til rette for næringsarealer.
- Fokus på grønn utvikling innen reiseliv og andre næringer der det er naturlig.
- Realisere avtalen med utbygger som sikrer fibertilgang til de aller fleste innbyggerne i kommunen i løpet av de neste to årene.

2.2 Oppvekst og utdanning

Det er viktig å sikre at alle barn og unge gis likeverdige tilbud og utviklingsmuligheter uavhengig av sosial bakgrunn. Barn og ungdom har særskilte behov, interesser og rettigheter og deres synspunkter må bli tatt på alvor.

Barn og unges oppvekst er først og fremst familiens ansvar, men mange i samfunnet har et medansvar: nærmiljø, barnehage, skole, velferdstjenester i kommunen og frivillige organisasjoner. Et godt samspill mellom disse aktørene er nødvendig for å sikre et godt oppvekstmiljø. Kommunen har gjennom sine velferdstilbud og opplæringsinstitusjoner et stort medansvar i å bidra til at barn og unge blir bedre rustet til å håndtere livene sine her og nå og i framtida. Dette krever en solid kommunal organisasjon, som samarbeider tett og tverrfaglig med barn, unge og deres foresatte, slik at barn og unge blir møtt som hele mennesker.

Barnehagene har et stort fokus på anerkjennende voksne i møte med barn, og brukerundersøkelsen viser at foresatte er godt fornøyde. Elevundersøkelsen viser at elevene i Nordre Land trives på skolen og opplever støtte fra lærerne sine. Skolene har fortsatt en vei å gå for å oppnå de læringsresultatene vi mener vi bør kunne ha i vår kommune. Barnehage og skole har over flere år arbeidet med pedagogiske utviklingsplaner, og vi forventer å se en bedring i resultatene over de neste årene.

2.2.1 Slik vil vi ha det

- Et godt oppvekstmiljø og gode utviklingsmuligheter for alle barn og unge.

- En barnehage og skole som ser det enkelte barns muligheter, slik at de rustes til å mestre livet sitt.
- Læringsresultater på linje med landsgjennomsnittet.
- Flest mulig skal kunne fullføre en videregående opplæring på hjemstedet.

2.2.2 Dette må gjøres 2022 - 2025

- Styrke det tverrfaglige samarbeidet for å sikre kvalitet, utvikling og riktig kompetanse i alle tjenester.
 - Utvikle og systematisere felles ledermøter på tvers av tjenester som jobber med barn og unge
 - Fortsette å videreutvikle tverrfaglig kompetanseteam 0-24
 - Sette veiledning av ledere og personalgrupper i system
 - Implementere COS- verktøy i barnehage og skole
- Utvikle samarbeidet med foresatte.
 - Sikre tidlig og god involvering av foresatte ved undring og bekymring gjennom BTI
 - Styrke ansattes kompetanse i «hvordan er jeg i møte med andre»
 - Felles maler og veiledninger for vanskelige møter
 - Dialogbaserte foreldremøter, unngå enveiskommunikasjon
 - Sikre at vi snakker med og ikke til foreldre – anerkjenne foresatte som viktige ressurser for sine barn
 - Kunne bidra med foreldreveiledning på lavterskelnivå
- Styrke leken som læringsarena.
 - Heve ansatte i barnehage sin kompetanse på hvordan bruke lek for læring og utvikling, en videreføring av språkkommune-prosjektet
- Skape motivasjon og mestring gjennom praktisk, variert og relevant opplæring.
 - Alle lærere skal delta på fagkursrekke med HINN i fagfornyelsen hvor tverrfaglighet og dybdelæring skal bidra til motivasjon og mestring
 - Dialogkonferanser for ledelse og plangrupper i skole i samarbeid med Gjøvikregionen
 - Digitaliseringen med innføring av Ipad 1.-7.trinn er et viktig ledd i dette arbeidet
 - Utviklingsarbeid med fagfornyelsen som felles arbeid i personale på tvers av skoler
- Sikre trygge og gode læringsmiljøer i barnehage og skole.
 - Heve ansattes kompetanse i hvordan bygge trygge og inkluderende miljøer
 - Foreldreinvolvering i form av dialog og temamøter
 - Ansatte i 0-24 skal ha en helhetlig og uttalt tilnærming til hva som skaper inkludering
 - Kompetanseteam 0-24 skal bidra med gruppebasert veiledning i personalet

- Avklare grensegangen mellom kompetanseteam/PPT og helsesykepleiertjenesten
- Veiledning av ansatte fra PPT i å bygge trygge og gode læringsmiljøer
- Legge til rette for fysisk aktivitet i barnehage og skole, gjennom et variert fritidstilbud.
 - Undersøke hvordan frivillige lag og foreninger og barnehage, skole/SFO kan samarbeide for økt fysisk aktivitet og kosthold blant barn og unge. Forprosjekt.
- Styrke funksjonell bruk av digitale verktøy.
 - Ipad med opplæring til alle ansatte i barnehage
 - Ipad med opplæring til alle lærere og elever 1.-7.trinn
 - 1:1 Ipad på ungdomstrinnet, gi lærere tilsvarende kompetanseløft som lærere på barnetrinnet har fått
 - Videreføre digitalisering i skole for hele 0-24
 - Sikre samordning og integrasjoner mellom ulike fagsystemer
 - Innføring av BTI og stafettlogg
- Styrke samarbeidet mellom Nordre Land kommune og fylkeskommunen med hensyn til opplæringstilbudet på Dokka videregående skole.
 - Fagsamlinger for lærere på ungdomstrinnet og videregående
 - Samarbeide om fagfornyelsen der det er hensiktsmessig

2.3 Helse, omsorg og velferd

Fremtidens hovedutfordringer er knyttet til vekst i antall brukere, og at flere har komplekse sykdomsbilder. Dette gir behov for sammensatte og koordinerte tjenester som krever faglig kompetanse, og et helhetlig livsløpsperspektiv på tjenestetilbudet. En bred folkehelsesatsing er et bidrag til å sikre livskvalitet og gode liv for innbyggerne, og enkeltpersoner må i fremtiden ta større ansvar for egen helse. Tjenestene skal stimulere mottakerens egne ressurser og mestring.

Kommunen har flere utfordringer knyttet til innbyggernes helse i alle aldre, og erfarer en generell økning i forventninger fra både brukere og pårørende i forhold til hva som er kommunale oppgaver. Det er stadig flere yngre med redusert boevne, og flere både yngre og eldre, har psykiske problemer som utløser behov for tjenester. En økt andel brukere har også dårligere nettverk enn tidligere, samtidig som det er en generell reduksjon i frivillige omsorgsytere.

Samtidig med økt behov for helsetjenester i yngre aldersgrupper, øker andelen eldre. Dette vil skje parallelt med at andelen i yrkesaktiv alder synker, og det blir færre potensielle helsearbeidere. Konsekvensene av en økt levealder er ikke opplagte, hverken for samfunnet som helhet eller for enkeltindividene det angår. En kan anta at det kan medføre flere år med sykdommer, men at det ser ut til at en klarer seg bedre med sykdommen enn tidligere. Det kan henge sammen med bedre medisinsk behandling, bedre fysiske omgivelser og teknologi som legger til rette for å klare seg selv.

Kommunes tjenester har vært i kontinuerlig vekst i flere tiår. Denne veksten må organiseres og i større grad utvikle tjenester som støtter opp under forebygging, tidlig innsats og

rehabilitering framfor å heve terskelen for å få hjelp. For å utløse ressurser på tvers av og utenfor kommuneorganisasjonen må det ses med nye øyne på hva en tjeneste skal være, og hvem som skal være med å skape den.

Nordre Land har en del større utfordringer enn sammenlignbare kommuner når det handler om barn med tiltak i barnevernet. Det overordna målet om «Livskvalitet» skal ikke minst gjelde de yngste, og derfor må det forebyggende fokuset i samarbeidet mellom ulike tjenester prioriteres.

Nordre Land har relativt få langtids sosialklienter, og lav arbeidsledighet. Innsatsen innenfor aktivisering av unge sosialklienter, og andre i risikogrupper for å falle ut av et fremtidig arbeidsliv har høy prioritet.

Flyktninger som blir og er bosatt i Nordre Land gis et godt tilbud om både språkopplæring og innføring i det norske samfunnet, i tråd med lovens krav. Språk er nøkkelen til integrering og arbeid.

2.3.1 Slik vil vi ha det

- Innbyggere i alle livsfaser opplever god helse og trygghet i et aktivt og sosialt liv der barn og unge vokser opp med trygghet og omsorg.
- En god folkehelse med fokus på tidlig innsats, forebygging, og mestring i alle aldersgrupper.
- Økt sysselsetting og reduksjon i antallet uføretrygdede.

2.3.2 Dette må gjøres 2022 - 2025

- Sikre god kapasitet og kvalitet i tjenesten, og utvikle nødvendige behandlingsplasser.
 - Opprettholde høy andel fagutdannede i tjenestene fortsette å legge til rette for grunn- og videreutdanninger.
 - Videre satsning innen kompetanseheving gjennom digitale verktøy.
 - Benytte regionalt kompetanse-, utviklings- og nettverkssamarbeid.
 - Videreutvikle fagteamet med fagansvarlige for å sikre kontinuitet og oppfølging i tjenestene.
 - Følge opp handlingsdelen i plan for habilitering og rehabilitering.
 - Videre systematisk arbeid med bemannings- og kompetanseplaner i alle avdelinger.
 - Prosessarbeid i anbefalte utviklingsområder etter gjennomgang av tjenestenivå og tildeling av tjenester.
- Utvikle og ta i bruk nye løsninger som bidrar til at alle kan bo i eget hjem så lenge som mulig.

- Videreutvikle velferdsteknologiske løsninger som en del av kommunens helsetjenestetilbud til hjemmeboende og ved Landmo.
- Følge opp Plan for digitalisering.
- Tilrettelegge for varierte boformer, som sikrer trygghet og sosial aktivitet.
 - Følge opp eldrereformen «Leve hele livet».
 - Oppstart med forebyggende hjemmebesøk til eldre.
 - Følge opp Boligsosial plan.
- Legge til rette for økte muligheter for sysselsetting av grupper som har vanskelig med å komme inn i ordinært arbeidsliv.
 - I planperioden har vi som mål å videreutvikle relevante tiltak i kommunal regi som kan være et godt «springbrett» ut i et ordinært arbeidsliv. Spesielt bør det være fokus på hva mer kommunen kan gjøre for innvandrere som ofte har ekstra utfordringer knyttet til språk/språkutvikling, samt ivaretagelse av de yngste som står utenfor arbeidslivet.
- Samarbeide på tvers av fag og avdelinger, og med pårørende og frivilligheten for å skape en god oppvekst og et godt liv for flest mulig.
 - Videreutvikle det gode samarbeidet med pårørende og frivilligheten i tråd med nasjonale føringer.

2.4 Klima, miljø og areal

Målet om en bærekraftig utvikling handler blant annet om å bremse de pågående klimaendringene og bli et lavutslippssamfunn. For Nordre Land er det veitrafikk og landbruket som utgjør størsteparten av utslippene. Nordre Land er imidlertid en stor skogkommune som også bidrar til at det bindes opp store mengder CO₂. Kommunen kan både være en pådriver for gode energi- og klimatiltak hos private, og selv gå foran som et godt eksempel. Skogkultur, bruk av biomasse og muligheter for økt bruk av tre i bygg er muligheter som Nordre Land kan utnytte. Kommunen skal revidere klima- og energiplanen for å konkretisere utfordringer og tiltak innen dette området

Tilpasning og hensyn til endringer i klimaet er viktig i forbindelse med arealplanlegging og utbygging. Nordre Land har mange bratte dalsider hvor det kan oppstå flom i mindre vassdrag i forbindelse med kraftige nedbør. Kommunen trenger mer kunnskap og økt fokus på dette temaet fremover. Manglende hensyn kan få store samfunnsmessige konsekvenser i form av ødelagt infrastruktur og skade på eiendommer.

Avløp fra bl.a. hytter og avrenning fra landbruket vil kunne øke belastningen på vassdragene. God planlegging av avløpsløsninger og overvåking av vassdragene vil være viktig de neste årene. Veiledning av gårdbrukere likeså. Målene i vannforvaltningsplanene til Vannområde Randsfjorden, og om god økologisk balanse må ligge til grunn. Kommunen har også en viktig rolle i oppfølgingen av regionalt miljøprogram i Innlandet. Bevaring av større

sammenhengende naturområder er et av de viktigste tiltakene for å ta vare på naturmangfoldet.

Kommuneplanens arealdel og kommunedelplanene i Synnfjellet er revidert. Gjennom disse planene gir kommunen føringer for lokalisering av blant annet boliger, handel, næringsvirksomhet og fritidsbebyggelse de neste årene. De overordna arealplanene gir et godt grunnlag for videre detaljplanlegging både i Landsbyen, og i fjellet. En viktig strategi for Nordre Land kommune er å alltid ha arealplaner som møter samfunnets behov.

Dokka er et viktig kollektivknutepunkt i Innlandet. For å stimulere til miljøvennlig transport og tilby innbyggerne et godt reisetilbud, bør Nordre Land kommune legge til rette for kollektivtransporten og være en pådriver for at denne opprettholdes og videreutvikles. Samtidig må man erkjenne at biltransport er viktig i distriktet og at dette betinger at standarden på fylkesvegene heves. Her kan kommunen også være en pådriver

2.4.1 Slik vil vi ha det

- Ren luft og rene vassdrag med god økologisk tilstand.
- En arealbruk som sikrer et attraktivt lokalsamfunn og bærekraft på sikt.
- Bidra til at nasjonale og internasjonale klimamål kan nås.
- Bygg med fornybare materialer, og bruk av fornybar energi.

2.4.2 Dette må gjøres 2022 – 2025

- Redusere klimagassutslippene fra kommunens virksomhet.
 - Miljøvennlig primærfyringskilde på flere store kommunale bygg.
 - Har påbegynt overgang til elektriske kjøretøy i kommunal virksomhet.
 - Leter fortrinnsvis etter løsninger til å bygge nye bygg i massivt tre.
- Redusere forurensende utslipp fra avløpsanlegg, landbruk og andre kilder.
 - Klimagassutslipp: Utarbeiding av en klima og energiplan må prioriteres opp mot andre planbehov. Tiltak må innarbeides i planen.
 - Forurensing:
 - Fortsette arbeidet med målrettet kontroll av spredte avløpsanlegg og påvirkning av lokale vassdrag.
 - Opprettholde god kvalitet på de offentlige vann og avløpsanleggene.
 - Planlegging av nytt Synnfjell avløpsrensaneanlegg for å kunne koble til nye og eksisterende hytter og sikre fremtidsrettede tekniske løsninger som medfører mindre forurensning av ytre miljø og bedre gjenbruk av slam og gjenvinning av energi

- Ha fokus på gjødselshåndtering i landbruket
- Legge føringer for bruk av fornybare byggematerialer og vannbåren varme, med fornybare og fortrinnsvis kortreiste energikilder.
 - Det innarbeides forpliktende bestemmelser i nye planer knyttet til bruk av fornybare byggematerialer og vannbåren varme.
 - Kommunen legger føringer for egne byggeprosjekter med hensyn til materialbruk. Nye bygninger bygges fortrinnsvis i tre, og tilkobles bioenergianlegg eller fornybare energikilder der dette er mulig.
- Sikre oppdaterte og aktuelle arealplaner.
 - Prioritering av planer skjer gjennom planstrategien.
- Legge til rette for friluftsliv og fysisk aktivitet.
 - Tiltak for tilrettelegging prioriteres i arealplaner i Dokka og i hytteområder. Eksempelvis er det i kommunedelplan Synnfjell Øst lagt til rette for turløyper, rulleskiløype og tidligløype i planen. Gjennomføringen av tiltakene kan sikres gjennom utbyggingsavtaler med grunneierne.
- Fokus på «Grønt reiseliv» og hytteutvikling- muligheter for å utvikle «grønne» produkter og tjenester.
 - Kommunen har egne næringsrådgivere som bistår næringslivet med tiltak som nevnt her. Kommunen har også nært samarbeid med Land Utvikling.
 - Gjennom arbeidet med reguleringsplan for Dokka, se på mulighet for strategisk etablering av flere ladestasjoner for el-biler i Dokka sentrum. Dette vil stimulere til at flere av hytteeierne stopper på Dokka og vil være et bidrag til hytteutbygging med et lavere klimaavtrykk ved at flere kan bruke el-bil til hytta.
 - Det utarbeides et klimaregnskap for å kunne ta stilling til om klima- og energiplan skal revideres.
 - Ferdigstille en klima- og energiplan.
 - Miljøvennlige tiltak vurderes også opp mot de økonomiske forhold.
- God tilgang på attraktive, aktuelle og trygge utbyggingsområder.
 - Det er regulert boligfelt både på Dokka og Torpa med mange ledige tomter. Flere private reguleringsplaner for utbygging av boliger er på vei.
- Reviderte arealplaner.

2.5 Bolig og nærmiljø

Å ha et hjem er grunnleggende for opplevelse av trygghet og tilhørighet. Å skaffe seg en bolig er i utgangspunktet den enkeltes ansvar, men kommunen skal bistå dem som av ulike grunner ikke mestrer det. Alle skal kunne bo godt og trygt. Dette er viktig for at vi skal kunne ta utdanning, danne familie, være i arbeid og ta vare på helsa vår. Boligen er også en ramme for et sosialt liv og gir tilhørighet til et nærmiljø og lokalsamfunn. Innsatsen overfor

barnefamilier og unge som ikke bor bra må forsterkes, og boliger bør i økende grad ivareta krav til universell utforming, eller livsløpsstandard.

Nærmiljøet har stor betydning for alle aldersgrupper, men spesielt for de mindre mobile gruppene, som eldre og barn og unge. Universell utforming av boligområder, nærmiljøer og andre aktivitetsmuligheter er viktig for å sikre tilgjengelighet og samfunnsdeltakelse for alle. Trygghet, og trafiksikkerhet er viktig, og gode lokale veger og stier. Et bolig- og nærmiljø som skaper muligheter for sosialt fellesskap, som ivaretar menneskets behov for sosiale arenaer, på tvers av generasjoner, og nærhet til viktige tjenester sikrer trivsel og gjør det mulig for flere eldre å kunne bo hjemme lengst mulig.

Gode boliger, boområder og nærmiljø, som ivaretar sosiale behov, behov for utfoldelse og tjenestebehov, er noe av det mest sentrale for folkehelsa.

Landsbyen har det beste fra byen og det beste fra landet, de landlige kvalitetene med trygghet, fellesskap og dugnadsånd, de urbane kvalitetene med et tiltalende sentrum, et bredt handels- og servicetilbud, et aktivt kulturliv og spennende arbeidsplasser. Her kan du leve det ekte landsbylivet, med mer tid til de viktige tingene

2.5.1 Slik vil vi ha det

- Økt innbyggertall i kommunen som helhet, og ute i grendene.
- Landsbyen Dokka fremstår som et særdeles attraktivt *områdesenter*, med et mangfold av tilbud og mange gode landsbyrom.
- Et differensiert boligtilbud tilpasset ulike aldersgrupper og familier, med vekt på nærhet til tjenester og med gode sosiale møteplasser.
- Tilrettelagte vakre boligområder og nærmiljøer med god byggeskikk og bruk av miljøvennlige materialer og med en energibruk basert på fornybare ressurser.

2.5.2 Dette må gjøres 2022 - 2025

- Jobbe med å videreutvikle Landsbyen Dokka.
 - Gjennomføre et 2-årig bolyst-prosjekt med mål om positiv nettoinnflytting, økt boligbygging og et enda mer positivt omdømme
 - Bolystprosjektet samkjøres med oppstart av områderegeringsplan Dokka Sentrum, og legger grunnlaget for en bred og god medvirkningsprosess. Planen skal legge til rette for utvikling i tråd med bolyst-satsningen.
 - Utvikle møteplasser i sentrum.
 - Legge forholdene til rette for å opprettholde og videreutvikle nettverk som Landsbylauget og Land Utvikling med fokus på å rekruttere flere medlemmer og videreutvikle/profesjonalisere arrangementene.
- Synliggjøre/markedsføre kommunen som en attraktiv bo- og etableringskommune.

- Videreutvikling av hjemmeside og aktiv bruk av sosiale media og tradisjonelle media vil være viktig for å bygge godt omdømme.
- Stimulere til samarbeid mellom offentlige myndigheter og private aktører om utbygging av tilstrekkelig antall boliger for ulike grupper, med ulike behov.
 - Gjennomføre tiltak i Boligsosial handlingsplan
- Sikre trygge skoleveier, godt kollektivtransporttilbud og ordninger for at unge og eldre trygt kan ferdes på dagtid/kveldstid.
 - Trafikksikkerhetsplanen legger til rette for å sikre gode skoleveger ved:
 - Skiltvedlikehold
 - Ivareta frisiktsoner
 - Vedlikehold av gang- og sykkelveger.
 - Etablere strategisk viktige gang- og sykkelveger/fortau.
 - Bli regodkjent som Trafikksikker kommune, slik at kommunen jobber målbevisst med trafikksikkerheten og det holdningsskapende trafikksikkerhetsarbeidet i alle avdelinger i kommunen.

2.6 Kultur og frivillighet

Gjennom drift av egne kulturtiltak og utstrakt støtte til lag og foreninger, skaper kommunen forutsigbarhet på kulturområdet og med det, trivsel, bolyst og økt livskvalitet. Kultur handler om å skape gode opplevelser. De fleste av oss ønsker å fylle tida vår med noe meningsfylt – noe som interesserer og engasjerer. Enten det er som tilrettelegger, utøver eller publikum ønsker vi å delta i noe som skaper glede og energi.

Deltakelse i kulturaktiviteter har stor egenverdi og summen av positive opplevelser forebygger mistriksel og gir bedre folkehelse. Særlig synes det som om deltakelse i frivillig arbeid oppleves som givende og verdifullt.

Kultur og frivillighet er derfor viktig i kommunens folkehelse- og inkluderingsarbeid.

Et tett samarbeid mellom kommunale kulturtiltak og frivillige lag, organisasjoner og andre frivillige, er avgjørende for å lykkes med inkludering og integrering. Dette gjelder både for inkludering av fremmedkulturelle, men også andre innflyttere og alle innbyggere i kommunen.

Kulturlivet og frivilligheten skaper arenaer som bidrar til mestring, tilhørighet og fremmer gjennom dette god psykisk og fysisk helse. I kommunens folkehelseprofil pekes det på utfordringer innenfor vekt, fysisk aktivitet, barn og unges psykiskhelse og røyking. Satsing på kultur og frivillighet kan være med på å forebygge flere av disse utfordringene.

Med Frivillighet mener vi alt frivillig arbeid som utføres av lag, foreninger og enkeltstående frivillige. Å satse på frivillighet er å legge til rette for å ivareta frivilliginitiativet hos

innbyggerne. Frivilligsentralen kan tilrettelegge oppgaver og ivareta den enkelte frivillige, være et bindeledd og jobbe på tvers av alle instanser og organisasjoner både kommunale og frivillige

Frivilligheten er i endring og det er en trend at medlemstall i organisasjoner går ned. Utviklingen går også i retning av støttemedlemskap, heller enn aktivt engasjement. Oppslutningen om de frivillige organisasjonenes arbeid er likevel stor, og mange ønsker å være frivillige. Mange av de frivillige ønsker å utføre en aktivitet uten å være medlem av en organisasjon. Individuell selvrealisering ser i større grad ut til å være kjernen i vår tids frivillighet. Den har en mindre forpliktende og tidkrevende form, hvor engasjementet ikke er mindre langsiktig.

2.6.1 Slik vil vi ha det

- Aktivt og variert kulturtilbud.
- Veldrevne frivillige organisasjoner med høye medlemstall og stor aktivitet.
- Attraktive sosiale møteplasser.
- God integrering av innflyttere.
- Gode muligheter for fysisk aktivitet der folk bor.

2.6.2 Dette må gjøres 2022 - 2025

- Innovativ og utviklende satsing innen kultur, idrett og fysisk aktivitet.
 - Fange opp og legge til rette for at nye trender innen allmennkulturelle uttrykk, idrett og fysisk aktivitet kan utprøves og evt. etableres
 - Initiere og støtte nyskapende arrangementer og tiltak som kan glede, forundre og i noen grad provosere
 - Bidra til arrangementer som fører til nytenkning og inkludering
 - Jobbe med å integrere kultur i annen aktivitet i kommunen. Tidlig innsats er et nøkkelord.
- Bruke kommunale tilskuddsordninger som stimulans, og legge til rette for frivillige organisasjoner og uorganiserte aktiviteter.
 - Vurdere alternativ og mer målrettet bruk av tilskudd til kulturformål
- Drifte og videreutvikle egne kulturtiltak.
 - Bibliotek, kino, kulturskole og ungdomsklubb må utvikles videre i tråd med kommunale ressurser og innbyggernes behov og ønsker
 - Jobbe aktivt mot grupper som sliter av ulik årsak og involvere disse i kulturmangfoldet.

- Legge til rette for at frivilligheten kan drive aktivt og selvstendig.
 - Videreføre målrettede tilskuddsordninger
 - Samarbeide med frivillige lag og foreninger om tiltak og arrangementer
 - Vurdere Frivilligsentralens organisering og plass i lokalsamfunnet
- Bidra til å opprettholde sosiale og kulturelle møteplasser.
 - Støtte opp om sosiale og kulturelle lavterskeltilbud

2.7 Kommunen som organisasjon

Kommuneplanens samfunnsdel skal gjenspeile Nordre Land kommunes rolle som samfunnsutvikler og tjenesteleverandør. I tillegg må kommunen være en attraktiv arbeidsgiver for å sikre nødvendig kompetanse for måloppnåelse.

Kommunens oppgaver endres stadig raskere, og kravene til effektivitet er økende. Kommuneorganisasjonen må derfor utvikles gjennom en *kontinuerlig forbedring*.

Det må legges til rette for innovasjon og nytenking i både tjenester og utviklingsarbeid.

Organisasjonen skal preges av vilje og evne til endring, og til å kommunisere bevissthet om kvalitet og kostnadseffektivitet.

2.7.1 Slik vil vi ha det

Under det overordna målet om Livskvalitet og en bærekraftig utvikling, er kommuneorganisasjonens mål;

Innbyggerne opplever tjenesten som god og nyttig og de gis med en god faglig kvalitet.

Økonomimål:

Et netto-driftsresultat, en egenfinansiering av investeringer og et nivå på disposisjonsfond som sikrer en sunn kommuneøkonomi og et handlingsrom for utvikling. Økonomimålene for planperioden vedtas i økonomiplan.

2.7.2 Dette gjør vi

For å sikre dette, må en del grunnleggende forutsetninger være på plass. Disse forutsetningene kan formuleres som strategier.

Strategier for kommunen som organisasjon:

- Nordre Land kommune skal ha god økonomistyring og økonomisk handlefrihet til utvikling og forbedring.
- Organisasjonen skal ha kompetente og deltakende medarbeidere som gjennom medarbeiderskap og ledelse, både tar og får ansvar.
- Nordre Land kommune skal ha en effektiv og veldrevet moderne organisasjon, som henter ut gevinster ved kontinuerlig forbedring (Lean mm.) og innovasjonsaktiviteter (digitalisering, velferdsteknologi mm.).
- Organisasjonen skal preges av fleksibilitet, omstillingsevne og samarbeid i tråd med arbeidsgiverpolitikken.
- Nordre Land kommune skal vurdere behov for nye interkommunale samarbeidsformer i regionen som kan bidra til løsninger for innbyggerne og kommunene med bedret kvalitet, kvantitet og kostnadseffektivitet.
- Åpenhet og god kommunikasjon skal prege all kommunal virksomhet.
- Nordre Land skal drive en aktiv omdømme- og rekrutteringspolitikk.

2.7.3 Dette må gjøres i 2022 – 2025:

- Prioritere økonomiske ressurser til et økonomisk handlingsrom i henhold til vedtatte økonomiske mål.
- Tiltak tilpasset den enkelte avdeling og tjeneste som sikrer økt nærvær.
- Utvikling av våre ledere med fokus på arbeidsgiveransvaret slik at medarbeiderne opplever seg sett og verdsatt
- Videreutvikling av arbeidsmiljø som understøtter læringsprosesser.
- Gjøre seg fortjent til tillit i forhold mellom administrasjonen - politikere, politikere - innbyggere og innbyggere - administrasjonen.
- Videreføre bruk av det kontinuerlige forbedringsarbeidet med *Lean* som verktøy for å involvere medarbeiderne i å fjerne tidstyver og til å finne nye og bedre måter å løse oppgavene på, til brukernes beste.
- Videreføre digitaliseringsarbeidet, som et ledd i det nasjonale arbeidet med et Digitalt førstevalg og med mål om å hente ut gevinster. Digitaliseringen skal bidra til en kvalitetsmessig heving i tjenestene, og en kostnadsmessig besparende tjenesteproduksjon. Innbyggerne skal få flere muligheter for å kommunisere digitalt, og får utført flere tjenester på nettet.

3. Økonomiplan 2022-2025

3.1 Innledning

Hele året 2021 har vært preget av pandemi, men vaksinerings av befolkningen vinteren og våren 2021 har gjort at den hverdagen vi tidligere kjente i noen grad har kommet mer og mer tilbake til den nye normalen. Pandemien som har preget hele verden siden mars 2020, gir et litt spesielt utgangspunkt og gjør at det fortsatt er utfordrende å planlegge kommuneøkonomien for den neste 4-års perioden. Pandemien har hindret oss i å gjennomføre nødvendig endrings- og utviklingsarbeid. Vi vet nå lite om hva som skjer neste år og videre i økonomiplanperioden, men det som er helt sikkert er at Nordre Land kommune og resten av verden, vil bli påvirket av covid-19 også i 2022. Staten har siden pandemien startet, vært tydelig på at de vil dekke kommunenes merutgifter knyttet til covid-19. Med bakgrunn i at vi nå ikke har noen muligheter for å vite hvordan covid-19 epidemien vil påvirke oss i 2022, og at staten har lovet kompensasjon, er budsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 utarbeidet basert på et «normalår», altså uten merutgifter/mindreinntekter knyttet til korona.

Fokuset på økonomisk robusthet og økonomisk handlingsrom har vært viktig i dette økonomiplanarbeidet. Dette for å ha disposisjonsfond og reserver til å kunne dekke eventuelle merutgifter og uforutsette endringer i rammevilkårene.

Økonomiplanarbeidet har også synliggjort de store økonomiske utfordringene vi står ovenfor i årene som kommer. Det er et stort behov for å omprioritere midler fra oppvekstsektoren til eldreomsorgen siden befolkningsframskrivninger fra SSB viser en forventet nedgang i antallet barn i barnehage- og skolealder og samtidig en vesentlig økning i antallet eldre over 80 år. I tillegg er antall innbyggere i Nordre Land fallende. Dette medfører mindre tilskudd fra staten. Dette, sammen med økt lånegjeld som følge av store investeringer de siste årene, setter kommuneøkonomien under press.

Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, gi en fireårig realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden, vise balanse for hvert av årene i økonomiplanen og inneholde utviklingen i sentrale økonomiske størrelser.

Arbeidet med Handlings- og økonomiplan for 2022-2025 ble påbegynt med formannskapets strategiseminar 21. april. Hovedtema i strategiseminalet var demografiske endringer (endring i befolkningstall og alderssammensetning) samt behovet for å dreie ressursbruken fra nedgangen i innbyggertall i aldergruppen 0-15 år til økningen i de eldste aldergruppene.

Også i formannskapets møte 8. juni var demografikostnader, tilpasning av rammer til reelt driftsnivå og behov for omstilling og strukturendringer innen både oppvekst og omsorg tema.

Regjeringen la fram Kommuneproposisjonen i mai, som dannet grunnlaget for framskrivinga av 2021-budsjettet. Til formannskapets budsjettseminar 27. oktober, la kommunedirektøren fram et foreløpig dynamisk budsjettforslag 2022 basert på framskrevet budsjett og konsekvensjusteringer som har blitt kjent i løpet av driftsåret 2021 eller som følge av statlig føringer. Tiltak i statsbudsjettet er innarbeidet i budsjettet for 2022. Etter formannskapets signaler er tjenestetilbud, tjenestenivå og struktur vurdert i prioriteringen av salderingstiltak.

I økonomiplan 2022-2025 ligger det inne mål knyttet til viktige økonomiske størrelser i kommuneregnskapet. Måltallene på netto driftsresultat, egenfinansiering av investeringer og styrking av disposisjonsfondet følger av sist vedtatte handlings- og økonomiplan, og legger premisene for også denne planen, og dermed også for budsjett 2022. Målene definerer en "sunn", eller bærekraftig kommuneøkonomi over tid.

Arbeidet med økonomiplan 2022-2025 har vært krevende. Dette har medført at hovedfokuset i arbeidet har blitt budsjett 2022, for å kunne legge frem et budsjett i balanse. Det har vært snakk om utfordringer/salderinger i størrelsesorden ca. kr. 26,9 mill. for å oppnå balanse.

Det vil ikke være økonomisk bærekraftig å gå gjennom økonomiplanperioden 2022 -2025 uten å foreta strukturelle og organisatoriske grep. Strukturelle grep innenfor alle områder, blant annet oppvekst og omsorg må foretas i planperioden for å kunne legge kommende økonomiplaner i balanse. I tillegg må det vurderes reduksjoner av tjenestenivå og reduksjoner av tjenestetilbud utover i planperioden. Organisatoriske grep samt interkommunale samarbeidsløsninger vil måtte vurderes gjennomført i planperioden for å få utgifter tilpasset forventede inntekter i perioden.

Samtidig som virksomhetsområdene har fått tilpasset sine rammer, har også fellesinntekter som skatt- og rammetilskudd blitt budsjettert på linje med forventingene i statsbudsjettet. Fellesinntekter og fellesutgifter er budsjettert innenfor det som er realistisk å kunne forvente på nåværende tidspunkt.

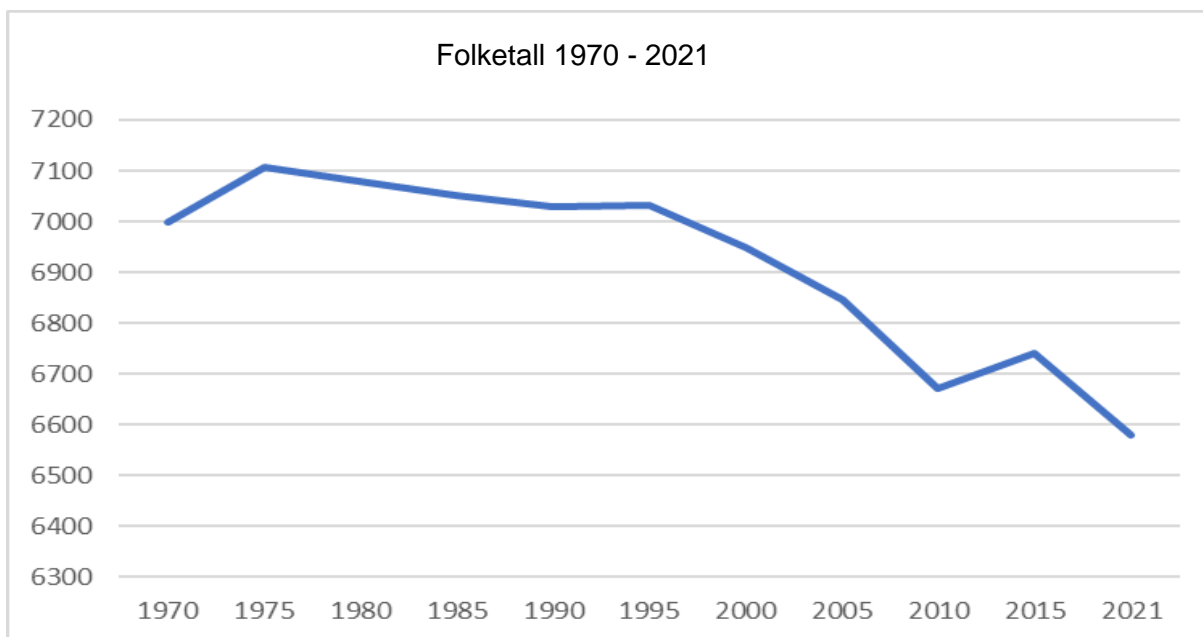
Gjennom en tydelighet i at kommunen i neste økonomiplan må vurdere å gjennomføre strukturelle og organisatoriske grep, vil første halvår av 2022 bli en prosessperiode, der slike tiltak utredes og gjennomgår politisk behandling.

Hele planperioden fra 2022 til 2025 er i sin helhet saldert og tjenesteområdenes nettorammer fremgår i sin helhet i kap. 4.5.

3.2 Ståstedsanalyse

3.2.1 Befolkningsutvikling

Utviklingen i antall innbyggere i Nordre Land kommune de siste 50 årene, viser en nedadgående kurve:

Pr. 1. januar 2021 er det 6.581 innbyggere i Nordre Land, en nedgang på 52 personer fra 2020 da vi var 6.633 nordrelendinger. Pr 1. juli 2021 er antall innbyggere ytterligere redusert, da det var 6.558 innbyggere i Nordre Land. Første halvår 2021 ble vi altså 23 færre nordrelendinger.

Det blir stadig færre innbyggere i Nordre Land. I 2020 var det en betydelig nedgang i fødselstallet med 38 fødsler. Gjennomsnittet de siste 10 forutgående årene har ligget på 59 fødsler årlig.

Følgende tabell gir en detaljert framstilling av den demografiske utviklingen fra 1.1.2017 til utgangen av andre kvartal 2021:

	2017	2018	2019	2020	2021 (til 1. 7)
Befolkning 1. januar	6773	6750	6671	6633	6581
Levedefødte	49	56	61	38	24
Døde	79	92	78	78	43
Fødselsoverskudd	-30	-36	-17	-40	-19
Innflyttinger	289	205	221	262	108
Utflyttinger	283	248	242	274	112
Nettoinnflytting	6	-43	-21	-12	-4
Folketilvekst	-23	-79	-38	-52	-23

Når vi skal forsøke å si noe om den forventede folkemengden og sammensetningen for Nordre Land de neste årene, har Statistisk Sentralbyrå (SSB) laget standardiserte modeller for dette. SSB har flere alternativer for framskrivningen. I tillegg har Telemarksforskning utviklet en egen modell som framskriver utviklingen i folketall i kommunene med bruk av ulike scenarier. Telemarksforskning legger til grunn den samme utviklingen i innvandring til Norge, fruktbarhet og dødelighet som SSBs hovedalternativ. Forskjellen er at Telemarksforskning beregner flyttetallene etter en annen metode. Med Telemarksforskning sine modeller for

framskriving, får flere kommuner nedgang i folketallet. SSB har i sin framskriving at befolkningsnedgangen i de minst sentrale kommunene vil stoppe opp i 2025 og at disse kommunene skal få en svak vekst i folketallet mellom 2025 og 2040. Det er altså dramatiske forskjeller på de fremtidsbildene som blir tegnet for distriktene i SSBs framskriving og Telemarskforskings scenarier. Ifølge SSB skal befolkningsnedgang i distriktene stoppe opp. Ifølge Telemarskforskning står vi foran en dramatisk nedgang i folketallet i distriktene og langt sterkere aldring i befolkningen enn SSB framskriver.

Tabellen nedenfor viser forventet utviklingen i folketallet frem mot 2050 basert på SSBs ulike alternativene:

Nordre Land	2030	2040	2050
Hovedalternativet (MMMM)	6363	6297	6238
Lav nasjonal vekst (LLML)	6204	5907	5602
Høy nasjonal vekst (HHMH)	6519	6667	6868
Lav nettoinnvandring (MMML)	6313	6190	6061
Høy nettoinnvandring (MMMH)	6423	6452	6532
Sterk aldring (LHML)	6287	6104	5907
Svak aldring (HLMH)	6436	6469	6560
Ingen nettoinnvandring (MMM0)	6248	6043	5831
Ingen flytting (MM00)	6437	6273	6010

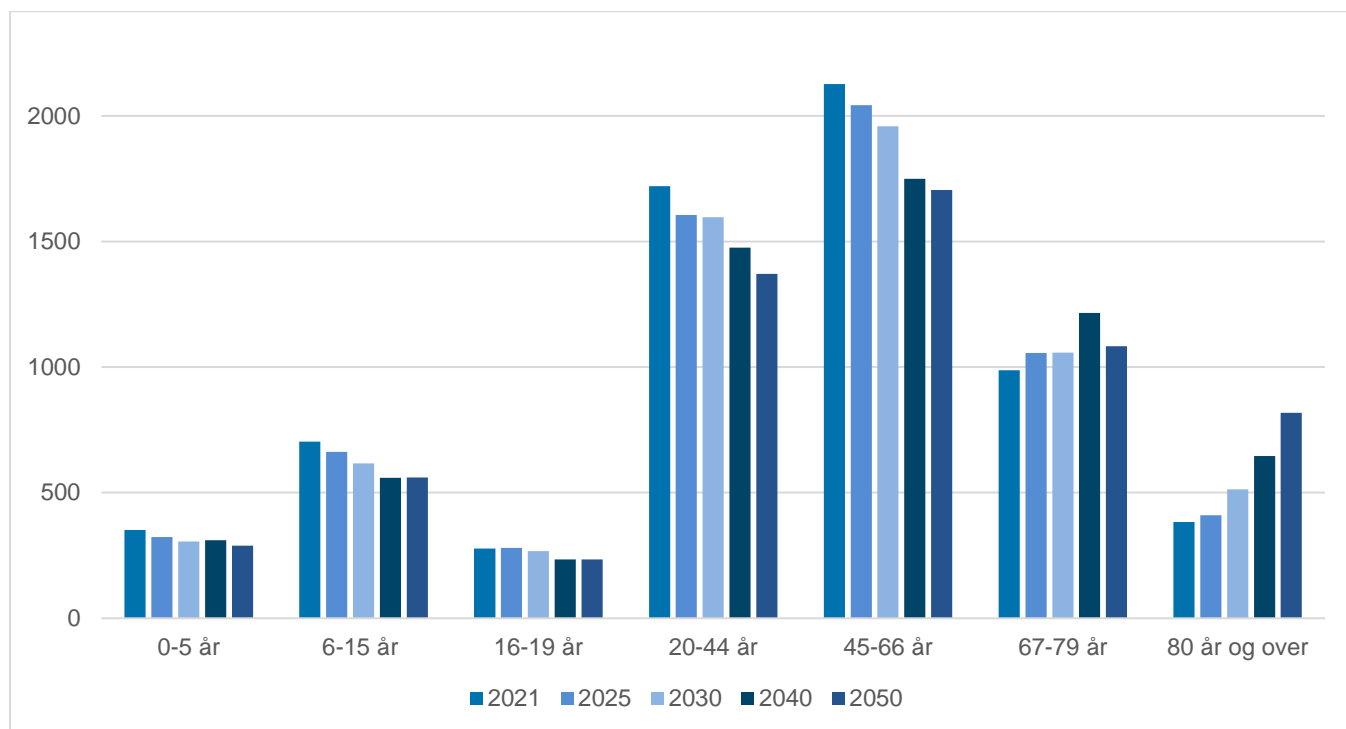
Alle framskrivingsalternativene viser en vesentlig forventet nedgang i antall innbyggere i Nordre Land i årene som kommer. Med lav innvandring er det forventet en nedgang fra inngangen av 2021 på 6.581 nordrelendinger, til 6.313 ved inngangen til 2030. En nedgang på 268 personer på 9 år. Alle de mest realistiske framskrivingsalternativene til SSB spår en vesentlig nedgang i antall innbyggere.

Færre innbyggere betyr nedgang i kommunens inntekter (statlig rammetilskudd), Stabil befolkningsmengde er helt vesentlig for kommunen. Både for å skape et attraktivt lokalsamfunn, men også for å sikre kommunens andel av kommunesektorens frie inntekter. Innbyggertilskuddet, som er et flatt tilskudd pr innbygger, er i 2021 kr 24.761,-. I statsbudsjettet for 2022 er innbyggertilskuddet kr 26.134,-. I tillegg til disse inntektene kommer skatteinntekter/inntekter fra skatteutjevningen, som i det store bildet utgjør omtrent samme sum som innbyggertilskuddet. Innbyggertilskuddet inkludert utgiftsutjevning og inntektsgarantiordningen, blir beregnet ut fra innbyggertallet per 1. juli 2021. Kommunene får inntektsutjevning (skatteutjevning) etter folkemengde 1.1 i utbetalingsåret, det vil si at det er folkemengden 1. januar 2022 som ligger til grunn for utbetalingen av inntektsutjevninga i 2022. En reduksjon i antall innbyggere gir seg derfor direkte utslag i mindre overføringer fra staten.

Prognoser for utviklingen framover tyder på fortsatt nedgang i befolkningstallet. I kommende økonomiplanperiode ser nedgangen ut til å bli størst i aldersgruppen 0 – 5 år. Antallet barn i skolealder holder seg ganske stabilt første del av perioden, men vil deretter antagelig gå ned. Antallet innbyggere over 65 år øker, spesielt gjelder det gruppen over 80 år. Den demografiske utviklingen med nedgang i folketallet og endring i alderssammensetning er en betydelig utfordring for Nordre Land. Endringer i alderssammensetningen gir en forskyving av utgiftsbehovet mellom tjenesteområdene. Tjenesteutvikling 24+ vil få et økt utgiftsbehov

som følge av flere pleietrengende eldre, mens utgiftsbehovet i Tjenesteutvikling 0-24 går ned etter hvert som antall barnehagebarn og skoleelever blir færre.

Fordelingen av aldersgrupper er svært interessant for kommunen, da de ulike tjenestene innbyggeren skal motta fra kommunen i stor grad er følger alderen. Nedenfor ser en den forventet utvikling i antall innbyggere de kommende 20 årene i de ulike aldersgruppene (basert på framskrivingsalternativet lav netto innvandring (MMML)):

Som vi ser av grafene ovenfor vil Nordre Land kommune oppleve en sterk økning i antall eldre i perioden. I planperioden 2022-2025 vil antallet over 80 år øke med 26 personer, og innen 2030 vil aldersgruppen over 80 år øke fra 384 i 2021 til 513 i 2030. Prognosen viser det blir færre yrkesaktive pr. eldre, og tilgangen på kompetanse og arbeidskraft kan bli en utfordring i takt med økte behov innenfor omsorgssektoren.

Utviklingen med flere innbyggere over 80 år forsetter videre utover denne økonomiplanperioden, fra 513 i 2030 til 818 i 2050. Dette betyr at andelen innbyggere over 80 år i forhold til innbyggertall totalt øker fra 5,8% i 2021 til 13,5 % i 2050.

Andelen i yrkesaktiv alder (20-66 år) i forhold til aldersgruppen 80 +, viser at vi i 2021 har 10,0 i yrkesaktiv alder pr. innbygger over 80 år, mens vi i 2030 har 6,9 og i 2050 har 3,7 i yrkesaktiv alder pr innbygger over 80 år.

Antall barn i barnehage- og skolealder er synkende. Det er forventet at nedgangen i barn i barnehagealder fortsetter, og det gir derfor en stor nedgang fra slutten på denne økonomiplanperioden. I framskrivinga ligger det en forventning om antallet 0-åringene på under 50, mens det som beskrevet ovenfor har vært gjennomsnittlig 59 fødsler årlig den siste 10 års perioden. Også nedgangen av barn i grunnskolealder er vesentlig allerede fra 2025. Aldersgruppen ungdom/unge voksne vil reduseres en god del i 20-års perspektivet, mens størst nedgang vil det bli i aldersgruppen 45-66 år.

Befolkningsframskrivingen er en prognose, og alle prognoser er usikre. Den viser uansett at en eldrebølge er på vei innover Norge og også Nordre Land. Mindre barn i barnehage og lavere andel av befolkningen i yrkesaktiv alder, samt en vesentlig økning i antall eldre, tilsier et økt fokus på tjenestetilbudene til eldre personer. Det er viktig at kommunen prioriterer ut fra en realistisk framskriving av innbyggertall i de ulike aldersgrupper. En gradvis vridning av midler samt fokus på effektivisering og framtidsrettet teknologi, blir viktig innen eldreomsorgen for å kunne tilby tjenester til et økende antall tjenestemottakere.

3.2.2 Inntekts- og utgiftsforutsetninger

Til grunn for utgiftsutjevningen i rammetilskuddet, ligger det at Nordre Land kommune for 2022 har en total kostnadsindeks på 1,0811. Dette betyr at Nordre Land kommune, basert på kriteriene i kostnadsnøkklene, er 8,11 % mer «kostnadstung» enn gjennomsnittskommunen i Norge. Derfor mottar Nordre Land kommune noe mer i utgiftsutjevning enn gjennomsnittskommunen for å dekke de underliggende behovene i kommune.

Kostnadsindeksen er noe lavere for 2022 enn for 2021. Årsaken til reduksjonen er hovedsakelig at andelen barn i barnehagealder er redusert sammenlignet med landet.

Nordre Land kommune er en skattesvak kommune, og prognosen i KS-modellen for beregning av skatt- og rammetilskudd, er at Nordre Land kommune i 2022 har en skatteinngang på 72,2 % av landsgjennomsnittet før inntektsutjevningsordningen i rammetilskuddet. Dette er opp fra 71,7 % i 2021. Etter inntektsutjevningen antas det at Nordre Land vil komme opp på 94 % av landsgjennomsnittet.

Nordre Land kommune er en kraftkommune med store inntekter fra kraftsektoren, som går inn i driften av kommunen. Summeringer fra regnskapsåret 2020, viser at ulike kraftrelaterte inntekter i regnskapet utgjorde til sammen ca. kr 32,98 mill. Inntektene finansierer tjenester til innbyggerne i Nordre Land. Kraftinntektene i denne sammenheng kan listes opp som:

Inntekt	Beløp
Konsesjonskraftsalg (netto)	Kr 7,6 mill.
Ansvarlig lån Vokks	Kr 4,2 mill.
Konsesjonsavgifter (til næringsformål)	Kr 2,392 mill.
Eiendomsskatt fra kraftproduksjon	Kr 11,62 mill.
Naturressursskatt	Kr 7,17 mill.
SUM	Kr 32,98 mill.

Fra 2019 til og med 2021 avstod eierne av VOKKS utbytte for at VOKKS skulle kunne satse på bredbåndsutbygging. Nordre Land kommune mottok dermed kr 4,2 mill. mindre i «kraftsektorinntekter» enn tidligere år. Fra 2022 er det igjen lagt opp til utbetaling av utbytte til eierne av Vokks. Det vil ikke lengre være forventninger om en fast sum til utbetaling i utbytte, så for 2022 har Nordre Land kommune har budsjettert med kr 4,7 mill. i utbytte.

For 2022 er promillesatsene for eiendomsbeskatning uendret. Den alminnelige promillesats på 7 promille er maksimal sats, og opprettholdes. Differensiert sats på boliger, fritidsboliger og ubebygde tomter videreføres også på dagens nivå på 3,5 promille. Videre i planperioden ligger det inne en videreføring av disse promillesatsene på henholdsvis 7 og 3,5 promille. I 2023 må alle eiendommer i Nordre Land retakseres, slik at det fra 2024 er nye

eiendomsskattegrunnlag å skrive ut eiendomsskatten fra. Med retaksering vil grunnlaget bedre gjenspeile forventet salgsverdi i 2024 enn 10 år gamle takser. Med retaksering vil sannsynligvis eiendomsskattegrunnlaget øke, og derfor gi muligheter for økte eiendomsskatteinntekter med uendret promillesats.

3.2.3 Utviklingen i sentrale økonomiske størrelser

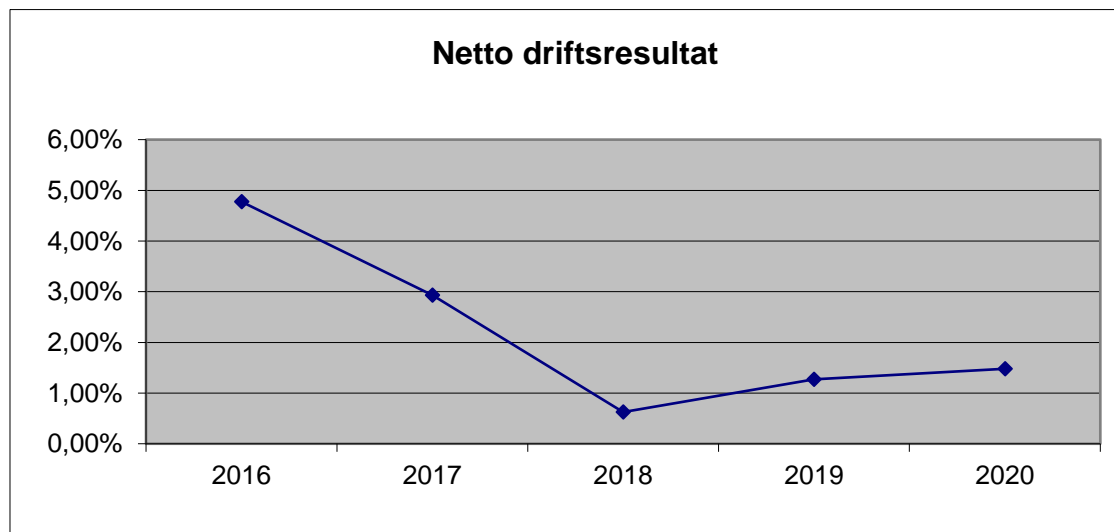
Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for hvor sunn kommunens økonomi er. Det viser hva kommunen sitter igjen med av løpende inntekter etter at løpende utgifter er trukket fra. Netto driftsresultat er et uttrykk for hva kommunen har til disposisjon til avsetninger og finansiering av investeringer.

Netto driftsresultat er en regnskapsbenevnelse som kun brukes i kommuneregnskapet. Netto driftsresultat ble kr 9,3 mill. i 2020 og utgjorde 1,48 % av kommunens driftsinntekter. Det har tidligere vært frontet at netto driftsresultat over tid bør ligge på minst 1,75 % over tid. Netto driftsresultat for alle landets kommuner utenom Oslo var i 2020 2,5 %, mens snittet i Innlandet var 1,2 %.

Nordre Lands positive netto driftsresultat i 2020 viser at kommunen har høyere driftsinntekter enn driftsutgifter.

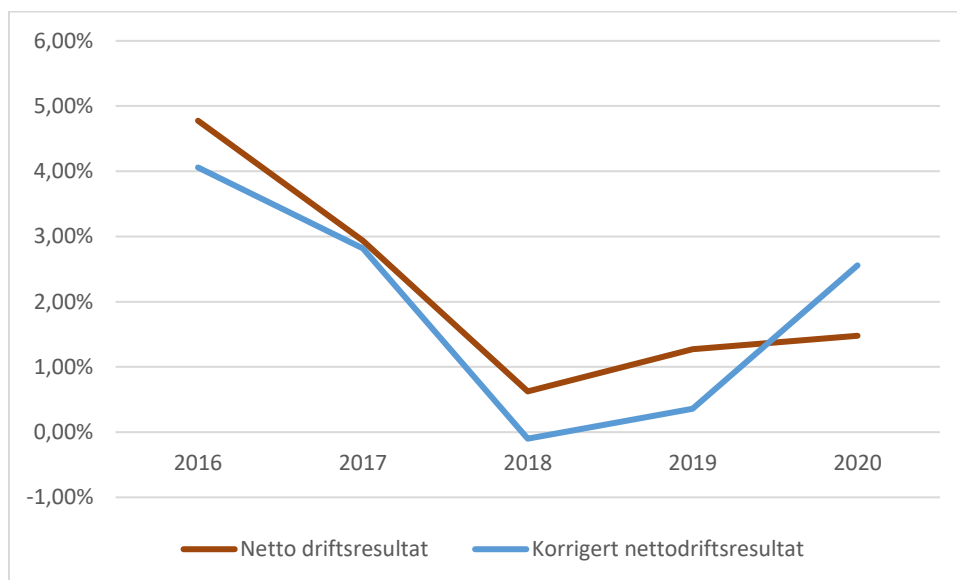
Figuren nedenfor viser utviklingen i regnskapsmessig netto driftsresultat siste 5 år:

Som man ser av grafen har Nordre Land kommune hatt positive netto driftsresultater de siste 5 årene, og at det i 2016 og 2017 var netto driftsresultatet godt over Statsforvalterens anbefalinger på 1,75 %. En av årsakene til at kommunen har levert regnskapsmessig positive nettodriftsresultat, er de senere års positive økninger i skatteinntekten og positive avregninger på pensjonskostnader. En kommune som over tid har et lavere netto driftsresultat enn anbefalt, er vurdert å ikke ha en bærekraftig økonomi på sikt.

Premieavviket knyttet til pensjon et forhold som påvirker netto driftsresultat i stor grad. Siden positive premieavvik skal amortiseres påfølgende år, vil premieavviket påvirke både i positiv

og negativ retning. Et mer korrekt bilde av resultatet i driften er altså et netto driftsresultat korrigert for premieavvik. Et korrigert netto driftsresultat for 2019 viser 16,2 mill. eller 2,56 %. Korrigert netto driftsresultat er bedre siden premieavviket i 2020 (inntektsføring og dermed avsetning til fond) er større enn utgiftsføringa av premieavviket fra 2019 (bruk av fond). Da blir det korrigerede nettodriftsresultatet bedre. Utviklingen i korrigert netto driftsresultat sammenlignet med «ukorrigert» siste fem år:

Avsetninger og bruk av fond

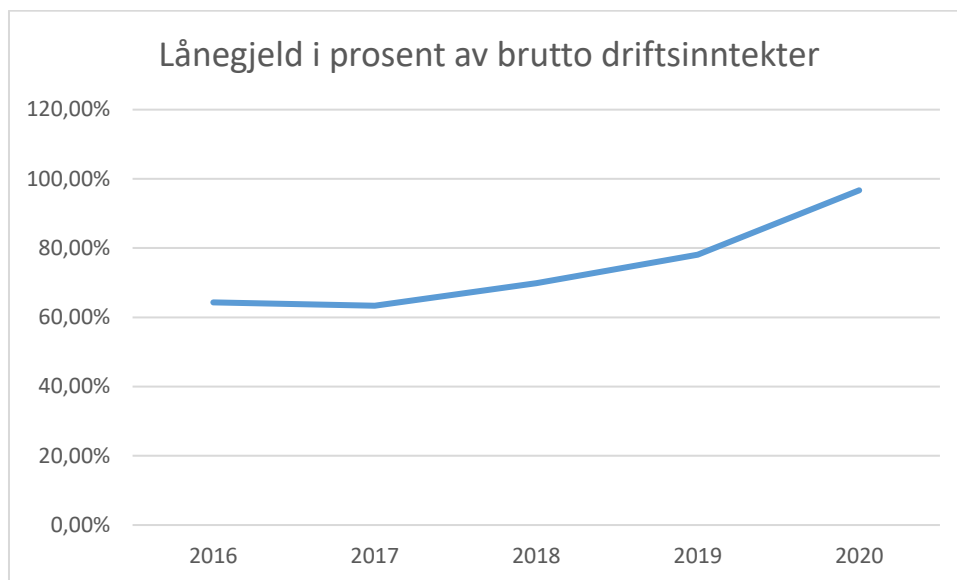
Generelt disposisjonsfond ble i løpet av 2020 styrket med ca. kr. 6,2 mill. Det ble avsatt ca. 9,1 mill. til det generelle disposisjonsfondet, som var i tråd med opprinnelig budsjett. Det ble brukt av fondet i 2020 til blant annet dekning av merutgifter i forbindelse med covid-19 samt finansiering av miljøundersøkelser i Gjeffe grustak. Ved utgangen av 2020 utgjorde det generelle disposisjonsfondet, Nordre Land kommune sin sparekonto, kr 35,5 mill.

Målet for størrelsen på disposisjonsfondet for 2020 var 6 % av brutto driftsinntekter. Fondskapitalen økte mot driftsinntektene i 2020, men kommunen ligger fortsatt litt under måltallet, med et fond på 5,61 % ved utgangen av 2020. Siden Nordre Land kommune fortsatt ligge godt under det langsiktige måltallet på et generelt disposisjonsfond på 10 % av brutto driftsinntekter, er fortsatt fokus på det å være en økonomisk robust kommune som kan takle uventede og store negative endringer i utgifter eller inntekter viktig også i denne planperioden.

Det er store summer til både avsetning og bruk av fond knyttet til premieavviket i KLP. Nordre Land kommune har i flere år hatt en sunn økonomisk praksis der årets premieavvik i sin helhet avsettes til finansiering av tilsvarende utgiftsføring påfølgende år. Dette er en praksis som videreføres også i denne planperioden.

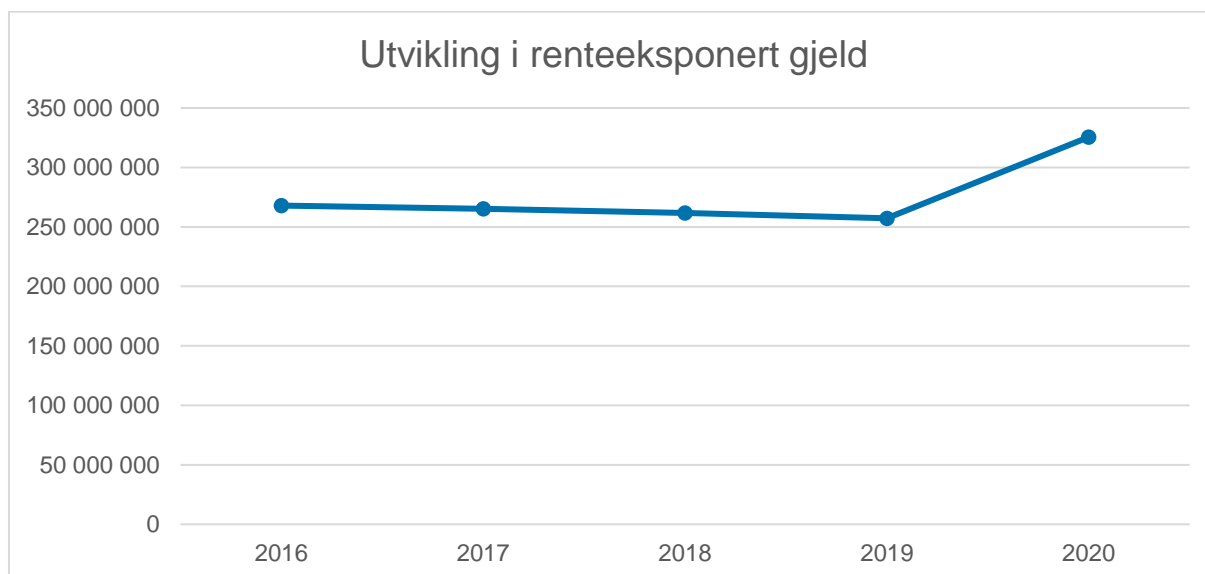
Utvikling i kommunens gjeld

Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekter er et uttrykk for kommunens gjeldsbelastning. Ordinære renter og avdrag på lån skal finansieres av driftsinntektene, og lånegjeld i prosent av driftsinntektene viser langsiktig gjeldsbelastning i forhold til inntektene. Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter er samlet langsiktig gjeld, også lån knyttet til selvkostområdene og startlån/formidlingslån.

I Nordre Land kommune utgjør den langsiktige gjelden ekskl. pensjonsforpliktelsen 96,7 % av brutto driftsinntekter i 2020. For 2019 var det tilsvarende tallet for Nordre Land 78,06 %. Økningen i gjeldsgraden fra 2019 til 2020 synliggjør at kommunens langsiktige gjeld øker mer enn driftsinntekter.

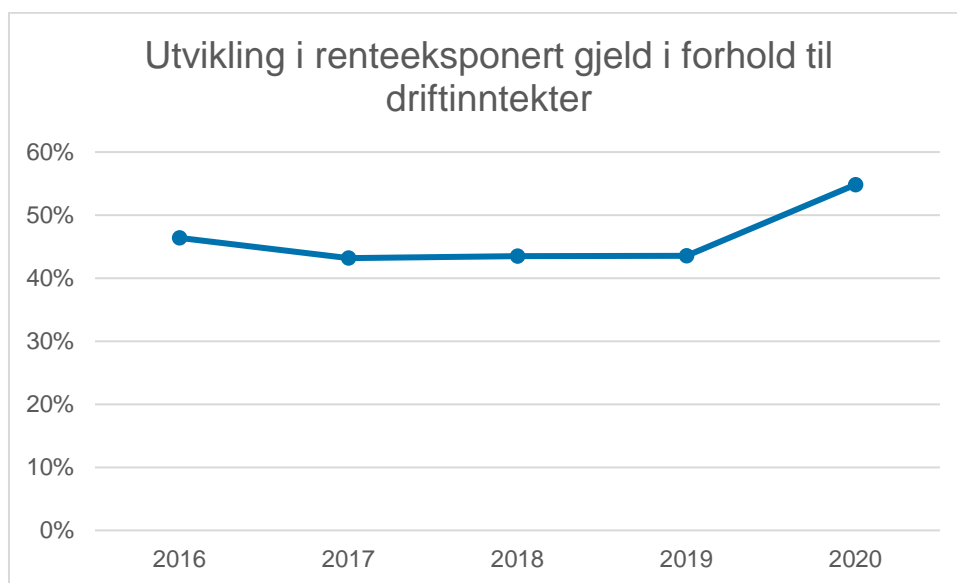
Gjeldsgraden har økt siden 2017. Driftsinntektene har blitt redusert hvert år siden 2017 til 2019, mens den langsiktige gjelden har fortsatt å øke. At gjelden øker mer enn inntektene som skal dekke renter og avdrag, gjør kommunen mer sårbar for renteøkninger.

Den renteesponerte gjelden ble redusert fra 2016 til 2019. De tre siste årene har gjeldsgraden for total gjeld økt vesentlig (se grafen øverst), mens den renteesponerte

gjelden altså ble redusert fram til 2019. Dette skyldes en stor økning i gjeld knyttet til særlig selvkostområdene, mens investeringer i varige driftsmidler var lave. For 2019 har renteeksponert gjeld økt vesentlig. Det har sammenheng med store investeringer i Torpa barne- og ungdomsskole. Dette vil fortsette i 2021.

Hvis en ser på utviklingen i renteeksponert gjeld i forhold til driftsinntektene (korrigert for inntekter knyttet til startlåneordningen og selvkost), sees mye av den samme utviklingen som i gjelden. Og 2020 skiller seg også her ut med en kraftig økning i gjelden sammenlignet med inntektene som skal dekke renteutgiftene:

3.3 Sentrale føringer

Hovedprioriteringer i statsbudsjettet for 2022 rettet mot kommunesektoren var å:

- hjelpe de som fortsatt er rammet av krisen
- bidra til at folk og bedrifter har kompetansen de trenger
- sette fart på omstillingen mot et grønnere og mer digitalisert samfunn
- legge til rette for trygge og gode liv over hele landet
- bidra til god pandemiberedskap, blant annet gjennom å sikre tilgang til vaksiner, smittevernutstyr og legemidler

Kommuner og fylkeskommuner har et bredt ansvar for grunnleggende tjenester som er viktige i innbyggernes hverdag. Ifølge regjeringen er gode og forutsigbare økonomiske rammer en forutsetning for at kommunene skal kunne levere de tjenestene som innbyggerne etterspør og har krav på. Støre-regjeringen har derfor lagt opp til en samlet vekst i inntektene til kommunene på 7,4 mrd. kroner i 2022, tilsvarende en vekst på 1,3 pst. fra inntektsnivået i 2021 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2021. Det er en vekst i frie inntekter på 4,5 mrd. kroner, eller 1,0 pst. fra 2021. Regjeringen skriver i

tilleggsutgaven at forslaget til vekst i frie inntekter øker kommunesektorens handlingsrom etter at merkostnader til demografi og pensjon og særskilte satsinger er dekket.

Støre-regjeringen fokuserer i sin tilleggsproposisjon på at de ønsker å styrke hele landet. Målet om å ta hele landet i bruk skal være gjennomgående i regjeringens prioriteringer og avgjørelser. I tilleggsutgaven la Støre-regjeringen inn et tilskudd pr kommunale grunnskole på kr. 500.000,-, for å støtte opp om tjenestene nær folk. Tilskuddet gis med en særskilt fordeling basert på tall for skoleåret 2021/2022, og finansieres innenfor innbyggertilskuddet til kommunene. For Nordre Land kommunes vedkommende betyr dette at innbyggertilskuddet reduseres med kr. 1,517 mill., og at tilskuddet pr. grunnskole mottas med kr. 1,5 mill.

I tilleggsutgaven reduseres maksimalpris i barnehage for å øke deltakelsen i barnehagen. Kommunen blir kompensert for beregnede mindreinntekter med kr 317.000,-.

Barnevernsreformen/oppvekstreformen skal gi mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet, og styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren. Reformen trer i kraft i 2022.

Regjeringen la i februar i frem Perspektivmeldingen 2021. Meldingen drøfter viktige utfordringer for norsk økonomi. I årene fremover vil handlingsrommet i statsbudsjettet bli mindre. Det blir flere eldre, noe som vil gi en vekst i utgifter til helse- og omsorgstjenester og til pensjonsutbetalinger. For kommunene vil dette bety vekst i utgifter til pleie- og omsorgstjenesten, og at arbeidskraftbehovet øker innenfor sektoren.

3.4 Økonomiske mål

I kommuneloven som trådte i kraft oktober 2019, er det presisert at kommunestyret selv skal vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Nordre Land kommunestyre fastsatte allerede i Økonomiplan 2014-2017 konkrete mål knyttet til kommunens økonomiske situasjon og det ble vedtatt mål på de mest sentrale størrelsene i kommuneregnskapet;

- netto driftsresultat, og en opptrapping av dette for å komme opp mot statsforvalterens anbefalte nivå.
- mål for egenfinansieringsgrad for investeringer og
- mål på fondskapital som ble vedtatt i økonomiplan fra 2015.

3.4.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er den viktigste indikatoren for sunn økonomi i en kommune. Det viser hva kommunen sitter igjen med av løpende inntekter etter at løpende utgifter er trukket fra. Det viser derfor hva kommunen har til disposisjon til avsetninger til fond eller overføring til investeringsregnskapet. Statsforvalterens anbefaling om nivå på netto driftsresultat er 1,75 % av brutto driftsinntekter.

Økonomisk mål nr.1:

Budsjettet netto driftsresultat skal være minst 1,75 % av brutto driftsinntekter.

Måloppnåelse i planperioden

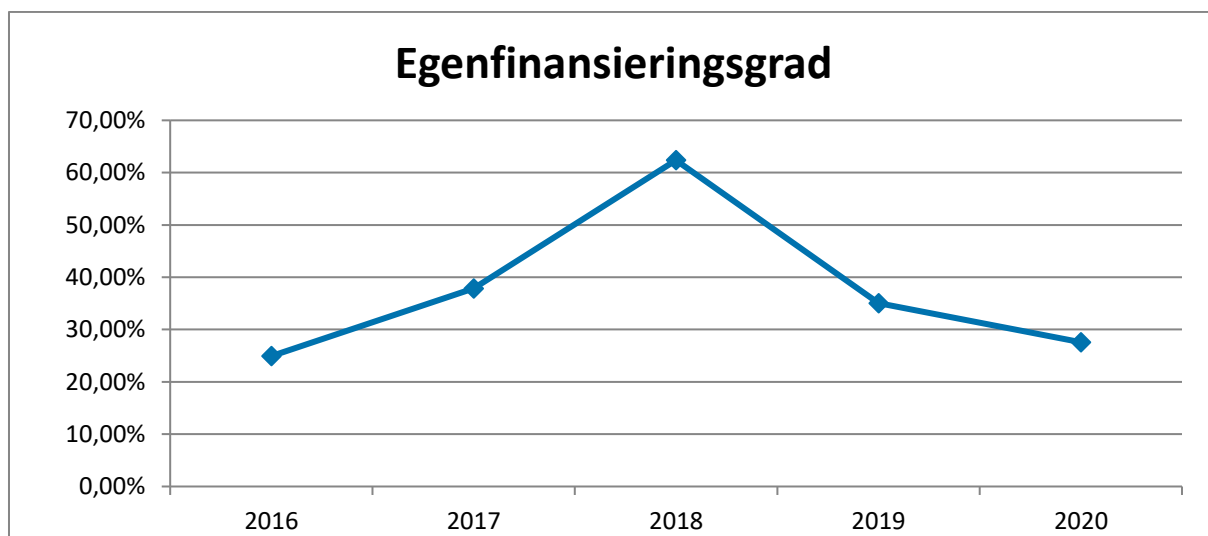
	2022	2023	2024	2025
Netto driftsresultat				
Mål	1,75	1,75	1,75	1,75
Måloppnåelse	1,07	1,07	1,07	1,07
Måloppnåelse %	Nei	Nei	Nei	Nei

Måltallene er beregnet eksklusiv avsetning og bruk av premieavviksfond, kraftfond og eventuell bruk og avsetning i tjenesteområdene.

3.4.2 Egenfinansiering av investeringer

Investeringer i anleggsmidler kan finansieres ved frie inntekter i investeringsregnskapet, låneopptak, overføringer fra drift eller ved bruk av tidligere oppsparte midler på investeringsfond. I Nordre Land kommune har det vært flere år med et ekspansivt investeringsnivå. I alle år har en betydelig del av investeringene vært finansiert med lån, og lånegjelden har derfor økt i takt med de høye investeringene. I denne perioden økte også rente- og avdragsbelastningen.

I KOSTRA (Kommune-Stat-rapportering) er det en indikator knyttet til bruk av lån i % av brutto investeringsutgifter. Det som ikke er bruk av lån er egenfinansiering. Grafen nedenfor viser utviklingen i egenfinansieringen av investeringer:

Økonomisk mål nr.2:

Nordre Land kommune skal ha en egenfinansiering av investeringer på minst 30 %. Målet for egenfinansiering bør gjelde for investeringer utenfor selvkost-området og videreutlån via startlånsordningen.

Måloppnåelse i planperioden

	2022	2023	2024	2025
Egenfinansiering				

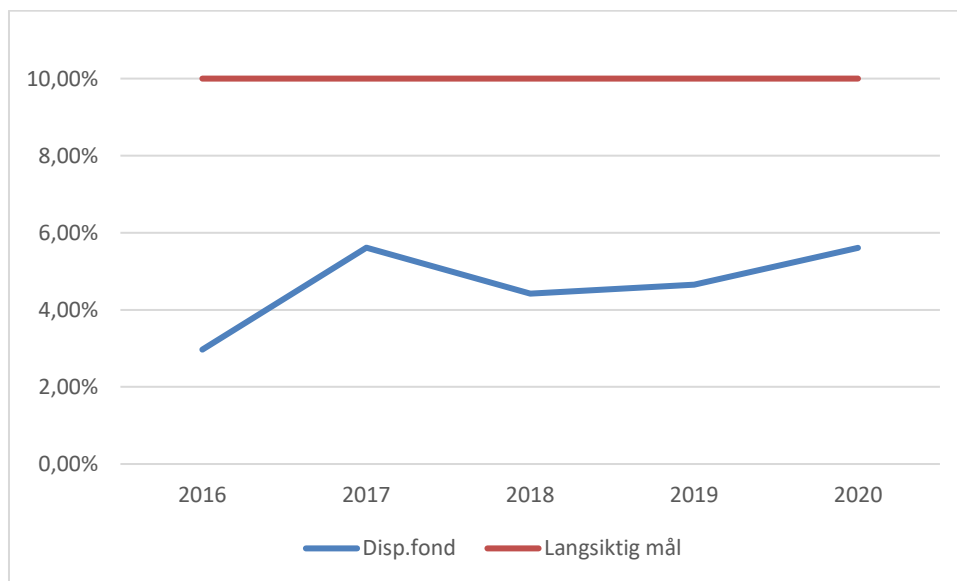
Mål	30 %	30 %	30 %	30 %
Måloppnåelse	Nei	Nei	Ja	Ja
Måloppnåelse i %	25,06 %	27,00 %	33,83 %	33,83 %

3.4.3 Disposisjonsfond

Kommunens økonomiske soliditet og evne til å takle uforutsette hendelser vil i stor grad avhenge av de frie økonomiske reservene som kommunen har til rådighet. Kommunen bør ha fondsavsetninger som gjør at kommunen kan takle uventede og store negative endringer i utgifter eller inntekter. Kommunens fond består av disposisjonsfond, bundne driftsfond, bundne investeringsfond og ubundne investeringsfond. Det er disposisjonsfondet kommunen står fritt til å bruke, til ulike formål i drift og som følgelig er mest naturlig å sette mål for størrelsen på.

Evnen til å møte uforutsette hendelser og kunne foreta politiske satsninger bør justeres i takt med endringer i inntektsnivået i kommunen. I KOSTRA publiseres størrelsen disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter. Et mål knyttet til denne størrelsen er hensiktsmessig siden dette er offentlig tilgjengelig informasjon hvor tall til sammenligning også er tilgjengelig.

Grafen nedenfor viser utvikling i kommunens generelle disposisjonsfond sammenlignet med målet:

Utviklingen i Nordre Land kommunens disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter viser at disposisjonsfondet fikk et betydelig påfyll i 2017. Dette skyldes et godt regnskapsresultat i 2016 som ble avsatt til generelt disposisjonsfond, i tillegg til avsetning i henhold til opprinnelig budsjett. I 2018 ble det generelle disposisjonsfondet redusert som følge av bruk til bredbåndsatsning. Men også dette året ble det avsatt noe til generelt disposisjonsfond av opprinnelig budsjettet avsetning. I 2019 og 2020 er disposisjonsfondet styrket ytterligere.

Disposisjonsfondet er kommunens reserve eller sparekonto. Nordre Land kommune hadde ved utgangen av 2020 kr 35,5 mill. i generelt disposisjonsfond. Dette var en økning fra kr

29,3 mill. i 2019. I tillegg til generelt disposisjonsfond har Nordre Land også disposisjonsfond som er «øremerket» til konkrete formål, der premieavviksfond (kr 14,46 mill.) og bredbåndsavsetning kr 7 mill. er de to største. Totalt disposisjonsfond ved utgangen av 2020 var 70,3 mill., der altså 34,8 mill. er øremerket.

Det er mest hensiktsmessig å ha økonomiske mål på det mest tilgjengelige bufferfondet, generelt disposisjonsfond. Denne delen av fondet utgjør altså ved inngangen av 2022 kr 47,4 mill., 6,7 % av brutto driftsinntekter.

Økonomisk mål nr.3:

Generelt disposisjonsfond skal trappes opp, og det langsiktige målet er 10 % av brutto driftsinntekter. Ved utgangene av økonomiplanperioden 2022-2025 skal det være minst 10 % av brutto driftsinntekter:

Delmål 1: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter skal være 8 % i 2022.

Delmål 2: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter skal være 9 % i 2023.

Delmål 3: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter skal være 10 % i 2024.

Delmål 4: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter skal være 10 % i 2025.

Måloppnåelse i planperioden

	2022	2023	2024	2025
Disposisjonsfond				
Mål	8 %	9 %	10 %	10 %
Måloppnåelse	7,34 %	7,68 %	8,32 %	8,66 %
Måloppnåelse i %	Nei	Nei	Nei	Nei

Antatt måloppnåelse i prosent forutsetter at det ikke brukes av generelt disposisjonsfond løpende gjennom budsjettåret og at budsjetterte avsetninger i kommunebidraget blir gjennomført hvert år i planperioden.

3.5 Budsjett 2022

3.5.1 Forutsetninger ved framskrivningen

Budsjettet for 2022 bygger på budsjettet fra 2021, økt med antatt gjennomsnittlig lønns- og prisstigning i 2021. Videre utover i økonomiplanperioden fremskrives forutgående års budsjett med en antatt deflator (veid lønns- og prisvekst) for året, det vil si at budsjett 2023 bygger på budsjett 2022 framskrevet med en deflator på 2,475 %. I tillegg innarbeides konsekvensjusteringer, det vil si økonomiske endringer som følge av allerede fattede politiske vedtak og økonomiske endringer som følge av endringer som kommunen eller det enkelte tjenesteområdet ikke kan påvirke.

Ved framskrivning av budsjettet for 2022 er det lagt til grunn en kommunal årslønnsvekst på 2,8 % på alle lønnsposter og 1,5 % i prisvekst på alle driftsposter.

Pensjonskostnaden i Statens Pensjonskasse (gjelder for lærere) for 2022 er 8,34 %. Denne satsen videreføres i planperioden. For øvrige kommunalt ansatte som er del av

pensjonsordningen i Kommunal Lands Pensjonskasse (KLP), er satsen beregnet til 16,92 % for hele økonomiplanperioden.

Et rent fremskrevet budsjett fra 2021 til 2022, med de nevnte forutsetninger for lønns- og prisvekst, og forutsatt videreføring av budsjettet driftsnivå, innebærer en salderingsutfordring på kr. 9,6 mill. Til fradrag for denne kommer økte inntekter i forbindelse med konsesjonskraft på kr 5,7 mill. I tillegg har det i løpet av budsjettprosessen fremkommet prioriterte konsekvensjusteringer for kr. 19,5 mill. og prioriterte nye tiltak med kr. 2,9 mill. Totalt har dette gitt salderingsbehov på kr. 26,2 mill.

Oppsummert har det vært krevende å komme i mål med et saldert budsjett for 2022. Videre har det vært utfordrende å iverksette tilstrekkelige tiltak i økonomiplanperioden til å kunne reversere midlertidige salderingstiltak som vakanser samt avsette midler til en tilstrekkelig satsing på forbyggende tiltak ovenfor ulike innbyggergrupper (eldrebølge, økning i ressurskrevende tjenester til innbyggere under 67 år, utenforskap osv.).

Tiltaket med å redusere 22 institusjonsplasser/heldøgns bemannede plasser i løpet av budsjettårene 2022 og 2023 og samtidig dreie ressursinnsatsen mer mot hjemmebasert omsorg, er den viktigste innretningen i dette budsjettet. Vi er nå i en situasjon der vi i perioder har ledig kapasitet i form av ledige sykehjemsplasser. Det er derfor viktig å dreie ressursinnsatsen mot hjemmebasert omsorg nå, slik at kommunen i større grad er rustet for å løse de økte omsorgsbehovene som vil komme i årene fremover, grunnet de store kullene i etterkrigsgenerasjonen.

De økonomiske handlingsmålene med netto driftsresultat og størrelsen på det generelle disposisjonsfondet nås ikke alle budsjettår og samlet for økonomiplanperioden. Det er viktig å opprettholde et kommunalt handlingsrom og inneha det som Statsforvalteren, basert på råd fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) anbefaler som nivået for en «sunn» kommuneøkonomi over tid.

3.5.2 Kommunebidraget

Det er summen av kommunebidraget som skal fordeles enhetene til å dekke framskrivninger av budsjettet med lønns- og prisveksten, konsekvensjusteringer og nye tiltak.

Hovedansvar	Tekst	B 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025
Skatt	Skatt på inntekt og formue	-149 355	-158 270	-161 579	-166 643	-170 120
Skatt	Naturressursskatt	-7 465	-7 200	-7 200	-7 200	-7 200
Skatt	Eiendomsskatt	-32 862	-33 000	-32 862	-32 803	-32 744
Rammetilsk.	Rammetilskudd	-259 969	-265 503	-273 065	-281 227	-291 913
Rammetilsk.	Statl. kompensasjonstilskudd	-1 800	-1 800	-1 600	-1 400	-1 200
Rammetilsk.	Integreringstilskudd	-7 622	-11 469	-11 147	-9 639	-9 142
Renter	Renter på lån	11 539	13 794	13 794	13 794	13 794
Renter	Renter på formidlingslån	-1 800	-2 100	-2 200	-2 300	-2 400
Renter	Renter - ansvarlig lån	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
Renter	Renter - bankinnskudd	-1 500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Renter	Renter på fond/alternative plasseringer	-1 500	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Avdrag	Avdrag på lån	23 360	32 171	32 171	32 171	32 171
Fond	Avsetning til disposisjonsfond	7 334	4 584	4 653	4 733	4 808
Fond	Avsetning til kraftfond		2 656			
Overf. Inv.regn.	Overføring til inv.regnsk.	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300
	Sum kommunebidrag	-423 540	-431 037	-443 935	-455 414	-468 845

For Nordre Land kommune er det beregnet skatteinntekter fra formues- og inntektsskatt samt naturressursskatten for 2022 på kr 165,47 mill. Dette er betydelig økning sammenlignet med opprinnelig budsjettet for 2021, og skyldes endringer i statsbudsjettet og tilleggsnummerets endringer i skatteregulering og skattesatser som påvirker kommunens skatteinntekter i positiv retning. Beregnede skatteinntekter videre i planperioden er beregnet ut fra en årlig vekst i Nordre Land kommunes formues- og inntektsskatt på 3 %.

Nordre Land kommunes rammetilskudd for 2022 er fremkommet ved bruk av KS-prognosemodell, korrigert for lokal skatteinntekter. Samlet rammetilskudd for 2022 blir da beregnet til kr 265,503 mill. Til sammenligning ble rammetilskuddet for 2021 opprinnelig budsjettet med kr 259,969 mill. (som inkl. kr 5,399 mill. i koronakompensasjon)

Utgiftsutjevningen og innbyggertilskuddet for 2022 er basert på folketallet pr 1.7.2021 (6.556), mens inntektsutjevning blir utbetalt basert på folketallet pr 1.1.2022. I budsjettet er det antatt 6.510 innbygger 01.01.2022, tilsvarende framskrevet folketall fra SSB brukt av KS i prognosemodellen. Dette betyr at det er en viss usikkerhet knyttet til størrelsen på det endelige rammetilskuddet siden folketall 1.1 ikke er kjent. Sammenlignet med 2021 vil summen av budsjetterte skatter og rammetilskudd øke fra 416,789 mill. i 2021 til kr 430,973 mill. i 2022. Fra 2022 er tilskudd økt lærertetthet/tidlig innsats med særskilt fordeling innlemmet i rammetilskuddet. Dette er hensyntatt i rammen til tjenesteutvikling 0-24 i 2022.

Rammetilskuddet videre utover i planperioden fra 2023 og utover, er beregnet med utgangspunkt i det beregnede tilskuddet i KS-prognosemodell basert på statsbudsjettet for 2022. Elementene i rammetilskuddet er beregnet etter samme folketall som tilskuddet for 2022. Ytterligere detaljer rundt elementene i statsbudsjettet og tilleggsnummeret fremgår i kap. 3.3.

Budsjetterte eiendomsskatteinntekter er i 2022-budsjettet satt til kr 33 mill. Ca. kr 20 mill. er knyttet til skatteobjekter som bolig- og fritidseiendommer, tomter og næringseiendommer. Eiendomsskatt på vannkraftverk/kraftnettet er anslått til kr 13 mill. Budsjettforslaget viderefører den alminnelige eiendomsskattesatsen på 7 promille i planperioden. Denne

benyttes på vannkraftverk/kraftnett og næringseiendommer (inkludert tidligere verk og bruk). For bolig- og fritidseiendommer samt ubebygde tomter ligger det inne en differensiert eiendomsskattesats på 3,5 promille i 2022. Satsene for eiendomsskatt er uendret i planperioden.

Rentekompensasjonstilskuddet er et tilskudd knyttet til utbyggingen av skoler (barneskoleutbyggingen i forbindelse med reform 97), omsorgsboliger, sykehjem og senest rentekompensasjon ved utbedring av kirkebygg. Tilskuddet er en kompensasjon for deler av rente- og avdragsutgifter kommunene påføres ved utbygginger innen sektorene. Kompensasjonstilskuddet er anslått til kr 1,8 mill. i 2022, tilsvarende nivå som i budsjettet for 2021. Beregningene er foretatt ut fra inntektene i 2020, med en trinnvis reduksjon videre utover i økonomiplanperioden. Rentekompensasjonstilskuddsordningen for skolebygg ble utfaset 31.12.2016, og nye prosjekter blir derfor ikke omfattet av tilskuddsordningen.

Fra og med budsjett 2019 ble frie inntekter knyttet til flyktninger og asylsøkere budsjettert i kommunebidraget. De frie inntektene er integreringstilskudd og ekstratilskudd knyttet til enslige mindreårige asylsøkere. Generelle tilskudd knyttet til flyktninger er budsjettert med kr 11,081 mill. i 2022. Det er lagt inn forventninger om inntekter knyttet til 12 nye flyktninger hvert år i økonomiplanperioden, 4 voksne og 8 barn, i tillegg til tilskudd knyttet til allerede bosatte flyktninger i kommunen. For budsjettåret 2022 er det budsjettert med 2 voksne og 4 barn gjennom familiegjenforeninger. Familiegjenforening utover i økonomiplanperioden vil komme i tillegg. Det er knyttet betydelig usikkerhet til disse tallene, da disse påvirkes av nasjonal politikk og flyktingestrømmen til Norge.

Kommunens lånegjeld øker, spesielt i forbindelse med investeringen med rehabilitering og nybygging av Torpa barne- og ungdomsskole inkl. flerbrukshall. Videre har kommunen, gjennom sitt økonomireglement, regler for hvor stor andel av lånegjelden som skal ha fastrente. Grunnet økonomireglementets regler for andel av fastrentelån, er låneopptaket i 2021 (på kr. 135 mill.) tatt opp med en fastrente på 2,039 % over 10 år.

Ved beregning av renter og avdrag på innlån for 2022 er det tatt utgangspunkt i betalte avdrag i 2020, samt beregnet økning som følge av låneopptak for 2021. Renten for 2022 er beregnet med bakgrunn i virkelig lånemasse. Det forutsettes låneopptak til investeringer mot slutten av året, og det er derfor ikke tatt høyde for renter og avdrag knyttet til låneopptaket i 2022 før i 2023-budsjettet.

Vi har vært gjennom en periode med særdeles lavt rentenivå, og rentenivået på flytende rente har i 2021-budsjettet ligget på 0.89 %. Norges Bank har allerede satt opp styringsrenten ved en anledning høsten 2021 (rentemøte 22. september), og det ble samtidig varslet ytterligere tre renteøkninger frem til utgangen av 2022. Dette betyr at det i budsjettet ligger inn en forutsetning om gjennomsnittsrenteøkning fra 0,89 % til 1,2 % for lånemassen med flytende rente som gjennomsnittlig flytende rente for 2022.

Historisk har Nordre Land kommune foretatt låneopptak med 20 års avdragstid. I forbindelse med vedtaket i K-sak 147/19 (budsjett 2020 / økonomiplan 2020-2023) ble det vedtatt at låneopptak i forbindelse med investeringen i rehabilitering og nybygging av Torpa barne- og ungdomsskole inkl. flerbrukshall skulle avdras over 30 år med avdragsfrihet inntil bygget tas i bruk. Dette er løst ved at låneopptak på kr. 135 mill. i 2021 er opplånt med 30 års avdragsperiode med avdragsfrihet i 2021. Disse forhold ligger til grunn for beregning av avdrag på lån i kommunebidraget.

Totalt er det i budsjettet for 2022 og økonomiplanen for 2022-2025 viktig å huske på at virkningen av investeringen på Torpa barne- og ungdomsskole inkl. flerbrukshallen slår inn for fullt. De totale finanskostnadene denne investeringen isolert sett representerer er kr. 5,6 mill. i årlige avdragsutgifter (over 30 år) og kr. 3,148 i årlige renteutgifter, totalt kr. 8,748 mill. i årlige finanskostnader. Grunnet kommunestyrets vedtak om avdragsfrihet til bygget tas i bruk, samt at de fleste avdragsnotaer til entreprenør utbetales i løpet av 2021, er budsjettåret 2022 det første året med full belastning av disse kostnadene.

Renteinntekter knyttet til formidlingslån er budsjetter med bakgrunn i regnskapsførte inntekter på området for 2020. Økt utlån medfører at det er lagt inn en forventning om en økning i inntektene på kr 100.000,- det enkelte år i planperioden.

Budsjetterte renteinntekter på gitt ansvarlig lån er budsjettert med 7,0 % avkastning av totalt ansvarlig lån på kr 60 mill. Budsjetterte inntekter på kr 4,2 mill. ligger inne for hele økonomiplanperioden 2022-2025.

Renter på fond/alternative plasseringer er økt til kr 2 mill. Disse finansinntektene er vanskelig å budsjettere, da avkastningen i hovedsak er avhengig av utviklingen i aksjemarkedet. Det har de siste årene vært god avkastning på de alternative plasseringene. For andre renteinntekter er budsjettert avkastning tatt ned. Det er fortsatt lave rentenivå, noe som gir lavere inntekter fra bankrenter. Med mindre overskuddslikviditet som følge av investeringer med låneopptak sent på året, blir det også mindre renteinntekter.

Økonomiske handlingsmål omfatter kommunebidragets linjer for avsetning til fond og overføring til investeringsbudsjett. Avsetning til disposisjonsfond er beregnet utfra de forutsetninger om økonomiske mål som vedtas i den årlige økonomiplanen. Økonomiplanen legger til grunn at Nordre Land kommune skal ha en oppbygning av generelt disposisjonsfond med ett prosentpoengs årlig økning av generelt disposisjonsfond (i % av brutto driftsinntekter) opp mot det langsiktige sluttmålet på 10 % innen 2025. Budsjettert avsetning til disposisjonsfond utgjør, sammen med overføring til investeringsbudsjettet, de to parametere som inngår i beregningen av netto driftsresultat. Det økonomiske målet for netto driftsresultat (eksklusiv avsetning og bruk av premieavviksfondet) er i de siste års vedtatte økonomiplandokumenter vedtatt til 1,75 % av brutto driftsinntekter. Beregning av de to nevnte økonomiske mål, som oppgis i tabellen for kommunebidraget ovenfor, gir ikke oppfyllelse av de vedtatte økonomiske mål.

Kommunedirektøren har solgt kommunens konsesjonskraft til en, for Nordre Land kommunes vedkommende, historisk høy fastpris. Kraften for 2022 er solgt til kr. 41,9 øre pr. kWh med en total mengde på 39,2 GWh. Til fradrag i salgspriser kommer OED-pris (kommunens innkjøpspris) og innmatingspris (pris for å mate kraften ut på strømmettet). Oppnådd salgpris for 2022 kan ikke forventes videre utover i økonomiplanperioden. Det er viktig å sikre kommunen en forutsigbarhet, gjennom i planperioden å forholde seg til en mer langsiktig referansepris.

For å opprettholde en sunn budsjetteringspraksis settes det derfor et gjennomsnittsnivå på kraftinntektene, i denne sammenheng foreslått til 35 øre pr. GWh. Dette innebærer at dette inntektsnivået legges inn i driftsbudsjettet, og overskytende søkes avsatt til et kraftfond. I de årene hvor oppnådd kraftpris overgår denne satte referanseprisen, avsettes overskytende til kraftfond. Tilsvarende brukes av et oppbygd kraftfond i de årene hvor oppnådd kraftpris er lavere enn en satt referansepris. Denne foreslåtte referanseprisen er i henhold til markedets

forventninger om gjennomsnittlig kraftpris for 2023 og 2024. Ved å ikke avsette merinntekter utover en satt referansepris, vil oppnådde inntekter lavere enn 41,9 øre måtte salderes som en del av budsjettutfordringen i kommende budsjettår.

3.5.3 Tjenesteområdenes rammer

Nedenfor følger en verbal kommentar knyttet til det enkelte tjenesteområdes rammer i økonomiplanperioden 2022-2025.

Politisk styring

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	4 615 000			
Framskrevet ramme	4 739 900	4 478 000	4 814 000	4 708 000
Konsekvensjusteringer	-220 000	220 000	-220 000	220 000
Salderingstiltak	-150 000			
KORRIGERT RAMME	4 370 000	4 698 000	4 594 000	4 928 000

Politisk styring omfatter politiske råd, utvalg og arbeid. Det arrangeres valg hvert andre år, og rammene for politisk styring blir endret i forhold til dette. Valggjennomføring beregnes til om lag kr 220.000,-. I 2022 er det ikke gjennomføring av valg, og rammen reduseres derfor tilsvarende. Det er lagt inn midler til valgene i 2023 (Kommunevalg) og i 2025 (Storingsvalg). Rammen til politisk styring reduseres med kr 150.000,-. Denne reduksjonen tas ved å redusere møtegodtgjørelsen fra kr 500,- til kr 400,-, redusere budsjettet til kontrollutvalget med kr 15.000,-, redusere med ett møte i formannskapet og kommunestyret og redusere budsjettet til hovedutvalg for helse, oppvekst og kultur med kr 36.100,-.

Tilleggsbevilgninger

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	5 489 000			
Framskrevet ramme	5 571 300	176 000	180 000	184 000
Dekning merutgifter korona	-5 399 000			
Salderingstiltak				
KORRIGERT RAMME	172 000	176 000	180 000	184 000

I rammetilskuddet for 2022 er koronakompensasjon gitt i 2021 på kr 5,399 mill. tatt ut, da dette ekstratilskuddet ikke er videreført til budsjettåret 2022. Tilleggsbevilgninger inneholder nå midler til ordførers disposisjon og den årlige eldredagen arrangert i regi av eldrerådet.

Sentral lønnsnett

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	6 877 000			
Fremskrevet ramme	7 069 800	9 118 000	9 373 000	9 635 000
Konsekvensjusteringer	1 800 000			
KORRIGERT RAMME	8 870 000	9 118 000	9 373 000	9 635 000

Dette området inneholder sentral avsetning til lønnsoppgjøret for kommende år. Rammen for sentral avsetning til lønnsoppgjør økes med kr 1,8 mill. fra 2021 til 2022 som følge av forventet årslønnsvekst på 2,8 % i 2022. Ved inngangen til 2021 var det en forventet årslønnsvekst i 2021 på 2,2 %. I estimert ramme er antatt 1. mai virkning på lønnsoppgjøret. Det er tatt høyde for de forventninger til lønnsoppgjøret 2022 som statsbudsjettet signaliserer.

Organisasjonsutvikling

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	34 071 000			
Framsikrevet ramme	35 999 900	36 890 898	37 803 947	38 739 595
Konsekvensjusteringer	-51 500	-157 500		
Retaksering eiendomsskatt		6 000 000		
Bruk av disposisjonsfond		-6 000 000		
Nye tiltak	1 940 000			
Salderingstiltak	- 1 775 000			
KORRIGERT RAMME	36 113 000	36 733 000	37 804 000	38 740 000

Organisasjonsutvikling omfatter den administrative ledelsen samt utviklingsavdelingen, stabsavdelingene HR og service og Økonomi og IKT. Organisasjonsutviklings handlingsrom er redusert. Dette betyr at utredninger vil kunne ta lenger tid, og saker som ikke er en del av de kommunale primæroppgavene, vil ikke nødvendigvis bli gjort.

Innen Organisasjonsutvikling er konsekvensjusteringene relatert til formannskapsvedtak om lønn, lovfestet frikjøp av tillitsvalgte jfr. Hovedavtalens Del B § 3-3, tiltak for lukking av arkivavvik, samt overføring av tilskuddsramme til frivilligsentralen over til budsjettammen til Samfunnsutvikling.

Nye tiltak i Organisasjonsutvikling skyldes utelukkende tiltak for innenfor IKT-sikkerhet og oppgradering av lisenser til et høyere sikkerhetsnivå. I tillegg til disse merutgiftene vil det i løpet av 2022 bli fremmet en sak til politisk behandling om bevilgning til utgifter i forbindelse med ytterligere IKT-sikkerhetstiltak, slik som overvåking av datatrafikk/monitorering og eventuelle interkommunale sikkerhetstiltak. For budsjettåret 2023 er det nødvendig med en bevilgning på anslagsvis kr. 6,0 mill. til retaksering av alle eiendomsskatteobjekter i forbindelse den alminnelige takseringen som skal gjelde fra 01.01.2024. Retaksering bidrar til å gi kommunen økonomisk handlingsrom for å møte tjenesteetterspørsel og evne til å

gjennomføre nødvendige investeringer og vedlikehold. Dette tiltaket er i tidligere økonomiplan foreslått finansiert med bruk av generelt disposisjonsfond.

I løpet av 2023 vil det kunne bli aktuelt å gjennomføre en ny alminnelig taksering av alle eiendommer i forbindelse med eiendomsskatt. Dette er lagt inn en bevilgning til omtakseringen, finansiert med overføring fra disposisjonsfond.

Det foreslås nye tiltak for kr. 1.940.000,-. Dette gjelder utelukkende datasikkerhetstiltak, og handler om et økt sikkerhetsnivå på brukerpce'er, servere og e-post. I tillegg legges det opp til en sikrere fibertilgang til Landmo, ved å ha to uavhengige fiberlinjer inn. Dette øker sikkerheten rundt oppetid på Gerica.

Organisasjonsutvikling vil måtte saldere kr. 1.775.000,- for å oppnå foreslått ramme. Gjennom rammebudsjettering må det tas ut gevinster og effektiviseringspotensialer samt en vurdering av bemanningsmessige grep løpende. I tillegg vil kommunedirektøren måtte vurdere avsetninger til rekrutterings- og avviklingstiltak og bolystmidler som en del av rammebudsjetteringen.

Eventuelle økonomiske effekter av interkommunale samarbeider er ikke synliggjort i økonomiplanperioden, og vil eventuelt gi et økt handlingsrom innenfor det enkelte års rammer.

Næring

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	-5 440 000			
Fremskrevet ramme	-5 440 000	-15 824 000	-8 418 000	-8 418 000
Konsekvensjusteringer				
Økte inntekter konsesjonskraft salg til fastpris	-5 684 000	2 706 000		
Utbytte til Vokks	-4 700 000	4 700 000		
KORRIGERT RAMME	-15 824 000	-8 418 000	-8 418 000	-8 418 000

Konsekvensjusteringene skyldes salg av konsesjonskraft og utbytte fra Vokks. Budsjettet konsesjonskraftsalg for 2021 ble lagt med en gjennomsnittlig salgspris på kr 24,31 øre/kWh. Som følge av høye strømpriser våren og sommeren 2021, ble et volum av konsesjonskraften på 39,2237 MWh solgt til en fastpris på 41,9 øre/MWh for budsjettåret 2022. Med en antatt kjøpspris og innmatingskostnader på 13,9 øre/MWh, blir det da et budsjett på kr 11,124 mill. En liten mengde, 668 MWh, har fysisk uttak. Inntekten knyttet til dette uttaket er lagt inn i budsjettet. Oppnådd salgspris for konsesjonskraften i 2022 er den historisk høyeste kraftpris kommunen har oppnådd. Prognoser for kraftpriser for 2023 ligger betydelig lavere. Det foreslås å legge inn en referansepris på 35 øre/kWh for budsjettårene 2023 og utover i økonomiplanperioden. Dette innebærer en reduksjon av inntektsnivået fra 2023 og videre utover i økonomiplanperioden. Oppnådd salgspris utover referanseprisen foreslås avsatt til et kraftfond, se kap. 3.1.2 om Kommunebidraget.

Det er tidligere vedtatt å avstå fra utbytte fra Vokks i årene 2019, 2020 og 2021 slik at selskapet ble gitt økte muligheter til å delfinansiere en satsing på utbygging av fibernett. Fra

budsjettåret 2022 kan det igjen utbetales utbytte fra Vokks, men selskapets utbyttestrategi er endret og det er ikke lengre en garantert årlig sum. Budsjettet for 2022 er lagt i henhold til forventet utbytte oppgitt av Vokks, mens det utover i økonomiplanperioden ikke er lagt inn et forventet utbyttensnivå. En forutsigbar utbyttestrategi vil være en fordel for økonomiplanleggingen i kommunen.

Kirkelig fellesråd

	2022	2023	2024	2025
HERAV OVERFØRT KIRKELIG FELLESRÅD 2021	5 090 000			
Ramme 2021 TROSSAMFUNN	24 000			
Framskrevet ramme	5 240 400	5 267 000	5 397 000	5 531 000
Herav fremskrevet kirkelig fellesråd	5 216 000			
Nye tiltak				
Konsekvensjusteringer				
Salderingstiltak	-160 000			
KORRIGERT RAMME	5 140 000	5 267 000	5 397 000	5 531 000
HERAV OVERFØRING TIL KIRKELIG FELLESRÅD 2021	5 056 000	5 267 000	5 397 000	5 531 000

Kommunen har finansieringsansvaret for kirkelig fellesråd jfr. «Lov om tros- og livssynssamfunn» § 14.

Kirkelig fellesråd har spilt inn forslag til et nytt tiltak om brannalarmanlegg i Nordsinni kirke. Dette er ikke prioritert inn i forslag til driftsbudsjett, da dette tiltaket vil være en investeringsutgift, og vil prioriteres i forbindelse med investeringsbudsjettet for sikring og ENØK-tiltak.

Kirkelig fellesråd foreslår i utgangspunktet å redusere bruk av ekstrahjelp på kirkegårdene samt saldering av aktivitetsrelaterte forbruksposter.

Tjenesteutvikling 0-24

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	145 613 000			
Framskrevet ramme	149 057 051	157 058 000	161 435 000	165 751 000
Konsekvensjusteringer	5 208 300	-222 000	313 410	
Nye tiltak	660 000	700 000		
Salderingstiltak	-1 660 000			
KORRIGERT RAMME	153 265 000	157 536 000	161 748 000	165 751 000

Tjenesteutvikling 0-24 år omfatter de tidligere tjenesteområdene barnehage, grunnskole, PPT, NAV, Helsesykepleiertjenesten.

Barnehagesektoren har hatt et høyere driftsnivå enn de gitte budsjetttrammene. For å tilpasse budsjetttrammene til driften i barnehagen, i henhold til den lovfestede

grunnbemanningen i barnehagelovens § 26 samt antall barn, er barnehagebudsjettet styrket med kr. 2,6 mill. Utover dette er effektuering av strukturendringer i barnehage og nedgang i antall barn totalt sett med totalt kr. 1,428 mill., økning i spesialundervisning i barnehage, samt økt lærer tetthet til tidlig innsats i skolen konsekvensjustert inn i rammen. I tillegg er det lagt inn økt ramme til prioriterte satsingsområder i statsbudsjett og tilleggsproposisjon innenfor inntektsgraderte betalingssetser til SFO og redusert makspris i barnehage. Det er videre lagt inn en økning på kr. 1,8133 mill. i budsjettet til dekning av Nordre Land kommunes andel av utgiftene i Gjøvik og Land barnevernstjeneste. For 2022 vil kommunen ta over ansvaret for helserådgivertjenesten ved videregående skole i sin helhet, og det er konsekvensjustering inn ressurser til å holde dette tilbudet på anbefalt norm-nivå. Fra 2022 er det vedtatt gratis halvdagsplass i SFO for landets førsteklassinger og at barnetrygden ikke lenger skal regnes med i sosialhjelpen til familier. Tiltakene kompenseres med hhv. kr 744.000,- og 203.000,-.

Nye tiltak i Tjenesteutvikling 0- 24 gjelder en gradvis utskifting av læreverk i tråd med ny læreplan (fagfornyelsen) i grunnskole samt en økning av skolebibliotekarressursen opp til 2020 nivå. I 2023 ligger det inne en økning til sosiallærere i skolen.

Salderinger innenfor Tjenesteområdet 0-24 gjelder nedtrapping av kjøp av barnehageplasser i andre kommuner og redusert økonomisk sosialhjelpsbudsjett. I tillegg budsjetteres med internorganisatoriske tiltak og bemanningsmessige konsekvenser tilsvarende i størrelsesorden ca 1,8 årsverk. Det vil bestrebes at årsverkene ikke vil direkte påvirke brukerkontakt.

Barnevernreformen, også omtalt som oppvekstreformen, trer i kraft 1. januar 2022. Reformen innebærer at kommunene får økt faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Et av hovedmålene med reformen er at kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging.

Med barnevernsreformen får kommunene økt finansieringsansvar for tiltak i barnevernet. Dette skal gi kommunene bedre muligheter og sterkere insentiver til å prioritere forebyggende tilbud til barn og familier.

Kommunene må betale høyere egenandeler enn det de gjør i dag for spesialiserte fosterhjem, institusjon og akutttiltak. Parallelt med endringene i egenandeler er det også innlemmet midler til øremerkede stillinger. Oppvekstreformen innebærer at finansieringsansvaret overføres fra staten til kommunen og at dette er ivarettet inntektssystemet for 2022.

For Nordre Land kommune og Gjøvik/Land barnevernstjeneste er barnevernsreformen ikke fullfinansiert og dette innebærer at Nordre Land kommunes andel av barnevernsutgiftene i Gjøvik og Land barnevernstjeneste er økt med kr. 1,813 mill. for budsjettåret 2022.

Det planlegges en ekstern gjennomgang av ressursbruken i Gjøvik og Land barnevernstjeneste.

Tjenesteutvikling 24+

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	176 368 000			
Framskrevet ramme	181 465 602	191 437 000	190 549 000	195 265 000
Konsekvensjusteringer	10 907 000	200 000		1 700 000
Ny tiltak	1 230 000	660 000		
Salderingstiltak	-6 790 000	-6 350 000		
KORRIGERT RAMME	186 813 000	185 947 000	190 549 000	196 965 000

Helse og omsorgssektoren har de senere år hatt et høyere driftsnivå enn det budsjettrammen har lagt opp til. For å kompensere for dette, og legge budsjetttrammene på nivå med et mer reelt driftsnivå, er budsjetttrammene tilpasset med en økning på kr. 5,1 mill. I tillegg er det kompensert for forventet salg av forsterkede omsorgsplasser ved Eirtun med kr. 3,4 mill. Salg av disse forsterkede plassene har vist seg vanskelig de siste årene.

For Tjenesteutvikling 24+ er det lagt inn rammeøkninger for konsekvenser for nye vedtak, endring i vedtak med konsekvens for refusjon for ressurskrevende tjenester og kompensasjon for opphør av tilskuddsmidler til kommunalt rusarbeid.

De nye tiltakene i 2022 omfatter det interkommunale helseregions samarbeidet opp imot Helsefelleskapet og en videreføring av satsningen på hverdagsrehabilitering og innsatsteam. Fra budsjettåret 2023 foreslås det en videreføring av FACT-team når tilskuddsmidlene opphører, og ressurs til fortsatt satsing innenfor velferdsteknologi. I budsjettet ligger det en saldering av midlertidig vakans 0,4 årsverk.

Salderinger innenfor Tjenesteområdet 24 + innebærer videre en reduksjon på inntil 22 sykehjems/heldøgns bemannede plasser i løpet av budsjettårene 2022 og 2023. Tiltaket innebærer en dreining fra institusjonstjenester til hjemmetjeneste i størrelsesorden ca kr. 2,2 mill. for å gi innbyggerne muligheten til å kunne bo lengre hjemme. Tiltaket vil medføre endringer i tjenestetilbud og lokalisering av tjenestetilbud for enkelte tjenestemottakere, blant annet ved at flere vil motta tjenester i eget hjem. Tiltaket er i tråd med Perspektivmeldingen 2021 som beskriver tre strategier for å kunne møte økende behov for tjenester;

- Nivået på tjenestene må vurderes opp mot behovene som skal løses, og opp mot økonomiske rammer.
- Tjenestene må være effektive. Teknologi må tas i bruk der det er hensiktsmessig og det må tenkes nytt innenfor organisering, endring av arbeidsprosesser og oppgavefordeling mellom yrkesgruppene.
- Forebyggende innsats for dempe/ redusere veksten i behov og etablere samspill med frivillige og pårørende for å bidra til livsmestring.

Risikovurderinger

Sammenlignet med andre kommuner i regionen har Nordre Land høy sykehjemsdekning for eldre 80+, der andre har en kombinasjon av sykehjems plasser og heldøgns bemannede omsorgsplasser. Ser man på antall plasser, sykehjem og heldøgns totalt, har antallet vært ganske likt. Ved en reduksjon i plasser vil Nordre Land få lavere dekning 80+ enn de vi

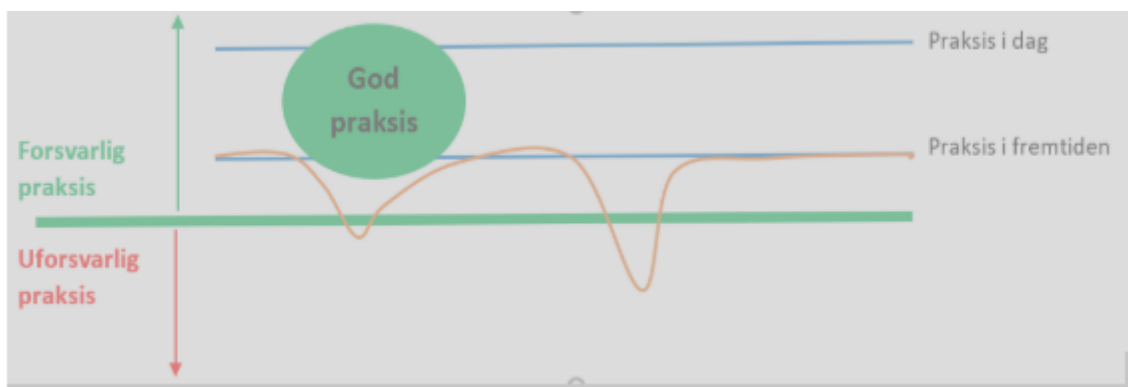
sammenligner oss med. Beleggsprosent for Landmo 2018 – 2020 har vært 101,5%, 102,6% og 99,9%. Per 31.10.21 viser en beleggsprosent på 96,39% og det har vært 4 sengeplasser ledige i snitt gjennom perioden.

Det er økte forventninger fra spesialisthelsetjenesten ved at mere behandling og oppfølging skal foregå i kommunen. Sykehuset Innlandet har signalisert at vintrene vil bli krevende både for kommuner og sykehus på grunn av RS virus, covid-19 og influensa, og melder om forventninger om at kommunen kan ta imot utskrivningsklare pasienter raskt, også på helg.

De konsekvensene dette vil kunne innebære, er;

- Det kan bli venteliste på langtidsopphold.
- Overliggerdøgn på sykehus kan øke.
- Langtidsopphold kan oppta korttidsplasser.
- Overbelegg, ta i bruk igjen reduserte plasser.
- Økt press på hjemmetjenester og behov for kompetanseheving, for å kunne ivareta mer avansert medisinsk behandling i hjemmet.
- Utrygghet og uro hos ansatte ved endringer og omstilling.
- For tidlig utskrivelse av pasienter fra sykehus til hjemmet.
- Ulik forståelse av kriterier for tjenestetildeling – høyere terskel for langtidsplass.
- Forsvarligheten kan bli utfordret.

I overgangsfasen vil det være en risiko for at forsvarligheten kan bli utfordret, innenfor individuelle tilpassede tjenester. Omstillingen kommunen skal inn i, er illustrert med orange linje i figuren nedenfor:

Flere faktorer kan påvirke kvalitet og press på tjenestene, og tjenestene kan oppleve å nærme seg den grønne linjen som er skillet mellom forsvarlig og uforsvarlig praksis. Tjenestemottakere, pårørende og ansatte kan også ha ulike oppfatninger av hva god kvalitet er ut ifra erfaringer, verdier og holdninger. Det kan være økt risiko for å komme under forsvarlighetsgrensen i overgangsfasen.

Risikoforebyggende tiltak

Arbeidet med å kartlegge og vurdere risiko og problemer, ROS, knyttet til reduksjon av plasser er igangsatt sammen med ledere, verneombud og tillitsvalgte. Det å vurdere risikoer vil bli en kontinuerlig prosess i dette endringsarbeidet, med jevnlig kartlegginger og vurderinger for å holde risikonivået så lavt som mulig, og sette inn tiltak ved behov. Pågående ROS analyse vil sannsynligvis avdekke flere risikofaktorer, med nye tiltak som må etableres.

Det er vedtatt gjennom boligsosial handlingsplan at Korsvold omsorgssenter skal omgjøres til heldøgns bemannede omsorgsboliger fra 2025. Det foreligger en plan i forhold til antall leiligheter og behov for personell, ut ifra ulike kriterier og behov for tjenester og ut ifra funksjonsnivå. Ved å redusere antall sykehjemsplasser kan det bli nødvendig å eventuelt framskynde dette som et tiltak hvis det blir et stort press på plasser med omfattende hjelpebehov.

Denne overgangen må følges nøye opp med rapporteringer og evalueringer for å eventuelt kunne sette inn nødvendige tiltak. Forsvarligheten må ivaretas og det må kontinuerlig tas vurderinger om gjenåpning av plasser.

Tiltaket med reduksjon av sykehjemsplasser må, tilsvarende som i andre kommuner med tilsvarende salderingstiltak, ansees som et tiltak som må følges opp kontinuerlig og årlig vurderes. Dette tiltaket vurderes som et nødvendig, riktig og gjennomførbart tiltak for å tilpasse forventninger og tjenestetilpassing frem mot år 2025, når de store årskullene i etterkrigsgenerasjonene inngår i aldergruppen 80+.

Samfunnsutvikling

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	58 056 000			
Framskrevet ramme	59 642 415	60 995 000	61 962 000	63 496 000
Konsekvensjusteringer	4 639 400			
Nye tiltak	200 000			
Salderingstiltak	-4 960 000	-650 000		
KORRIGERT RAMME	59 522 000	60 465 000	61 962 000	63 496 000

Samfunnsutvikling omfatter tidligere teknisk drift, eiendom, plan/landbruk/næring, brann og kultur.

Samfunnsutvikling har primært konsekvensjusteringer innen økt husleie hos AS Sentrumsbygg, drift i forbindelse med økt areal ved Torpa barne- og ungdomsskole inkl Flerbrukshall, økte budsjettammer som følge av økte behov for veivedlikehold, strøm- og biovarmeutgifter og fjorårets midlertidige salderinger av vakante stillinger. I tillegg reduseres budsjettet som følge av gjennomførte strukturelle tiltak, blant annet Dæhli barnehage.

Fra 2022 etableres det en pott for arrangementsstøtte på kr 200.000,-.

Innen Samfunnsutvikling innebærer budsjettet en opprettholdelse av bibliotektilbudet men at folkebibliotek og skolebibliotek ses i større sammenheng for å kunne tilpasse tilbud og åpningstider best mulig til den totale brukergruppa. Videre vurderes noen endringer i kulturskoletilbudet, omfordeling av ressurser for å møte merarbeid ved åpning av ny skole i Torpa, landbruksvikarordningen forblir kommunal, men næringen skal dekke eventuelle merutgifter, økt refusjon for tjenestosalg, noe reduksjoner i tilskuddsrammer og personellmessige konsekvenser gjennom 2022.

Selvkost

	2022	2023	2024	2025
Ramme 2021	-7 223 000			
Fremskrevet ramme	-7 404 000	-7 587 000	-7 775 000	-7 967 000
Indirekte og kalkulatoriske kostnader	7 404 000	7 587 000	7 775 000	7 967 000
Budsjett selvkostområdet	0	0	0	0

Det er for selvkost budsjettet med forutsetning om at selvkostområdet skal balansere. Prinsippet for selvkostområdene er at brukeren skal betale for det tjenesten koster, altså at dette ikke belaster kommunens prioriteringer. Med de tiltak som er gjennomført i fjellet, vil det først på lengre sikt være sannsynlig at samlede inntekter fra abonnementene fullt ut vil kunne dekke de direkte kostnadene samt kapitalkostnader (renter og avdrag) ved de eventuelle forskutteringer kommunen må gjøre i påvente av økt utbyggingstakt. Det er behov for årlige tilknytningsavgifter for å kunne nærme seg balanse mellom inntekter og utgifter i fjellet.

3.5.4 Rammetildeling budsjett 2022

		Rammer 2022
11	Politisk styring	4 370 000
118	Tilleggsbevilgninger	172 000
119	Lønnsnett	8 870 000
12	Organisasjonsutvikling	36 113 000
17	Næring	-15 824 000
18	Kirkelige formål	84 000
18	Overført kirkelig fellesråd	5 056 000
19	Pensjonsforhold	0
22	Tjenesteutvikling 0-24	153 265 000
36	Tjenesteutvikling 24+	186 813 000
44	Samfunnsutvikling	59 522 000
45	Selvkostområder	-7 404 000
		431 037 000

3.6 Investeringsprogram 2022-2025

I tillegg til driftsdelen må også økonomiplanen inneholde en plan for kommunens kapitalanskaffelser i fireårsperioden. Investeringsprogrammet skal ifølge loven inneholde alle inntekter som ikke er løpende, samt utgifter knyttet til anskaffelse av eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk og som er av vesentlig verdi, eller påkostning på eksisterende varige driftsmidler som er av varig og vesentlig verdi. Eiendelen må ha en økonomisk levetid på minst tre år og ha en anskaffelsesverdi på minst kr. 100.000,-.

Kommuner kan ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk. Noen investeringsprosjekter kan ikke lånefinansieres, for eksempel egenkapitalinnskuddet i KLP og andre kjøp av aksjer og andeler. Kommunen må derfor ha frie inntekter til å finansiere deler av investeringene.

Momskompensasjonen i investering skal gå til å finansiere kompensasjonsberettigede utgifter. Dette betyr at kommunen kun kan låne netto investert beløp.

Drifts- og investeringsdelen i en økonomiplan henger nøye sammen fordi lånefinansiering av investeringene påvirker kommunens rente- og avdragsutgifter, som må dekkes av de løpende driftsinntektene.

3.6.1 Investeringsprogram 2022-2025

Investeringsplan utenfor VA (i 1000 kr)	2022	2023	2024	2025
Egenkapitalinnskudd KLP	2 300	2 300	2 300	2 300
Digitaliseringsprosjektet	1 000	500	500	500
IKT-prosjekter	1 020	500	500	500
Startlån - husbanklån	30 000	30 000	30 000	30 000
Utskifting av kjøretøy/varige driftsmidler ved Samfunnsutvikli	1 500	1 000	1 000	1 000
Opprustings- og rehabiliteringsplan for eiendom	3 000	3 000	3 000	3 000
Sikring og ENØK-tiltak kirker og eiendom	1 000	1 000	1 000	1 000
Opprustingsplan kommunale veger, ramme for delprosjekter	3 000	3 000	3 000	3 000
Opparbeidelse bussholdeplass/parkering TBUS/Elverom	6 500			
Innbyggertorg /Frivilligsentral/BUA/bibliotek-areal	2 400			
Nytt utstyr kjøkken og vaskeri Landmo	1 000			
Gatelys - nye armaturer/ombygging til målt anlegg	1 000			
Tilrettelegging for barnehage i Torpa	1 000			
Prosjektering bruk av Skredder Engsgate 1	300			
Ventilasjon Dokka helsehus	400			
Rehabilitering pasientrom Landmo	1 500	2 000		
Biler hjemmetjenesten	2 000	2 000	2 000	2 000
Sentrumstiltak inkl. tumleplass i Dokka	2 000			
TV-løsning på sykehjemmet	1 000			
Forprosjekt rehabilitering kirkebygg	300			
Permanente lokaler brann/TD forprosjekt	200			
Oppgradering av friidrettsbanen på Dokka Stadion		11 000		
Sum ordinære investeringstilskak	62 420	56 300	43 300	43 300
Investeringsplan VA Dokka (i 1000 kr) (eks.mva)	2022	2023	2024	2025
Fornyelse av VA-nettet (1% årlig)	4 800	4 800	4 800	4 800
Fremføring av vann og avløp til Dokken		2 880		
Sum investeringer VA Dokka	4 800	7 680	4 800	4 800
Investeringsplan VA Synnfjell (i 1000 kr) (eks. mva)	2022	2023	2024	2025
Ramme investeringer i Synnfjellet	-	-	-	-
Sum investeringer VA Synnfjell	-	-	-	-
Sum finansieringsbehov:	67 220	63 980	48 100	48 100
Finansiering:	2020	2023	2024	2025
Momskompensasjon	5 824	4 800	2 200	2 200
Overført fra drift	2 300	2 300	2 300	2 300
Bruk av lånemidler	59 096	56 880	43 600	43 600
Sum finansiering:	67 220	63 980	48 100	48 100

3.6.2 Kommentarer til investeringsbudsjett 2022

Investeringsplan utenfor VA

Egenkapitalinskudd KLP

Bevilgning til eventuell innkalling av ytterligere egenkapital til KLP. Nøyaktig sum for 2022 er ikke kjent før sensommeren 2022.

Digitaliseringsprosjektet

Investeringspotten for 2022 brukes til å innføre Office 365 i hele organisasjonen, og til verktøy og utstyr for pedagogisk bruk av IKT i barnehage og skole.

IKT-prosjekter

IKT-avdeling har de siste årene hatt en pott på kr 500.000,- i frie midler til uforutsette hendelser som krever oppgraderinger samt nødvendig utbedringer av IKT-plattformen. Med 700 ansatte, 900 elever og 25 avdelinger som skal ha IKT-tjenester er denne potten innarbeidet. Bevilgningen skal brukes til tiltak som jfr. GKRS nr. 4 (regnskapsreglene) defineres som investeringstiltak. For 2022 skal prosjektet også dekke nye servere og redundant linje til Landmo, derfor er bevilgningen for 2022 kr 1,020 mill.

Startlån – husbanklån

Det er lagt inn en årlig bevilgning til videreutlån/startlån. Dette gjelder utlån til innbyggere som ikke tilbys finansiering/toppfinansiering gjennom ordinære utlånsvirksomhet i banker, men som allikevel ansees å ha mulighet til å betjene låneopptak. Bevilgningen ble økt til kr 30 mill. fra budsjett 2021 for å komme på nivået behovet har vært de siste årene. Kr 30 mill. videreføres i 2022 og hele planperioden.

Utskifting av kjøretøy/varige driftsmidler ved Samfunnsutvikling

Bevilgning i 2022 på kr 1,5 mill. er for å foreta utskifting av transportmidler og utstyr innenfor Tjenesteområde Samfunnsutvikling, som etter standard for "god kommunal regnskapsskikk" nr. 4 skal regnskapsføres i investeringsregnskapet. Bevilgningen økes til kr 1,5 mill. i 2022 på grunn av behov for innkjøp av ny spylehenger på teknisk drift. Fra 2023 foreslås det å øke potten til fra 700.000,- i 2021 til kr 1 mill. i planperioden, siden det er lenge siden potten er regulert, samt at bilparken og mye av utstyret begynner å bli utdatert.

Opprustings- og rehabiliteringsplan for kirke og eiendom

For å kunne gjennomføre de tiltak som er prioritert i vedlikeholdsplanen, er det nødvendig å bevilge midler i henhold til de behov planen initierer. Det skal i planen prioriteres ENØK-tiltak som gir energieffekter. Bevilgningen er en total ramme for delprosjektene på dette området. Tiltakene i kommunen skal etter standard for "god kommunal regnskapsskikk" nr. 4 kvalifisere til bokføring i investeringsregnskapet.

Sikring og ENØK-tiltak kirker

Det er lagt inn en rammebevilgning til prosjekter i kirken, og innenfor rammene skal kirkevergen i samarbeid med Tjenesteområde Samfunnsutvikling prioritere investeringstiltak i kirkene.

Opprustingsplan kommunale veger, ramme for delprosjekter

Bevilgning til opprustning av kommunale veger, som jfr. standard for "god kommunal regnskapsskikk" nr. 4 skal regnskapsføres i investeringsregnskapet. Foreslås økt fra kr 2 mill. til kr 3 mill. på grunn av behovet for å skille kostnadene mellom rehabilitering av VA og vegoppbygging. Samtidig er det lenge siden potten har vært regulert, og det er et stort etterslep på kommunale veger.

Opparbeidelse bussholdeplass/parkering TBUS/Elverom

Tiltaket gjelder ombygging av bussholdeplass/parkeringsløsning ved Torpa barne- og ungdomsskole og Torpa barnehage avd. Mariringen, for å etablere en mer praktisk og trafiksikker løsning rundt på- og avstigning ved levering og henting av barn ved skolen og barnehagen. Dette følger av rekkefølgekrav i reguleringsplan ifm rehabilitering av Torpa barne- og ungdomsskole.

Det ble i 2017 bevilget midler til prosjektering (kr 100.000,-) og gjennomføring av prioriterte tiltak ved bussholdeplass/parkering i 2018 (kr. 6.400.000,-), men bevilgningene er blitt forskjøvet til nå, da dette arealet er brukt som riggplass ved byggeprosjekt. Nå som rehabiliteringsprosjekt ved Torpa barne- og ungdomsskole nærmer seg ferdigstilling, kan bussholdeplass/parkering opparbeides og kr 6,5 mill. legges inn som bevilgning i 2022.

Innbyggertorg/Frivilligsentral/BUA/bibliotekareal

Tiltaket skisserer en nødvendig minimumsløsning for å få til en samlokalisering i første etasje på rådhuset. I dette prosjektet ligger også nye møbler til formannskapssal og kommunestyresal. Dette er en løsning som tar sikte på å gjenbruke eksisterende lettvegger/rullegitter og lage en ny inndeling med møterom, lokaler til BUA og Frivilligsentral. Prosjektet vil ikke omhandle fellestjenestelokalene eller eventuell oppgradering av kinofoaje.

Utskifting av utstyr kjøkken og vaskeri Landmo

Kjøkkenet og vaskeriet på Landmo har til dels gammelt utstyr, noe er fortsatt fra 1986. Det har tidligere vært behov for akutte anskaffelsesprosesser. Helt nødvendig utstyr som brukes i produksjonen av mat og vask av tøy, får feil og mangler. Det er utarbeidet plan for utskifting av utstyret gjennom perioden 2022-2025.

Gatelys - nye armaturer / ombygging til målt anlegg

Resterende andel av ombygging av gatelysnett til målt anlegg. Dette er kommet som lovkrav, og må ferdigstilles i løpet av 2022.

Tilrettelegging for barnehage i Torpa

Med bakgrunn i vedtak om avvikling av Solheim barnehage i Torpa når ny løsning for en samlet barnehage er på plass, ligger det en forventning i å se på løsninger for dette i løpet av 2022. Løsningen vil innebære å tilpasse eksisterende bygg i kommunens eie for å kunne drive en samlet barnehage i Torpa. Det vil i denne prosessen være behov for investeringsmidler for å tilpasse eksisterende bygg til drift av barnehage som pedagogisk virksomhet.

Prosjekt bruk av Skredder Engsgate 1

Forprosjekt ifm konkurranse om å tilby lokaler til Lennessmannskontor på Dokka

Ventilasjon Dokka helsehus

Gjelder utskifting av ventilasjonsaggregat på Dokka Helsehus. Dagens anlegg er utdatert.

Rehabilitering pasientrom Landmo

Tidligere bevilget ramme på kr 10 mill. fordelt på kr 2,5 mill. årlig var ikke tilstrekkelig for å ferdigstille alle pasientrom på Landmo som var planlagt i perioden 2017 - 2021. Gjenstående arbeid er stipulert til kr 3,5 mill., og fordeles over 2022 og 2023 med kr 1,5 mill. i 2021 og kr 2 mill. i 2022.

Biler hjemmetjenesten

Det er behov for flere kjøretøy i hjemmetjenesten i 2022. Fra 2023 starter utskifting av de eldste bilene i hjemmetjenesten.

Sentrumstiltak inkl. tumleplass i Dokka

Oppstart av tiltak i henhold til plan for Dokka sentrum. Tumleplass inkluderes i fase 1.

TV-løsning sykehjemmet

Etablere en TV-løsning på alle rom, inkl. kjøp av TV'er.

Forprosjekt rehabilitering kirkebygg

Forprosjekt som omfatter tilstandsrapport og utredning av omfattende vedlikeholdsbehov på flere av kommunens kirker.

Forprosjekt permanente lokaler brann og feiervesen

Prosjektering av tilbygg på Dokka Brannstasjon på grunn av nåværende midlertidig lokalisering i brakker for administrasjon og garderobefasiliteter.

Investeringer VA Dokka

Fornyelse av VA-nettet (1% årlig)

I hovedplan for VA er det vedtatt årlig fornyelse av minimum 1 % av VA-nettet, for å ivareta nødvendig kvalitet og driftssikkerhet. Det er derfor lagt inn en årlig bevilgning.

3.6.3 Kommentarer til investeringsprosjekter senere i planperioden

Oppgradering av friidrettsbanen på Dokka stadion

Det er lagt inn en bevilgning på kr 11 mill. til oppgradering av friidrettsbanen på Dokka stadion i 2023.

Fremføring av vann og avløp til Dokken

Tiltaket gjelder fremføring av vann- og avløpsledning til Dokken grustak, for å legge forholdene til rette for fremtidig utvikling av området. Dette er et område som ikke er regulert og derfor vil usikkerheten være stor i forhold til hvordan et vann- og avløpsnett skal bygges inne på området. Det er derfor i dette forslaget laget et minimum av ledningsnett for å bygge en tilfredsstillende infrastruktur slik at området får en sikker vann- og avløpsløsning. Denne løsningen gir ikke brannvann for sprinkling til næringsområdet, dette skal utredes i et annet prosjekt med tilførselsledning, utvidelse og mulig ny plassering av høydebasseng.

I tillegg er det flere prosjekter som ikke er avklart og kostnadsberegnet ennå som vil kunne komme inn i investeringsprogrammet i løpet av perioden:

- Varig løsning for kontorer og garderobefasiliteter til brann- og feiervesen
- Investeringer i forbindelse med boligsosial handlingsplan
- Investeringer i Synnfjellet
- Utvikling av næringsareal slik at det er klart for bygging
- Boligområde – attraktive eneboligtomter i Dokka
- Flomtiltak Tonlia
- Bruer
- Rehabilitering av kirkebygg
- Smitterom Landmo
- Utbygging av den digitale Landsbyen

4. Økonomiplan 2022-2025 med budsjett 2022 i tall

4.1 Bevilgningsoversikt – drift

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025
1 Rammetilskudd	256 327 487,00	259 959 000	265 503 000	273 065 000	281 227 000	291 913 000
2 Innteks- og formueskatt	145 192 881,28	149 355 000	158 270 000	161 579 000	166 643 000	170 120 000
3 Eiendomsskatt	32 703 076,06	32 862 000	33 000 000	32 862 000	32 803 000	32 744 000
4 Andre generelle driftsinntekter	20 412 573,00	16 887 000	20 469 000	19 947 000	18 239 000	17 542 000
5 Sum generelle driftsinntekter	454 636 017,34	459 063 000	477 242 000	487 453 000	498 912 000	512 319 000
6 Sum bevilgninger drift, netto	421 322 496,67	416 148 405	446 269 851	451 149 484	462 736 719	476 265 673
7 Avskrivninger	26 111 656,00	24 000 000	28 000 000	28 693 000	29 403 152	30 130 880
8 Sum netto driftsutgifter	447 434 152,67	440 148 405	474 269 851	479 842 484	492 139 871	506 396 553
9 Brutto driftsresultat	7 201 864,67	18 914 595	2 972 149	7 610 516	6 772 129	5 922 447
10 Renteinntekter	6 947 448,35	7 500 000	7 300 000	7 400 000	7 500 000	7 600 000
11 Utbytter	0,00	0	0	0	0	0
12 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	2 780 597,00	1 500 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
13 Renteutgifter	9 682 089,01	11 539 000	13 794 000	13 794 000	13 794 000	13 794 000
14 Avdrag på lån	24 010 133,00	23 360 000	32 171 000	32 171 000	32 171 000	32 171 000
15 Netto finansutgifter	-23 964 176,66	-25 899 000	-36 665 000	-36 565 000	-36 465 000	-36 365 000
16 Motpost avskrivninger	26 111 656,00	24 000 000	28 000 000	28 693 000	29 403 152	30 130 880
17 Netto driftsresultat	9 349 344,01	17 015 595	-5 692 851	-261 484	-289 719	-311 673
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
18 Overføring til investering	-2 272 689,00	-2 300 000	-2 300 000	-2 300 000	-2 300 000	-2 300 000
19 Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-1 410 843,37	1 877 500	2 041 001	-2 091 516	-2 143 281	-2 196 327
20 Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-5 665 811,64	-16 593 095	5 951 850	4 653 000	4 733 000	4 808 000

21 Dekning av tidligere års merforbruk	0,00	0	0	0	0	0
22 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-9 349 344,01	-17 015 595	5 692 851	261 484	289 719	311 673
23 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

4.2 Bevilgningsoversikt drift B-skjema

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Rammer 2023	Rammer 2024	Rammer 2025
11 Politisk styring	-815 107,52	4 615 000	4 370 000	4 698 000	4 594 000	4 928 000
118 Tilleggsbevilgninger		5 489 000	172 000	176 000	180 000	184 000
119 Lønnsnett		6 877 000	8 870 000	9 118 000	9 373 000	9 635 000
12 Organisasjonsutvikling	34 744 407,94	34 068 000	36 113 000	36 733 000	37 804 000	38 740 000
17 Næring	-7 587 798,49	-5 440 000	-15 824 000	-8 418 000	-8 418 000	-8 418 000
18 Kirkelige formål	4 788 051,20	24 000	84 000	0	0	0
18 Overført kirkelig fellesråd	131 233,00	5 090 000	5 056 000	5 267 000	5 397 000	5 531 000
19 Pensjonsforhold	-9 212 487,94	0	0	0	0	0
22-33 0-24	156 804 091,03	145 613 000	153 265 000	157 536 000	161 748 000	165 751 000
36 24+	187 204 765,34	176 368 000	186 813 000	185 947 000	190 549 000	196 965 000
44 Samfunnsutvikling	58 724 764,82	58 056 000	59 522 000	60 465 000	61 962 000	63 496 000
45 Vann og renovasjon	-6 080 913,66	-7 220 000	-7 404 000	-7 587 000	-7 775 000	-7 967 000
8/9 Fellesinnt/fellesutg	608 876,96					
	419 309 882,68	423 540 000	431 037 000	443 935 000	455 414 000	468 845 000
Herav budsjettdisposisjoner som framgår i bevilgningsoversikt drift:						
18 Overføring til investering	272 689,00	0	0	0	0	0
19 Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	1 255 885,37	-1 877 500	-2 041 001	-2 091 516	-2 143 281	-2 196 327
20 Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-3 541 188,36	9 259 095	-13 191 850	-5 122 968	-5 179 438	-5 224 346
	421 322 496,67	416 158 405	446 269 851	451 149 484	462 736 719	476 265 673

4.3 Bevilgningsoversikt – investering

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025
1 Investeringer i varige driftsmidler	170 450 002,53	166 751 000	33 920 000	30 680 000	14 800 000	14 800 000
2 Tilskudd til andres investeringer	0,00	0	0	0	0	0
3 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 736 761,00	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000
4 Utlån av egne midler	0,00	0	0	0	0	0
5 Avdrag på lån	0,00	0	0	0	0	0
6 Sum investeringsutgifter	172 186 763,53	169 051 000	37 220 000	33 980 000	18 100 000	18 100 000
7 Kompensasjon for merverdiavgift	24 583 999,03	31 688 000	5 824 000	4 600 000	2 000 000	2 000 000
8 Tilskudd fra andre	6 846 037,00	0	0	0	0	0
9 Salg av varige driftsmidler	3 277 416,50	0	0	0	0	0
10 Salg av finansielle anleggsmidler	2 000,00	0	0	0	0	0
11 Utdeling fra selskaper	0,00	0	0	0	0	0
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler	225 000,00	0	0	0	0	0
13 Bruk av lån	128 043 100,00	165 063 000	29 096 000	27 080 000	13 800 000	13 800 000
14 Sum investeringsinntekter	162 977 552,53	196 751 000	34 920 000	31 680 000	15 800 000	15 800 000
15 Videreutlån	30 207 781,53	30 000 000	30 000 000	30 000 000	30 000 000	30 000 000
16 Bruk av lån til videreutlån	30 000 000,00	0	30 000 000	30 000 000	30 000 000	30 000 000
17 Avdrag på lån til videreutlån	9 314 462,00	10 200 000	10 200 000	10 200 000	10 200 000	10 200 000
18 Mottatte avdrag på videreutlån	10 273 703,75	10 200 000	10 200 000	10 200 000	10 200 000	10 200 000
19 Netto utgifter videreutlån	-751 460,22	30 000 000	0	0	0	0
20 Overføring fra drift	2 272 689,00	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000
21 Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	-751 460,22	0	0	0	0	0
22 Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0,00	0	0	0	0	0
23 Dekning av tidligere års udekket beløp	0,00	0	0	0	0	0

24 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	1 521 228,78	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000
25 Fremført til inndekning i senere år(udekket beløp)	6 936 522,00	0	0	0	0	0

4.4 Bevilgningsoversikt investering B-skjema

Spesifisert investeringsoversikt B- skjema	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025
Digitaliseringsprosjektet	1 000	500	500	500
IKT-prosjekter	1 020	500	500	500
Utskifting av kjøretøy/varige driftsmidler ved Samfunnsutvikling	1 500	1 000	1 000	1 000
Opprustings- og rehabiliteringsplan for eiendom	3 000	3 000	3 000	3 000
Sikring og ENØK-tiltak kirker og eiendom	1 000	1 000	1 000	1 000
Opprustingsplan kommunale veier, ramme for delprosjekter	3 000	3 000	3 000	3 000
Opparbeidelse bussholdeplass/parkering TBUS/Elverom	6 500			
Innbyggertorg /Frivilligsentral/BUA/bibliotek-areal	2 400			
Nytt utstyr kjøkken og vaskeri Landmo	1 000			
Gatelys - nye armaturer/ombygging til målt anlegg	1 000			
Tilrettelegging for barnehage i Torpa	1 000			
Prosjektering bruk av Skredder Engsgate 1	300			
Ventilasjon Dokka helsehus	400			
Rehabilitering pasientrom Landmo	1 500	2 000		
Biler hjemmetjenesten	2 000	2 000	2 000	2 000
Sentrumstiltak inkl. tumleplass i Dokka	2 000			
TV-løsning på sykehjemmet	1 000			
Forprosjekt rehabilitering kirkebygg	300			
Permanente lokaler brann/TD forprosjekt	200			
Oppgradering av friidrettsbanen på Dokka Stadion		11 000		
Fornyelse av VA-nettet (1% årlig)	4 800	4 800	4 800	4 800
Fremføring av vann og avløp til Dokken		2 880		
Spesifikasjon bevilgningsoversikt investering	34 920	31 680	15 800	15 800

4.5 Økonomisk oversikt drift

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Driftsinntekter			
1 Rammetilskudd	256 327 487,00	259 969 000	265 503 000
2 Inntekts- og formuesskatt	145 192 881,28	149 355 000	158 270 000
3 Eiendomsskatt	32 703 076,06	32 862 000	33 000 000
4 Andre skatteinntekter	9 561 179,00	9 825 000	9 560 000
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten	17 944 726,00	10 017 000	13 699 000
6 Overføringer og tilskudd fra andre	72 728 663,69	39 871 783	38 106 079
7 Brukerbetalinger	28 370 335,66	31 373 243	28 854 550
8 Salgs- og leieinntekter	70 442 656,82	69 920 365	78 571 600
9 Sum driftsinntekter	633 271 005,51	603 193 391	625 564 229
Driftsutgifter			
10 Lønnsutgifter	349 460 630,74	325 780 377	344 775 938
11 Sosiale utgifter	79 356 797,66	79 695 657	107 133 124
12 Kjøp av varer og tjenester	138 729 530,93	134 629 758	126 944 825
13 Overføringer og tilskudd til andre	32 593 656,15	20 173 004	20 438 193
14 Avskrivninger	26 111 656,00	24 000 000	28 000 000
15 Sum driftsutgifter	626 252 271,48	584 278 796	627 292 080
16 Brutto driftsresultat	7 018 734,03	18 914 595	-1 727 851
Finansinntekter			
17 Renteinntekter	6 978 051,58	7 500 000	7 300 000
18 Utbytter	153 200,00	0	4 700 000
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	2 780 597,00	1 500 000	2 000 000
20 Renteutgifter	9 682 761,60	11 539 000	13 794 000
21 Avdrag på lån	24 010 133,00	23 360 000	32 171 000
22 Netto finansutgifter	-23 781 046,02	-25 899 000	-31 965 000
23 Motpost avskrivninger	26 111 656,00	24 000 000	28 000 000
24 Netto driftsresultat	9 349 344,01	17 015 595	-5 692 851
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:			
25 Overføring til investering	-2 272 689,00	-2 300 000	-2 300 000
26 Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-1 410 843,37	1 877 500	2 041 001
27 Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-5 665 811,64	-16 593 095	5 951 850
28 Bruk av tidligere års mindreforbruk	0,00	0	0
28 Dekning av tidligere års merforbruk	0,00	0	0

29 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-9 349 344,01	-17 015 595	5 692 851
30 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0,00	0	0

4.6 Oversikt over gjeld og vesentlige forpliktelser

	Gjeld ved inngangen av året	Låneopptak i året	Budsejterte avdrag	Gjeld ved utgangen av året	I % av brutto driftsinntekter
2022	779 906 625	59 096 000	32 171 000	806 831 625	129 %
2023	806 831 625	56 080 000	32 171 000	830 740 625	130 %
2024	830 740 625	42 800 000	32 171 000	841 369 625	128 %
2025	841 369 625	42 800 000	32 171 000	851 998 625	127 %

5. Gebyr og betalingssetser 2022

1 KINO OG KULTURLOKALER				
Kategori	2021	% - vis endring	2022	
Kinobiletter Sentrum Kino				
Kinobillett Barn	90 (100)	0,0 %	90 (100)	
Kinobillett Voksen	110 (120)	0,0 %	110 (120)	
Prisene i parentes gjelder filmer med særlig høy leiepris, f.eks 3D-film.				
Leie kinosal:				
Leie kinosal - interne arrangører NLK - (f.eks. skoler)	0	0,0 %	0	
Leie kinosal - lokale lag	2 300	4,3 %	2 400	
Leie kinosal - lokale lag - pr. øving	230	4,3 %	240	
Leie kinosal - andre - private arrangører	5 700	0,0 %	5 700	
Lokverksted:				
Selskap privat	5 700	0,0 %	5 700	
Kulturarrangement o.l uten skjenkebevilling	5 700	0,0 %	5 700	
Festarrangement, konsert o.l med skjenkebevilling (0-100 deltakere)	Ny		6 500	
Festarrangement, konsert o.l med skjenkebevilling (101-200 deltakere)	Ny		12 500	
Konferanse pr dag	5 700	0,0 %	5 700	
Interne arrangement NLK	0	0,0 %	0	
Arrangement i regi av Frivilligsentral/ Livsglede	0	0,0 %	0	
Lokale lag pr arrangement	Ny		2 400	
Lokale lag pr øving	Ny		240	
Ekstraordinær bistand/tilrettelegging/rydding/renhold - pr. time	400	0,0 %	400	

2 KULTURSKOLEN				
Kategori	2021	% - vis endring	2022	
Ordinær elevavgift	1 410	6,4 %	1 500	
Moderasjon dans	940	6,4 %	1 000	
Elevavgift voksne (over 19 år)	1 410	6,4 %	1 500	
Direksjon av skolekorps	18 000	11,1 %	20 000	
Kulturskolen har moderasjonsordning for familier som betaler for mer enn 2 dansegrupper.				
Det betales ordinær pris for 2 dansegrupper (kr 1.500,- pr. gruppe pr. halvår). For de resterende gruppene betales kr 1000,- pr. halvår. Ordningen gjelder pr. familie.				

3 LEIE AV IDRETTSHALLER, SVØMMEBASSENG OG UMLEIE AV Plasser m.v				
Areal	2021	% - vis endring	2022	
0 - 49 kvm/dag	251	2,8 %	258	
50 - 249 kvm/dag	406	2,7 %	417	
250 - 499 kvm/dag	571	2,8 %	587	
500 - 999 kvm/dag	779	2,7 %	800	
Over 1000 kvm/dag	977	2,8 %	1004	
Leie idrettshall pr time	213	3,3 %	220	
Leie svømmehall pr time	693	2,7 %	712	
Leie gymsal DBS	Ny		100	
Leie kantine skole pr time	Ny		100	
Leie musikkrom skole pr time	Ny		100	
Leie allrom skole pr time	Ny		150	
Leie personalrom skole pr time	Ny		100	
Leie dansesal	Ny		150	
Kommunestyresal eksterne arrangement	Ny		1500	
Overnatting på skolelokaler, pris pr pers/natt	Ny		40	
Ekstraordinær bistand/tilrettelegging/rydding/renhold - pr. time	Ny		400	

4 HUSLEIE KOMMUNALE BOLIGER				
		2021	% - vis endring	2022
Omsorgsleilighet	Furuholtet	6 600	4,1 %	6 871
Omsorgsleilighet	Rudsgt. 6-12	6 600	4,1 %	6 871
Omsorgsleilighet	Rudsgt. 18 L	6 600	4,1 %	6 871
Omsorgsleilighet	Torpavegen 24 A	7 445	4,1 %	7 750
Omsorgsleilighet	Torpavegen 24 F	7 445	4,1 %	7 750
Omsorgsleilighet	Torpavegen 24 B-D	8 420	4,1 %	8 765
Omsorgsleilighet	Torpavegen 24 I-H	10 075	4,1 %	10 488
Omsorgsleilighet	Korsvold	8 620	4,1 %	8 973
Omsorgsleilighet	Gamlevn. 43-45	7 765	4,1 %	8 083
Omsorgsleilighet	Gamlevn. 47	8 440	4,1 %	8 786
Trygdeleilighet	Landmovn. 2-12	4 783	4,1 %	4 979
Trygdeleilighet	Gamlevn. 35-37	4 783	4,1 %	4 979
Utleiebolig	Storgata 21	4 925	4,1 %	5 127
Utleiebolig	Dokken 17	5 259	4,1 %	5 475
Utleiebolig	Vokksgata 27	4 924	4,1 %	5 126
Utleiebolig	Doktorhaugen 3	6 900	4,1 %	7 183
Utleieleilighet	Nybovn 12-22 og 20	4 744	4,1 %	4 939
Utleieleilighet	Jevnakervn. 26F	9 398	4,1 %	9 783
Utleieleilighet	Stasjonsvegen 3 Sør	4 950	4,1 %	5 153
Utleieleilighet	Stasjonsvegen 3 Nord	5 670	4,1 %	5 902
Utleieleilighet	Villavn.	6 500	4,1 %	6 767
Utleieleilighet	Elgtråkket 5	5 855	4,1 %	6 095
Utleieleilighet	Elgtråkket 7-21	6 125	4,1 %	6 376
Utleieleilighet	Elgtråkket 14	5 723	4,1 %	5 958
Utleieleilighet	Elgtråkket 6	6 814	4,1 %	7 093
Utleieleilighet	Elgtråkket 12	8 772	4,1 %	9 132

5	VANN - AVLØP - RENOVASJON - SEPTIK					
	Vann/avløp Dokkaområdet	2021	Inkl mva	%- vis endring	2022	Inkl mva
	Fastavgift vann	2 045	2 556	0,0 %	2 045	2 556
	Fastavgift avløp	2 575	3 219	0,0 %	2 575	3 219
	Forbruk pr kbm vann	26,00	33	7,7 %	28,00	35
	Forbruk pr kbm avløp	33,00	41	6,1 %	35,00	44
	Gebyr for manglende innrapportering av vannmålerstand (mva.fritt)	500	500	0,0 %	500	500
	Tilknytningsavgifter Dokkaområdet					
	Lav sats vann pr kvm	65	81	-23,1 %	50	62,50
	Lav sats avløp pr kvm	125	156	-60,0 %	50	62,50
	Middels sats vann pr kvm	25	25	180,0 %	70	87,50
	Middels sats avløp pr kvm	45	45	55,6 %	70	87,50
	Normal sats vann pr kvm	210	210	-28,6 %	150	187,50
	Normal sats avløp pr kvm	230	230	-34,8 %	150	187,50
	Tilbygg næringsbygg	5 000	6 250	0,0 %	5 000	6 250
	Midlertidig tilknytning	10 000	12 500	0,0 %	10 000	12 500
	Næring, vann	20 000	25 000	0,0 %	20 000	25 000
	Næring, avløp	30 000	37 500	0,0 %	30 000	37 500
	Ved omdisponering av eksisterende bygg, f.eks endring fra kaldt lager til varmt lager, tilkommer det ikke ny tilknytningsavgift					
	Vann/avløp Synnfjell Øst					
	Fastavgift vann	3 200	4 000	0,0 %	3 200	4 000
	Fastavgift avløp	3 320	4 150	0,0 %	3 320	4 150
	Fastavgift vann anneks som boenhet	1 600	2 000	0,0 %	1 600	2 000
	Fastavgift avløp anneks som boenhet	1 660	2 075	0,0 %	1 660	2 075
	Forbruk pr kbm vann fritidseiendommer	10	12,5	50,0 %	15	18,8
	Forbruk pr kbm avløp fritidseiendommer	12	15	108,3 %	25	31
	Forbruk vann pr kvm næringseiendommer	10	12,5	0,0 %	10	12,5
	Forbruk avløp pr kvm næringseiendommer	12	15	0,0 %	12	15
	Tilknytningsavgifter Synnfjell Øst					
	Lav sats*	20 000	25 000	200,0 %	60 000	75 000
	Normal sats*	130 000	130 000	-38,5 %	80 000	100 000
	Normal sats (hytter<80m2 BRA og tomt<500m2)*	70 000	70 000	-57,1 %	30 000	37 500
	Normal sats leilighet	50 000	50 000	-40,0 %	30 000	37 500
	Høg sats*	50 000	50 000	0,0 %	50 000	62 500
	Anneks*	30 000	30 000	0,0 %	30 000	37 500
	Næringsbygg vann	20 000	25 000	0,0 %	20 000	25 000
	Næringsbygg avløp	30 000	37 500	0,0 %	30 000	37 500
	Tilbygg næringsbygg	5 000	6 250	0,0 %	5 000	6 250
	Midlertidig tilknytning	10 000	12 500	0,0 %	10 000	12 500
	* Ved tilknytning av kun vann eller kun avløp, fakturere gebyr 50 %.					
	Fritidsboliger faktureres lav + normal sats. Anneks og næring har selvstendige gebyrsatser.					
	Gebyrene for fritidsboliger og leiligheter gjelder pr boenhet.					

Renovasjon fritidsboliger pr år					
140 liter	1 230	1 538	2,4 %	1 260	1 575
Container	1 230	1 538	2,4 %	1 260	1 575
Overtredelsesgebyrer containerrenovasjon (mva.fritt)	750	750	0,0 %	750	750
I tillegg kommer alle kostnader v/opprydding, fjerning og levering.					
Renovasjon husholdninger pr år (pris basert på restavfallsdunk)					
80L Restavfall	1 743	2 179	2,4 %	1 785	2 231
140L Restavfall/Standardabonnement	2 050	2 563	2,4 %	2 100	2 625
240L Restavfall	2 460	3 075	2,4 %	2 520	3 150
360L Restavfall	4 613	5 766	2,4 %	4 725	5 906
660L Restavfall	7 688	9 610	2,4 %	7 875	9 844
Dunksamarbeid (std - 15%)	1 743	2 179	2,4 %	1 785	2 231
Fradrag hjemmekompost	-205	-256	2,4 %	-210	-263
Septik slam (nytt oppsett)					
Kontrollgebyr septikk	335	419	4,5 %	350	438
Slamavskiller for bolig (inntil 4 m3)	1 625	2 031	30,0 %	2 113	2 641
Tett tank for bolig (inntil 6 m3)	2 130	2 663	30,0 %	2 769	3 461
Minirenselanlegg for bolig	1 625	2 031	30,0 %	2 113	2 641
Slamavskiller for fritidsbolig (inntil 4 m3)	2 025	2 531	30,0 %	2 633	3 291
Tett tank for fritidsbolig (inntil 6 m3)	2 530	3 163	30,0 %	3 289	4 111
Minirenselanlegg for fritidsbolig	2 025	2 531	30,0 %	2 633	3 291
Pris pr m3 utover standard størrelse (4/6 m3)	335	419	30,0 %	436	544
Gebyr for ikke nedbrytbare produkter i septikktank	5 000	5 000	0,0 %	5 000	5 000
Akuttømminger bestilt før kl. 12.00 på hverdager utføres til vanlig honorar.					
Akuttømminger etter kl. 15.00 på hverdager tillegges et kveldstillegg på kr 980,- eks. mva.					
Akuttømminger etter kl. 21.00 og på helg/helligdager tillegges et tillegg på kr 1.340,- eks mva.					
Gebyr for manglende tilgang til septikkanlegg ved tømming kr 500,- eks mva					
Ved fortetninger av ikke- nedbrytbare produkter som må leveres som spesialavfall, faktureres overtredelsesgebyr					

5B LEVERING PÅ MILJØSTASJONENE FRA PRIVATE HUSHOLDNINGER		
	2021	2022
Pris inkl. mva		
Farlig avfall (spesialavfall og asbest/eternitt)	Gratis	Gratis
Rene fraksjoner	Gratis	Gratis
Isopor, EPS emballasje (hvit)	Gratis	Gratis
EE-avfall	Gratis	Gratis
Hageavfall	Gratis	Gratis
Trevirke	Kr 200,-/m ³ (minstepris 70,-)	Kr 200,-/m ³ (minstepris 70,-)
Resavfall sekk inntil 100 L	Kr 70,- /sekk (minstepris)	Kr 70,- /sekk (minstepris)
Restavfall løst	Kr 700,-/	Kr 700,-/m ³
Ikke-brennbart avfall	Kr 700,-/m ³	350,- 1/2m ³ . - Kr 700,- m ³
Isolasjon sekk inntil 100 L	Kr 50,-/sekk	Kr 50,-/sekk
Isolasjon løst	Kr 500,-/m ³	Kr 500,-/m ³
Rene masser	Kr 500,-/m ³	Kr 500,-/m ³
Bildekk	Kr 50,-/stk	Kr 50,-/stk
Sofa	Kr 70,-/sete	Kr 70,-/sete
Stol, stor	Kr 140,-/stk	Kr 140,-/stk
Stol, lite	Kr 70,-/stk	Kr 70,-/stk
Fjærmadrass, enkel	Kr 140,-/stk	Kr 140,-/stk

6	SAKSBEHANDLING ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN			
		2021	% - vis endring	2022
	Kap. 19 Dispensasjon			
	§ 19-2 Dispensasjon fra LNF-området for enkle tiltak (garasje, tilbygg, osv) i kommuneplanens arealdel/ reg.planer og mindre avvik i gjeldende planer f.eks. takvinkel på tilbygg til eksisterende bygninger der tiltaket kommer i konflikt med gjeldende bestemmelser - Uten høring	1 366	3,0 %	1 407
	§ 19-2 Dispensasjon fra PBL m/forskrifter og gjeldende arealplan. Dispensasjoner som ikke krever høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling. Pr. forhold:	5 595	3,0 %	5 763
	§ 19-2 Fradeling og dispensasjon fra PBL m/forskrifter og gjeldende arealplan. Dispensasjoner som ikke krever høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling.	7 833	3,0 %	8 068
	§ 19-2 Dispensasjon som krever høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling:	11 190	3,0 %	11 525
	§ 19-2 Fradeling og dispensasjon som krever høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling:	13 427	3,0 %	13 830
	§ 19-2 Ved flere disp. forhold; pr. forhold etter første	3 357	3,0 %	3 458
	§ 20-3, jf. § 20-1 Søknadsppliktige tiltak som krever ansvarlige foretak, rammetillatelse eller igangsettingstillatelse			
	§ 20-3, jf. § 20-1a Boligbygg, en boenhet	17 500	3,0 %	18 025
	Tillegg pr boenhet utover den første	5 000	3,0 %	5 150
	§ 20-3, jf. § 20-1a Fritidsbolig, selvstendig enhet	15 000	3,0 %	15 450
	§ 20-3, jf. § 20-1a Frittliggende anneks på bolig	4 476	3,0 %	4 610
	§ 20-3, jf. § 20-1a Frittliggende anneks på fritidseiendom 0-25 kvm BYA	4 476	3,0 %	4 610
	§ 20-3, jf. § 20-1a Frittliggende anneks på fritidseiendom 26-50 kvm BYA	6 154	3,0 %	6 339
	§ 20-3, jf. § 20-1a Frittliggende garasje/uthus på bolig/fritidseiendom, areal over 70 kvm BYA	5 595	3,0 %	5 763
	§ 20-3, jf. § 20-1a Frittliggende garasje/uthus på bolig m/ boenhet	12 500	3,0 %	12 875
	§ 20-3, jf. § 20-1a Tilbygg/påbygg/underbygg over 50 m2 BRA	7 500	3,0 %	7 725
	Tillegg pr. tilbygg/påbygg/underbygg utover det første	2 500	3,0 %	2 575
	Tilbygg/påbygg/underbygg som inneholder ny boenhet, boligeiendom	15 000	3,0 %	15 450
	Tilbygg/påbygg/underbygg som inneholder ny boenhet, fritidseiendom	12 500	3,0 %	12 875
	§ 20-3, jf. § 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Tiltaksklasse 1	17 500	3,0 %	18 025
	§ 20-3, jf. § 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Tiltaksklasse 2	35 000	3,0 %	36 050
	§ 20-3, jf. § 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Tiltaksklasse 3	60 000	3,0 %	61 800
	§ 20-3, jf. § 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Pr. påbegynte 100 kvm over 400 kvm BRA	3 000	3,0 %	3 090

§ 20-3, jf. § 20-1a Driftsbygninger i landbruk over 1000 kvm eller tilbygg der totalt bygg blir over 1000 kvm	12 500	3,0 %	12 875
§ 20-3, jf. § 20-1a Ledningsnett VA, tiltaksklasse 1	6 500	3,0 %	6 695
§ 20-3, jf. § 20-1a Ledningsnett VA, tiltaksklasse 2	13 000	3,0 %	13 390
§ 20-3, jf. § 20-1a Ledningsnett VA, tiltaksklasse 3	19 500	3,0 %	20 085
§ 20-3, jf. § 20-1b Vesentlig endring eller reparasjon av bestående byggverk	5 595	3,0 %	5 763
§ 20-3, jf. § 20-1c Fasadeendring	5 595	3,0 %	5 763
§ 20-3, jf. § 20-1d Bruksendring uten bygningsmessige arbeider	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1d Bruksendring som medfører bygningsmessige arbeider	7 500	3,0 %	7 725
§ 20-3, jf. § 20-1d Bruksendring som medfører ny boenhet	12 500	3,0 %	12 875
§ 20-3, jf. § 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 1, som ikke trenger høring av annen myndighet	3 916	3,0 %	4 034
§ 20-3, jf. § 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 1, som er sefrak-registrert eller trenger høring av annen myndighet	6 500	3,0 %	6 695
§ 20-3, jf. § 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 2	13 000	3,0 %	13 390
§ 20-3, jf. § 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 3	25 000	3,0 %	25 750
§ 20-3, jf. § 20-1f Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner, tiltaksklasse 1	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1f Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner, tiltaksklasse 2	9 000	3,0 %	9 270
§ 20-3, jf. § 20-1f Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner, tiltaksklasse 3	18 000	3,0 %	18 540
§ 20-3, jf. § 20-1g Oppdeling, sammenføring av bruksenheter i bolig, samt ombygging som medfører fravikelse av bolig	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1h Oppføring av innhegning mot vei/ av eiendom	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1i Skilt eller reklameinnretninger	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1j Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg.	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1k Vesentlig terrenginngrep, tiltaksklasse 1	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1k Vesentlig terrenginngrep, tiltaksklasse 2	9 000	3,0 %	9 270
§ 20-3, jf. § 20-1k Vesentlig terrenginngrep, tiltaksklasse 3	18 000	3,0 %	18 540
§ 20-3, jf. § 20-1l Anlegging av veg, parkeringsplass eller landingsplass	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-3, jf. § 20-1m Deling av eiendom eller bortfeste av enhet i mer enn 10 år, utenfor byggesone og i uregulert område	6 000	3,0 %	6 180
§ 20-3, jf. § 20-1m Deling av eiendom med grenser som er i samsvar med plan	3 000	3,0 %	3 090
§ 20-3, jf. § 20-1m Søknad om tilleggsarealer/grensejusteringer	3 500	3,0 %	3 605
§ 20-4 Tiltak som kan forestås av tiltakshaver, rammetillatelse eller igangsettingstillatelse			
§ 20-4a Tilbygg, påbygg, underbygging av bolig/fritidseiendom < 50 kvm	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-4a Tilbygg til garasjer, uthus på bolig/fritidseiendom < 50 kvm	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-4a Frittstående tiltak på bebygd eiendom inntil 70 kvm	5 000	3,0 %	5 150

§ 20-4b Alminnelige driftsbygninger i landbruket med samlet BRA under 1000 kvm:			
Bygninger for husdyrhold inntil 1000 kvm (Nybygg)	9 000	3,0 %	9 270
Bygninger for personopphold (Nybygg)	15 000	3,0 %	15 450
Andre landbruksbygg (Nybygg redskapshus, o.l.)	6 000	3,0 %	6 180
Tilbygg (gjelder alle landbruksbygg) fra 0 - 100 kvm	5 000	3,0 %	5 150
Tilbygg (gjelder alle landbruksbygg) fra 101 - 500 kvm	7 500	3,0 %	7 725
Tilbygg (gjelder alle landbruksbygg) fra 501 - 1000 kvm	9 000	3,0 %	9 270
Tilbygg med personopphold (uavhengig av størrelse)	9 000	3,0 %	9 270
Alminnelige driftsbygninger i landbruket med samlet BRA over 1000 kvm se § 20-3, jf. § 20-1a over			
§ 20-4c Mindre midlertidige eller transportable bygninger, konstruksjoner eller anlegg	5 000	3,0 %	5 150
§ 20-4e Andre mindre tiltak som kan forestås av tiltakshaver	5 000	3,0 %	5 150
§ 21-4 Tillegg for igangsettingstillatelse etter gitt rammetillatelse			
§ 21-4 Igangsettingstillatelse, for hver igangsettingstillatelse	5 000	3,0 %	5 150
§ 21-10 Midlertidig brukstillatelse	2 500	3,0 %	2 575
§ 21-10 Ferdigattest	2 000	3,0 %	2 060
§ 21-10 Ferdigattest for tilbygg < 50 m ²	750	3,0 %	773
§ 21-10 Ferdigattest for pipe	300	3,0 %	309
§ 21-10 Ferdigattest for tiltak etter § 20-4, < 15 m ²	300	3,0 %	309
Endring av gitte tillatelser			
Endrings-/tilleggsøknad, pr. endring/tillegg § 20-3-tiltak	3 000	3,0 %	3 090
Endrings-/tilleggsøknad, pr. endring/tillegg § 20-4-tiltak	1 500	3,0 %	1 545
Endring av ansvarsrett	1 250	3,0 %	1 288
Godkjenning av foretak for ansvarsrett			
§ 22-3 Godkjenning, samt utviding av godkjennings-område, SØK, PRO, UTF, KTR - Der foretak ikke oppfyller kravene	3 500	3,0 %	3 605
§ 6-8 Byggesaksforskriften, godkjenning av selvbygger for SØK, PRO, UTF for inntil 2 av disse funksjonene (bolig og/eller fritidsbolig)	2 500	3,0 %	2 575
§ 6-8 Byggesaksforskriften, godkjenning av selvbygger for SØK/PRO/UTF for alle funksjonene (bolig og/eller fritidsbolig)	3 500	3,0 %	3 605
§ 6-8 Byggesaksforskriften, Senere godkjenning av selvbygger for SØK, PRO, UTF (bolig og/eller fritidsbolig)	2 500	3,0 %	2 575
§ 32-8 Overtredelsesgebyr			
Ulovlig igangsatt arbeid, eller andre brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av pbl.kan medføre illeggelse av overtredelsesgebyr med hjemmel i § 32-8. Se satser i byggesaksforskriften (SAK10) § 16-1.			
Avslag på byggesøknad og byggesøknad hvor tiltakshaver avbryter behandling			
Dersom deling- og/eller byggesøknader fører til avslag eller avbrytes av tiltakshaver før ferdigbehandling, skal det betales 50 % av fullt gebyr. Evt. dispensasjonsgebyr som følger saken må betales fullt ut.			

	Ny søknad om utslippstillatelse, eller etter pålegg om utbedring samt utviding av eksisterende anlegg			
	1-15 pe (1-3 boliger)	5 000	3,0 %	5 150
	16 - 50 pe	9 000	3,0 %	9 270
	51 - 100 pe	18 000	3,0 %	18 540
	101 - 1000 pe	35 000	3,0 %	36 050
	1001 - 2000 pe	52 500	3,0 %	54 075
	Behandling av VA plan - Større utslippssaker som medfører utlegging til offentlig ettersyn, befaring, innhenting av uttalelser, omfattende anleggskontroll o.l.: - Tiltakshaver/søker må selv dekke utgifter vedr. annonsering, ekstern faguttalelse/vurdering/behandling o.l.	13 000	3,0 %	13 390
	Ny søknad om utslippstillatelse, eller etter pålegg om utbedring samt utviding av eksisterende anlegg i henhold til godkjent VA plan			
	1-15 pe (1-3 boliger / hytter)	2 500	3,0 %	2 575
	Behandling av ulovlig utslipp			
	2 ganger det opprinnelige gebyret			
	Behandling av søknad om endring av tillatelse			
	Viser til gebyr for endring av gitte tillatelser for byggesaker.			
	Ferdigattest for avløpsanlegg	2 000	3,0 %	2 060
	Dersom søknad om utslippstillatelse fører til avslag skal det betales 50 % av fullt gebyr.			
	Gebyrer etter Forurensningsloven			
	§ 52 a Kontroll av private avløpsanlegg, herunder tette avløpstanker	335	3,0 %	345
	Plansaker			
	Gebyr skal fastsettes etter de gebyrsatser som gjelder når planen er innlevert til kommunen for behandling.			
	Ved endelig avslag av reguleringsforslag betales 50 % gebyr.			
	Dersom det ikke har vært framdrift i en regulerings sak i løpet av de tre siste år, blir saken regnet som avslutta.			
	Dersom gebyret er åpenbart urimelig i forhold til de prinsipp som er lagt til grunn for gebyrreglene, og det arbeid kommunen har hatt, kan kommunen etter eget tiltak eller etter søknad fastsette et forholdsmessig gebyr.			
	Krav om utarbeidelse av bebyggelsesplan (etter gammel plan- og bygningslov) i gjeldende			
	(flate) reguleringsplaner skal følges opp med utarbeiding av detaljregulering.			
	Pbl Kap. 12 Behandling av private reguleringsplaner			
	§ 12-9 Fastsettelse av planprogram	15 000	3,0 %	15 450
	Grunngebyr	40 000	3,0 %	41 200

	Gebyr per daa for de første 50 daa	2 000	3,0 %	2 060
	Gebyr per daa utover de første 50daa	1 500	3,0 %	1 545
	Ved fastsetting av det arealavhengige gebyret skal underformål til følgende hovedformål ikke regnes med i gebyrgrunnlaget: LNF og Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone (gjelder ikke småbåthavn)			
	Endring av reguleringsplan som omfatter hele planområdet behandles som ny plan med fullt gebyr.			
	Endring av del av reguleringsplan som krever full planprosess (behandling etter pbl § 12-3). Plangebyr regnes ut fra areal berørt av planendringen:	Det betales 50% av plangebyr for berørt areal		
	Mindre endring av reguleringsplan som ikke krever full planprosess (jf. pbl § 12-14):	15 000	3,0 %	15 450

7 FELLINGSAVGIFTER FOR ELG OG HJORT

Dyreart/gruppe	2021	% - vis endring	2022
Elg - voksen	485	19,6 %	580
Elg - kalv	285	19,3 %	340
Hjort - voksen	370	21,6 %	450
Hjort - kalv	225	20,0 %	270

8 BETALINGSSATSER FOR TJENESTER I LANDBRUKET

Beskrivelse	2021	% - vis endring	2022
Delingssaker etter jordlovens §12	2 000	0,0 %	2 000
Konsesjonssaker, minstegebyr	2 500	0,0 %	2 500
Konsesjonssaker, tillegg 3 promille av første 1 million + 2 promille av overskytende			
Konsesjonssaker, makssats	5 000	0,0 %	5 000

9 FEIE- OG TILSYNSAVGIFTER

Tjeneste	2021	% - vis endring	2022
Feiing/tilsyn av piper og ildsteder pr stk	450	5,0 %	472,5
Tilleggsavgift for feiing på bolig som ikke har tilrettelagt for feiing ved første besøk	350	5,0 %	367,5
Feiing av hyttepiper utover ordinært besøk	890	5,0 %	934,5
Feie og tilsynsavgift hytte/ fritidseiendom*	150	20,0 %	180
* Ved 3 eller flere piper på fritidseiendommer faktureres 100,- ekstra pr år			

10 BETALINGSSATSER BRANNVESEN				
Beskrivelse		2021	% - vis endring	2022
Utrykning ved unødvendig alarm på automatiske alarmanlegg		5 500	5,5 %	5 800
Fylling av basseng og brønn. 1 mann og 1 bil pr time	Ny			1515
Spyling 1 mann og 1 bil pr time	Ny			1515
Instruktør ved øvelser pr.mann pr time	Ny			899
Vakthold 1 mann pr time	Ny			899
Kontroll av håndsløkker pr stk	Ny			100
Service håndsløkker pr stk	Ny			300
Kontroll brannslange pr stk	Ny			250
Trykktest brannslange pr stk	Ny			350
Slokkeapparat pr stk. på øvelse	Ny			350

11 BETALING FOR HELSETJENESTER				
Beskrivelse		2021	% - vis endring	2022
Konsultasjon ved reisevaksinering		225	6,7 %	240
Konsultasjon ved flergangsvaksinering		120	8,3 %	130
Influensavaksine inkl. konsultasjon*		250	0,0 %	250
Konsultasjon når egen vaksine medbringes		100	10,0 %	110
Audiometri (hørselsundersøkelse)		190	5,3 %	200
Egenbetaling på dag/kveldstilbud avdeling for psykisk helsearbeid		45/55	-	55
Egenbetaling for kortere turer avdeling for psykisk helsearbeid		115	4,3 %	120
* Annen prisen ved sentralt bestemte satser				

12	BETALINGSSATSER FOR HELSE OG OMSORG			
		2021	% - vis endring	2022
	Praktisk bistand inkl. BPA, månedsabonnement			
	Inntekt under 2 G (pris fastsettes av staten. Kjent i slutten av desember)	210		
	Inntekt 2 - 3 G	1 410	1,4 %	1 430
	Inntekt 3 - 4 G	2 240	1,6 %	2 275
	Inntekt 4 - 5 G	2 970	1,7 %	3 020
	Inntekt over 5 G	3 800	1,7 %	3 865
	Praktisk bistand inkl. BPA, timespris			
	Inntekt under 2 G	405	1,2 %	410
	Inntekt 2 - 3 G	405	1,2 %	410
	Inntekt 3 - 4 G	405	1,2 %	410
	Inntekt 4 - 5 G	405	1,2 %	410
	Inntekt over 5 G	405	1,2 %	410
	Ambulerende vaktmester			
	Pr påbegynte time	405	1,2 %	410
	Minstebetaling settes til 1 time, deretter regnes påbegynt 1/2 time			
	Fysio-/ergoterapi-tjenesten			
	Egenbetaling kommunal fysioterapi			
	Pris fastsettes av Helsedirektoratet og Nordre Land kommune følger til enhver tid disse. For gjeldene takster, se Helfo.no			
	Opphold			
	Opphold i omsorgssenter, pr døgn	160	0,0 %	160
	Mat opphold, pr døgn	135	3,7 %	140
	Dagopphold	185	0,0 %	185
	Betaling for skyss til og fra dagopphold for eldre og demente	100	0,0 %	100
	Betaling for skyss til og fra Dokka vedsenter, dagsenter og ASVO per tur	30	0,0 %	30
	Egenbetaling transport kommunal bil (pris pr km)	4,03	0,0 %	4,03
	Trygghetsalarmer			
	Leie pr måned	380	0,0 %	380
	Kjøp av ekstra smykke til trygghetsalarm (engangssum)	Ny		350

13 BETALINGSSATSER KOST/MIDDAGSMAT HELSE OG OMSORG											
Tjeneste	2021	% - vis endring	2022								
Kost for beboere i omsorgssenter fullkost Pr. mnd	4450	7,9 %	4800								
Middag i kantine	80	6,3 %	85								
Dessert	15	0,0 %	15								
Middag utkjørt	80	6,3 %	85								
Dessert	15	0,0 %	15								
<p>Kost i omsorgssenter vil være en abonnementsordning der man har en fastpris pr. mnd Unntak er ved innleggelse på sykehus eller annen institusjon.</p> <p>I tillegg kommer satser som skal benyttes i beregningen av brukerbetaling for langtidsplass.</p> <p>Tidsbegrenset opphold Landmo (beregnes etter § 4 i forskriften) (Ny pris kjent i desember)</p> <tr> <td>Døgnopphold</td> <td>175</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Dag/nattopphold</td> <td>95</td> <td></td> <td></td> </tr>				Døgnopphold	175			Dag/nattopphold	95		
Døgnopphold	175										
Dag/nattopphold	95										
<p>Ved mer enn 60 døgn tidsbegrenset opphold i et kalenderår, betales det som for langtidsopphold.</p> <p>På tidsbegrenset opphold i sykehjem vet man ikke noe om det blir noen økning ennå, da dette blir bestemt sentralt. Det kommer nye satser på dette fra helsedirektoratet en gang i desember. Nordre Land kommune forholder seg her til forskriftene.</p> <p>Langtidsopphold Landmo (beregnes etter § 3 i forskriften)</p> <tr> <td>Kurdøgnprisen, maxpris pr døgn</td> <td>3 028</td> <td>0,2 %</td> <td>3 033</td> </tr>				Kurdøgnprisen, maxpris pr døgn	3 028	0,2 %	3 033				
Kurdøgnprisen, maxpris pr døgn	3 028	0,2 %	3 033								
<p>Fradrag boutgifter:</p> <p>Beboere med bankinnskudd under 1 G, kan få refundert inntil kr 3.000,- pr måned i 3 måneder for dokumenterte utgifter.</p> <p>Beboere som på innflyttingstidspunktet har bankinnskudd på over 1 G, vil som hovedregel ikke få refundert boutgifter.</p> <p>Ved særskilte tilfeller kan ny søknad vurderes utover 3 måneder.</p> <p>Korttidsopphold som betales som for langtidsopphold (det vil si over 60 døgn), gir fradrag inntil kr 3.000,- for enslige og kr 1.500,- for samboende for dokumenterte utgifter.</p> <p>Etterberegning av vederlaget foretas etter at ligninga for foregående år er ferdig. Kontrollberegning foretas ved behov eller når det forekommer endringer.</p>											

14 FORELDREBETALING I SKOLEFRITIDSORDNINGEN			
Beskrivelse	2021	%-vis endring	2022
2 dager = 40 % plass, pris pr måned	1 450	3,45 %	1 500
3 dager = 60 % plass, pris pr måned	2 050	2,44 %	2 100
4 dager = 80 % plass, pris pr måned	2 600	1,92 %	2 650
5 dager = 100 % plass, pris pr måned	2 815	1,24 %	2 850
Kjøp av ekstra dag, pris pr dag	165	3,03 %	170
Kjøp av dag i ferie	360	0,00 %	360
Fradrag gratistilbud (leksehjelp) pr time	33	3,03 %	34
Kjøp av morgenplass/6. time, pr dag	62	9,68 %	68
Kjøp av morgenplass/6. time, pr måned	1 250	8,00 %	1 350
Betaling for mat, 100 % plass, pris pr måned	310	6,45 %	330

Redusert foreldrebetaling i henhold til statens satser.			
1 dag beregnes uavhengig av tid barnet faktisk er på SFO.			
Alle bestiller kjernetid, og varsler SFO, med hensyn til bemanning, ved endringer av denne.			
Turnusplass innarbeides i forhold til % plass.			
Bestilt plass/dag faktureres uansett oppmøte/fravær.			
Det gis søskenmoderasjon etter at maxpris oppnås, dvs. full plass 1.barn gis 25 % moderasjon			
2. barn, 50 % moderasjon 3. barn.			
Betaling for 38 uker fordelt på 10 måneder.			
Betaling for opphold i ferier utenfor skoleårets 38 uker, faktureres separat.			

15 FORELDREBETALING I BARNEHAGENE			
	2021	% - vis endring	1.1.2022-31.07.2022
Antall dager - oppholdstid pr dag			
3 dager	2 070	4,11 %	2 155
4 dager	2 710	3,14 %	2 795
5 dager	3 230	2,63 %	3 315
Ekstra dag (hvis barnehagen har kapasitet)	250 pr dag		250 pr dag
			1.8.2022-31.12.2022
3 dager			1 960
4 dager			2 560
5 dager			3 050
Ekstra dag (hvis barnehagen har kapasitet)			250 pr dag
Barnehagene har 12 måneders åpningstid. Det faktureres 11 måneder pr år (ikke forfall i august).			
			1.1 til vår 2022:
Mat i barnehage			
3 dager	75	0,00 %	75
4 dager	90	0,00 %	90
5 dager	100	0,00 %	100
			Fra vår 2022:
Mat i barnehage			
3 dager			210
4 dager			280
5 dager			350
Reduksjoner i betaling			
For 2. barn: 30 % moderasjon			
For 3. barn: 50 % moderasjon			
Betalingssetser for heltidsplass skal til enhver tid følge statens gjeldende makssatser. Ved endringer i statens makssatser i løpet av året, vil betalingssetsene for både 3, 4 og 5-dagersplasser i Nordre Land kommune endres tilsvarende.			
Redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for 2-, 3-, 4-, og 5- åringer, følger statens satser for 2022			

16 KOMMUNAL EIENDOMSSKATT		2021	% - vis endring	2022
Alminnelig skattesats		7 o/oo	0 %	7 o/oo
Differensiert skattesats på boliger, fritidsboliger og ubebygde tomter		3,5 o/oo	0 %	3,5 o/oo

17 GEBYRER FOR ARBEIDER ETTER MATRIKKELLOVEN		2021	% - vis endring	2022
Oppretting av grunneiendom og festegrunn				
Areal fra 0 - 500 m2		8 758	2,8 %	9 000
Areal fra 500 - 2000 m2		18 768	1,2 %	19 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da		2 502	-0,1 %	2 500
Fradeling av tilleggsareal til eksisterende tomt				
Areal fra 0-500		6 700	0,0 %	6 700
Areal fra 501-1000		11 000	9,1 %	12 000
Areal over 1000m2 tillegg pr 5da		2 700	-7,4 %	2 500
Oppretting av punktfeste		8 500	0,0 %	8 500
Oppretting av grunneiendom på hel teig				
Faktureres etter medgått tid, timesats.		1 060	3,8 %	1 100
Minstegebyr		3 650	2,7 %	3 750
Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn				
Areal fra 0 - 500 m2		8 758	2,8 %	9 000
Areal fra 500 - 2000 m2		18 500	2,7 %	19 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da		2 502	-0,1 %	2 500
Oppmåling av uteareal pr eierseksjon				
Areal fra 0 - 50 m2		3 847	4,0 %	4 000
Areal fra 51 - 250 m2		7 695	-2,5 %	7 500
Areal fra 251 - 2000 m2		12 825	1,4 %	13 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da		2 502	-0,1 %	2 500
Kontorforretning pr seksjon				2 500
Oppretting av anleggseiendom				
Volum fra 0 - 2000 m3		1 880	6,4 %	2 000
Volum fra 2001 m3 - økning pr påbegynt 1000 m3		2 500	0,0 %	2 500
Registrering av jordsameie				
Minstegebyr		3 800	5,3 %	4 000
Registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. Timesatsen er kr 1050,-				
Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning				
Oppretting uten fullført oppmålingsforretning		3 800	-7,9 %	3 500

Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. I tillegg kommer gebyrsatsene under punkt 6.1 for å utføre oppmålingsforretningen			
Avbrudd i oppmålingsforretningen eller matrikulering			
Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 6.1 og 6.2			
Grensejustering			
Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
Areal fra 0 - 500 m2	6 500	7,7 %	7 000
Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal (maksgrense 500 m2). Eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- og jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.			
Anleggseiendom			
Volum fra 0 - 250 m3	6 500	3,1 %	6 700
Volum fra 251 - 1000 m3	10 300	1,9 %	10 500
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum (maks- grense 1000 m3)			
Arealoverføring			
Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
Areal fra 0 - 500 m2	10 000	0,0 %	10 000
Areal fra 500-2000 m2	18 400	3,3 %	19 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da	2 502	-0,1 %	2 500
Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tingslysning gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.			
Anleggseiendom			
Volum fra 0 - 250 m3	10 000	0,0 %	10 000
Volum fra 251 - 2000 m3	18 800	1,1 %	19 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da	2 502	-0,1 %	2 500
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum			

Kartlegging av eksisterende grenser der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning			
For inntil 3 punkter	2 900	0,0 %	2 900
For overskytende grensepunkter, pr punkt	900	0,0 %	900
Kartlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt eller kartlegging av rettigheter			
For inntil 3.punkter	5 800	3,4 %	6 000
For overskytende grensepunkter, pr punkt	1 200	0,0 %	1 200
Sirkeleiendom/ matrikkelforbedring	7 000	0,0 %	7 000
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid med 1000kr/time			
Privat grenseavtale			
For inntil 3 punkter eller 100 m grenselengde	6 000	0,0 %	6 000
For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	1 300	-7,7 %	1 200
Billigste alternativ for rekvirent velges.			
Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid med 1050 kr/time.			
Seksjonering			
Søknadsgebyr	2 000		2 100
I tillegg beregnes timepris etter medgått tidsbruk. Gebyr for eventuell oppmålingsforretning, utstedelse av matrikkelbrev og tinglysning kommer i tillegg.			
Grensemerker pr stk	50	0,0 %	50
Arbeid iht matrikkellova kan faktureres etter medgått tid iht tinessats	1 000	5,0 %	1 050
Urimelige gebyr			
Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til prinsippet som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene som kommunen har hatt, kan administrasjonssjefen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr. Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått kravet om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.			
Betalingstidspunkt			
Beregnet gebyr kan kreves inn enten forskuddsvis eller etterskuddsvis. Dokumenterte utgifter til evt tinglysningsgebyr, dokumentavgifter og/eller pantebokutskrifter faktureres i tillegg. Merverdiavgift beregnes ikke.			
Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken			
Gjør rekvirent under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.			
Utstedelse av matrikkelbrev			

Matrikelbrev inntil 10 sider	175	0,0 %	175
Matrikelbrev over 10 sider	350	0,0 %	350
Endringer i maksimumssatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen.			
Eiendomsopplysninger:			
Eiendomsmeglerpakke	2 500	4,0 %	2 600
Eiendomsmeglerpakke ubebygd tomt	1 300	0,0 %	1 300
Eiendomsinformasjon fra Matrikel	260	3,8 %	270
Bygningsdata fra Matrikel	260	3,8 %	270
Grunnkart	260	3,8 %	270
Ledningskart	260	3,8 %	270
Matrikelkart/Målebrev	380	2,6 %	390
Godkjente bygningstegninger	770	1,3 %	780
Byggevedtak	383	1,8 %	390
Seksjoneringstillatelse	169	3,6 %	175
Administrative grenser fra matrikel	169	3,6 %	175
Gjeldende arealplaner med bestemmelser	384	1,6 %	390
Ferdigattest / midlertidig brukstillatelse	320	3,0 %	330
Vannforsyning og avløpsforhold	320	3,0 %	330
Kommunale avgifter og eiendomsskatt	320	3,0 %	330
Restanser og legalpant	320	3,0 %	330
Tilknytning til vei	320	3,0 %	330
Pipe og ildsted	320	3,0 %	330

18 VED FRA DOKKA VEDSETER			
	2021	% - vis endring	2022
Bjørkeved/sekk 60 l inkl. mva	75	6,7 %	80
Blandingsved/sekk 60 l inkl. mva	65	7,7 %	70
1000L stablet ved	1100	6,4 %	1170
1000L løs ved	850	5,9 %	900
Utkjøring pr 1000L pall (minstepris 200,-)	50	0,0 %	50
Utkjøring, pr sekk (minstepris 200,-)	5	0,0 %	5

19 DIVERSE			
Salg av areal	2021	% - vis endring	2022
Restareal inntil 500 m2 -tilleggsareal for tilstøtende eiendommer, pr m2	50	0,0 %	50
Lading av el-bil			
Lading av el-biler på kommunale parkeringsplasser, pr mnd	Ny		200

NORDRE LAND
KOMMUNE